

Heiruiker

Emiel Fleerackers

bron

Emiel Fleerackers, *Heiruiker*. Bode van het H. Hart, Alken 1935

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/flee001heir01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Heiruiker

Stillekes, stillekes-aan bommelde de trein door de hei, dieper 't land in.

En we zaten gevijven in 't kompartiment: ik zelf; een commis-voyageur die 't zeer druk had met zijn sigaretjes; een werkman, die in de Sportwereld met de krachtmannen uit de Vlaanders op de ronde van Frankrijk meereed; een zware heer, die met 'Le Soir' op de knieën, mond-open te slapen lag, en telkens de trein ophield, opschokte, wilddwars rondkeek alsof hij plots in zijn doodskist wakker schoot. En de vijfde persoon...

De vijfde persoon, - jawel, - was een hupsche dame uit Brussel.

Ik zei daar: hupsch; en 't staat er nu; en we zullen daar verder niet over redetwisten. Maar uit Brussel wàs ze.

Dat ze uit Brussel was, 't lag te lezen op haar fif gelaat.

hing te kijken aan de ‘coupe’ van haar kleed, zweefde te geuren in de parfumerie rondom haar hupsigheid. En klaarder nog uit haar woorden zelf, toen ze namelijk een ticketje had gevraagd naar Brussel...

Als reisgoed had ze een zwart-blinkend ‘réticuletje’, dat ze wel eens opende, zoodat er een plots wolkje eau-de-Cologne-geur uit opsloeg; en een parasol, boven in 't rekje veilig-uit-de-voeten weggelegd; - en een ruiker heibloemen!... een grooten, breeden ruiker! een armvol purperen bloembelletjes met ruig bruingroen struiksel ertusschen... en 't was een heerlijkheid!

't Was een héérlijkheid!...

En stillekes, stillekes-aan bommelde de trein door de hei, dieper 't land in.

En van tijd tot tijd, de dame opende haar handtaschje, rommelde achter zakdoekje, muntdoosje, geldbeugeltje, geurfleschje; de commis-voyageur had het heel druk met een sigaretje; de werkman zat te zweeten om 't kampioenschap in de groote ronde; de dikke heer sliep; en stil, kretselend soms bij beweging, lag, schuins voor mij, op de knieën van de dame, de bloeiende heerlijkheid van de roospurperen heibloemekes...

* * *

...Heel mooi en menschelijk vind ik het wel, vanwege die dame, dat ze zoo gaarne heibloemen ziet; en voor ons simpele menschen uit de Kempen, is het een troost, dat de hooge menschen uit Brussel zooveel voor ons overhebben...

En, Madame! wij vergeven het U groothartig, dat U bij ons aan de heibloemen komt zitten.

Gij echter, heibloemekes, gij zijt er het ergste aan toe. Want die dame met haar zoete gebaren en geganteerde handen, heeft barbaarschheid jegens u gepleegd: ze wenscht u te verplanten; en daar is inderdaad niets ter wereld zoo droe-

vig als verplant te worden, - weg van moeder! al is die moeder dan ook maar de hei, de arme Kempenhei.

Verplant te worden, ontworteld, - dat is zoo een beetje verloren loopen in de maatschappij; zoo een beetje, banneling worden; en verloren loopen en banneling zijn, dat 's altijd doodelijk. Ge sterft ervan, - aan een hartziekte.

Botanica leert het ons zoo klaar: verplanten gebeurt op omzichtige, bijna menschelijke wijze. Namelijk: u moet veel aarde laten rond de wortelen, als u wenscht te verplanten...

Dat 's voor 't sap, zeggen de materialisten. Maar bijlange niet voor 't sap; 't is uit liefde... Niet het lichaam van de plant heeft die aarde-rondom noodig; de ziel van de plant heeft ze van doen. De ziel moet blijven en leven, daar, in dien grond, waar God ze stelde.

Een plant inderdaad heeft iets noodig lijk die ouwe Moejik Hoe-heet-hij-ook-Weerski, die naar Amerika trok met over den schouder, een zakje russische moederaarde... Als hij dan sterven moest, weet-je, ginder, over de zee weg, verre van huis en ouder, toch zou er in 't vreemde graf wat van de overduurbre aarde gestort, - en de lange slaap zou er zachter om zijn - en heiliger!

En waarom zou die Moejik niet even zacht - en even heilig! - rusten in echt-Amerikaansche aarde?... Welja, even zacht en even heilig! Maar ziet ge? zijn hart, zijn ziel, zijn beste zelf heeft grond van doen uit het vaderland.

Net zoo met planten; net zoo met heistruiksel, Moejik der planten... Maar lacy, heibloemekes, en waart ge maar verplant! Maar 't is gebroken en afgerukt, dat ge zijt!... en dit is heel wat doodelijker...

Verplant te worden, - dat kan meenen: sterven. Afgerukt, - dat is sterven vooraleer ge dood zijt. - En dat is onnatuurlijk.

- De trein rommelde, remde, stond... De commis-voyageur rutselde met zijn pakje sigaretten; de werkman rolde

al maar door, in de Pyreneën nu; de dikke heer sliep in de zaligheid van zijn rust; de dame verlei haar réticuletje, verlei den heiruiker...

En we bommelden voort - naar Brussel. -

* * *

En nu dan, heibloemekes, gaat gij ons voor goed verlaten? Gaat ge nu voor goed naar Brussel?

Vaarwel...

Mijn heel gemoed vreest dat het u een antithesis wezen zal - een tegenstelling van belang...

Want, bloemekes, toen ge nog in de hei... of liever, - want de antithesis komt me klaarder voor, en schriller - en schreeuwender! - zóó, met twee kolommen: hanger en tegenhanger:

HANGER: Gij stondt, o heibloemekes, te groeien en te bloeien onder Gods oog en zon in de hei, op de open vrije vlakte van de goede oude gemoedelijke hei; in de vinnige, mannelijk gezonde harslucht van de mastboomen! Groeiend en bloeiend mei heel uw open hartjes, omhoog uit het gouden zand; 'neerstig van de bie bezocht' lijk Gezelle dit ons kerkhofblomt; drinkende dauw en regen; hoorende de ouwe stoere taal van de Kempische boeren en de Kempische deernen, 't lied en den slag van vink en merel, den volstatigen galm der klokken uit de dorptorens en de volbreede muziek en 't windgewaai in de bruisende bosschen ... alles natuur! alles gekomen! alles geboren!	TEGENHANGER: Ge zult staan te dorren in een salonnetje - esthetiek guéridonnetje - parfumerie - guimauve, ma chère!... kristallen vaasje - bestoft, dor, dood - Fransch van Petrus Beulemans en zijn dochters - tamme papegaai - Madelon; premier Soupir - alles mechaniek! alles gefruitseld! alles gemaakt!... en alles gevloekt!...
---	---

... alles van God gezegend!...

*
* *

Maar hanger of tegenhanger, weet ge wat, bloemekes?... Ginder, in 't Brusselsche, doet uw best; en houdt uw principen. Hei, blijf hei!

Misschien, met stillekes uw best te doen, uw hei-best, en daar zoo maar te staan, in dit geparfumeerd boudoirtje of salonnetje, op dat krakkemikkig guéridonnetje, in dat esthetiek vaasje, - daar zoo maar te staan, zeg ik, stil, simpel, armoedig, hei uit de hei, - wie weet? doet ge misschien een massa goed aan de familie Beulemans.

Want een geheim is 't niet, nie-waar? dat ze 't broodnoodig heeft, die familie, al vermoedt ze 't zelf niet... dés te broodnoodiger, dát ze 't zelf niet vermoedt.

Wat Mr. Petrus Beulemans en familie hoogst broodnoodig heeft, dat is 'ne preek en een voorbeeld van eenvoud, van kristelijken ernst, van zedigheid en zedelijkheid, van armoedsliefde, van misprijzen voor ijdelheid en boulevarderie; 'ne preek, die zoo een soort moderne omzetting zou wezen van de oude bergrede...

Gij, heiruiker, breng hem dien preek en dit voorbeeld eens binnen zijn huis, - in zijn salonnetje... Gij kunt dit; gij zijt er voor geschapen en geboren... 'le physique de l'emploi'...

Inderdaad, als ge daar zult staan, in die guéridonnetje's glorie, geaureoold met guimauve en zweempjes eau-de-Cologne, toch zult ge blijven de heistruik arm en dor en heerlijk, - arm en woest en subliem als de Boetprediker, - gij, Joannes de Boetgezant redivivus!

Want ook die groote Voorlooper, gekleed met kemelshaar, en met een lederen gordel om zijn lendenen, en levend op sprinkhanen en wilden honing, hij was de ruw-ruige heistruik, uit de moederwoestijn overgeplant naar de moeder van alle grootsteden en Brussels, - die is: het heidendom; - vóór de voeten van den grootvader aller lichtwuftigheid en boulevarderie, - bonpapa Herodes...

Met dit verschil: Gij, bloeiende heihoofdjes, prijkt op een

guéridonnetje; 't bloedende heihooft van den ouderen boetgezant prijkte op een -
esthetieke schotel.

Hoe groot het verschil is, 'k en wete...

Wat en hoe gaat ge daar zoo al prediken, heibloempjes?

Ge zoudt b.v. kunnen nemen: de acht zaligheden te pas gebracht op het leven en
de werken van de familie Beulemans; met als inleidenden tekst: 'Vanitas vanitatum!...
'k En zie hier niets dan ijdelheid...'

En zoo dan beginnen:

- 'Zalig zijn ze, die nederig - héél nederig zijn van hart en gemoed, Mr. Beulemans,
want die kennen zich zelf en schatten zich zelf naar wat ze waard zijn...

Zalig zijn ze, die simpel en eenvoudig... o! zóó simpel en eenvoudig van harte
zijn, Mevrouw Beulemans, want die weten de wegen van hun huis en eten hun brood
niet in ledigheid...

Zalig zijn ze, die schoon gaan met de schoonheid die de natuur hun gaf en met de
genade, die God hun schonk, Juffrouwen Beulemans... en wat zal het, Gods-Heere!
helpen uw modiste-majesteit langs de boulevards te laten bewonderen en gepeld en
gepereld in de hel te recht te komen?

En zoo voort, heibloemekes!

Wel ja, predikt maar straf door uw hei-Evangelie, - en al wat de filosofen noemen:
de paradoxen en de Antinomieën van 't Kristendom; de Akademiekers: de schijnbare
tegenstrijdigheden van 't Katholicisme; - en de boeren uit de Kempen: 't oud-Kastelsch
geloof!...

Waarvan enkele puntjes zijn:

- de rijkdom der armoede;
- de hoogmoed van de nederigheid;
- de liefde voor het lijden;
- de schoonheid der zedigheid;
- de vreugde der zuiverheid;

de ijdelheid der tastbaarheden;
de tastbaarheid der ijdelheden;
de zinneloosheid van 't Kruis
en de schande der heiligheid...

Zal Mijnheer luisteren?... Ik vreeze... Zal Mevrouw 't hooren?... 'k En wete... Zullen de Juffrouwen... 'k En wete... Wat er van weze, gij zult uw best hebben gedaan, heiruiker!... en beter dan zijn best kan, zoo min als een mensch, een heibloemeke uit de Kempen'...

- De trein rommelde, remde, stond. Fini!!!... De Soirslaper ontwaakte, plots, in een doodskist; de ronde van Frankrijk was af en de kampioenen liepen Parijs binnen; de commis-voyageur stak een versch sigaretje tusschen de lippen; de dame zei me: 'Pardon, Monsieur l'Abbé'... en 'k liet ze beleefd door... En de ruiker ruischte kretselend langs mij heen - en nooit viel me een heiruiker zoo heerlijk - zoo heilig...

Sint-Franciscus en de Kikvorschen

Daar is geen land zoo lief als de hei!
en komt ge daar langs in 't seizoen van de Mei,
het ligt er zoo schoon als een schilderij!
De lucht vol blauw, de zon vol goud,
een bloeiende hei en een waiende woud,
zoodat ge met Petrus wenschen zoudt:
- 'Hier zit mijn ziel in haar element!
Hier vindt mijn verlangen zijn logement!...
Hier bouw ik mijn tent!
Hier! met zoo weinig mogelijk menschen omtrent!
Geen kniezers, geen klagers,
geen plagers, geen zagers,
geen Parlement!' -

En ge zet uw twee ooren maar open,
en daar komt u muziek in gelooopen,
muziek muziek; en een klinkend concert

van vink en lijster en sijsken en kwert!
 De merel merelt; de kluiter fluit,
 en de nachtegaal, krek zoo Helena Swarth,
 zingt er zijn smart
 in lief geluid
 van sonnettekens uit,
 zoo vroeg en zoo laat! laat laat!
 of geen uur voor hem en geen tijd bestaat!
 en de vinnige musschen
 sji-sjirpen ertusschen
 en de koekoek slaat
 de maat...

Maar 't schoonste van al dat ik er ken
 en 't liefste lied dat ik bemin,
 is het stille vlakke vijverken
 met duizend duizend puiten er in!
 Ik ga me zoo graag bij den oever staan,
 en o! als die puiten dan kwaken gaan
 en krek zoo lijk'ne gescheurde tromboon,
 'ne valschevallene saxofoon,
 krakkewarak met hun kaken slaan,
 vindt ge dāt niet schoon?...
 'k Weet het genoeg, dat lastige menschen
 de puiten met al hun gekwaak verwenschen...
 Maar met wat recht?...
 Zingen ze slecht?...
 Ei! Sint-Franciscus van Assise,
 die van al die zaken 't beste wist,
 heeft het eens voorgoed met zijn woord beslist;
 toen hij eens kuierde langs de biezen,
 en devoot langs de waterboorden
 de krakende kwakende puiten hoorde,
 sprak hij warempel deze eigene woorden:
 - 'Als ik onder al wat zingt en tuit
 en luidt en fluit,
 te kiezen had...
 ik weet wel wat!...
 ik zou 'ne schamelen kikvorsch kiezen!' -

Zoo sprak Franciscus van Assise,
en ik zeg: hij wist er 't beste van...

Daar wordt verteld in een oud fioretje,
dat die heilige man,
met op zijn lippen gebed en gebedje,
met in zijn handen een violetje,
eens wandelen kwam al langs de hei;
en nergens of nooit was zijn hart zoo blij
als ver van de wereld en al haar gerij
en pomperij, -
in de eenzaamheid, waar 't jeugdig en stil is...
Met hem ging Broer Leo, 't Lam,
en goeie Broer Gillis...
En zoo, al biddend en kuirend, hij kwam
langsheen een breeden waterplas,
half vijver en half moeras,
vol puiten en puitengekras.
En zoetjes nu, Franciscus zei:
- 'Laten wij hier een tijdeke toeven,
en een stondeke van de schoone hei
en 't lachende lieve landschap proeven...
En dan kunt ge wat rusten, beste broers;
neemt uwen zit maar op het groen;
valt de zetel wat boersch,
Adam kende geen ander fatsoen.' -
Toen zaten ze neer in 't zachte gras;
maar Franciscus bleef staan
en schouwende liet zijn oogen gaan
over den wijden waterplas,
waar, plots nu zwijgende, puit bij puit
te kijken lagen, met oogen en snuit
juist boven den waterspiegel uit...
Ze keken verbaasd naar den wonderen man,
als wilden ze weten: 'Wat is die van plan?'
En een, die 't wat hoog in zijn starre had,
zat
lijk 'ne koning zoo pront en prat,
boven op een boterblad...

en dierf 'ne keer: kwak kwak!...
 Maar Franciscus met zijn hand deed teeken
 dat hij ging spreken...
 en ze zwegen nu alle en de heilige sprak:

- 'O Mijn lief broertjes! Kikkertjes al!...
 'k En wete niet wat ik u zeggen zal!
 Wat zijt ge schoon lijk Ons-Heer u schiep!
 en wat woont ge daar frisch in 't waterdiep!
 Ge zit er zoo veel en zoo schoon
 als brave Kristenen bij het sermoon,
 als de pastor spreekt!
 En ik zie er een die duikelt en steekt,
 en hij geeft met zijn pezige pootje,
 een stamp en een stuw en een stootje...
 't Is krek mij een levende bootje,
 dat onder 't water gaat.
 En vlak bij mij hier, zit nog 'ne maat,
 en springt met 'ne machtigen sprong,
 of het er om zijn leven gong!
 Ei! sprong 'ne mensch me zulk een wals,
 hij brak er den hals!
 En vlak bij den kant hier, een nest vol jong!
 Dat zijn de lieve paddekullekes!
 spelende spartelende spullekes,
 arm-blooie snullekes;
 maar zoo rap en zoo leutig
 en scheutig!
 elk als een geschilderde schipke
 met een staart en een roer en een wipke...
 en zonder 'ne wat of 'ne wie,
 't is schampavie!...
 Wanneer ik u, puiten, van buiten bezie,
 ik zou van compassie gaan weenen!
 Want ge zijt toch zoo arm en zoo koud en zoo naakt,
 dat ge misschien van miserie wel kwaakt,
 en niet van plezier, zou ik meenen!
 Maar als ik u, puiten, van binnen bekijk,
 ge zijt me zoo vrij en zoo blij en zoo rijk;

want uw hart, aan niets hangend,
is vrij!
want uw hart, niets verlangend,
is blij!
en zoo rijk is het schepsel, dat alles maar schat
een slensende bloem en een rijzende blad!
Ze praten van filosofeeren!
Maar gij zoudt het hun kunnen leer en,
o krakende kwakende puiten!...
en ge kent uwen cursus van buiten!
En wie woont er op aarde zoo schoon
als gij, o puiten, in uw waterwoon,
daar de Vader een hemel boven u spande
van licht en lucht en kleur allerhande!...
Een hemel omhoog,
met een blauwen boog
van wolken die vlotten en varen;
een hemel omlaag,
waar ik zoo graag
het wondere water bestare!
o rijk en prachtig waterdiep,
ik meen dat u de Schepper schiep,
opdat gij een spiegel wezen zoudt
van 't wolkenblauw en 't zonnegoud!
En in dat schijnende paradijs,
en in dat transparente paleis,
daar zit gij, o puiten, te boeren!
God Heere-mijn!
als gij ons zit te beloeren,
wat moeten de menschen u leelijk zijn!
Hoe zwaar en hoe grof en hoe log ons land
bij 't vloeiende diamant
waar ge zit en zwemt en renteniert
en karmis viert!
en naakt naakt naakt
van puur plezier en miserie kwaakt!
en wat er bij menschen gebeurt en geschiedt,
't en raakt raakt raakt
uw natte kleeren niet...

Ei! weest, o puiten, gebenedijd,
omdat gij Gods lieve schepselen zijt!' -

Broer Leo intusschen
en Broer Gillis mede,
waren op 't grassige kussen
zachtjes in slaap gegleden
en sliepen als Russen.
En lachende zei Franciscus toen:
- 'Lieve broerkes de puiten,
'k zal dan ook maar een oogje sluiten
en een dutje doen...
Gij, puiten, zult waken,
en een slaapliedje kwaken.' -
En hij lag en hij sliep;
geruste zielen slapen zoo diep.
En nu sloegen de puiten een kwakend orkest,
en ieder van hen deed zijn uiterste best;
en ze zaten me daar te kwaken,
met krakende kwakende kaken
als scheurden ze laken;
en ze kletsten
en zwetsen
en schaterden, schokten en schalmden
dat er de hemel van galmde;
en ze kwaakten
zoo luid en zoo hel,
en ze kraakten
zoo lang en zoo fel,
dat plots Broeder Gillis ontwaakte...
- 'Broer Leo! hoort ge die puitelij?' -
en hij stiet hem een stoot in de zij;
Broer Leo zei:
- 'Ze laten 'ne mensch nog niet slapen!
't Is persies of ze roepen te wapen!
Staat hun huis in brand?
Is de vijand in 't land?
'k Smijt hun 'ne steen naar de schenen.' -
En nu stonden ze recht op hun beenen;

en ze bukten samen
 en ze namen
 Broer Leo 'ne steen
 en Broer Gillis 'ne stok -
 en smeten metéén!
 En bij den dubbelen plassenden schok
 de vijfver schrok
 en rilde 'ne keer;
 en daar kikte
 of mikte
 geen puiteke meer!
 Maar omdat ze zwegen, ontwaakte Franciscus;
 en hij keek en voelde zijn hart bewogen;
 stond op en stak 'ne vinger omhoog,
 en dat wilde beduiden: 'ha fiskes!...'
 Want hij zag aan Gillis zijn oogen
 dat hij 'ne stok had gesmeten
 en Broer Leo 'ne steen.
 En aan Leo heeft hij het zoo verweten:
 - 'Ha! Broer Leo, dat's niet schoon! Ha neen!
 Moest gij daar Lammeke Gods voor heeten?
 Het Lammeke was zijn geduld vergeten,
 naar ik meen...
 Smijt gij naar puitjes met 'ne steen?...
 Gij ligt voorwaar aan een korte keten,
 en ge peinst maar aan uw koleiren alleen.' -
 En voor Gillis deed hij het zoo uiteen:
 - 'Sa sa! Broer Gillis! Gij smijt met een hout?
 Zijn we zóó getrouwd?
 Waart gij de goeie Gillis voorheen?
 Wat trappen ze rap op uwen teen!
 Wat hebt ge toch vandaag geëten?
 Dat zou ik eens graag willen weten?
 Zit er iets scheef op uw maagske gezeten?
 Gij zijt geen Christene, neen neen neen!
 Gij zijt een Turk, een Sarrazeen!' -
 En hij stond in hun midden,
 en beval: 'Sa! Broeders! Knielen!
 en nu gaat ge die puiten om boete bidden!

En ze knielden lijk devotelijke zielen;
en ze staken hun armen hoog in de lucht,
en ze baden en smeekten zucht op zucht.
- 'O Kikkers,' zei Leo 't Lammeke Gods,
'Aanschouwt hoe ik hier smeekende zit,
en om vergiffenisse bid!
Vergeeft mij mijn ijdelens trots!
Dat ik een booze daad bedreef,
't zal me spijten, spijten, spijten!
'k Zal nooit meer met steenen naar u smijten,
zoolang ik leef.' -
En bij honderden, zwijgend, puit bij puit,
kwamen luistren, met oogen en snuit
juist boven den waterspiegel uit;
ze keken verbaasd naar dien biddenden man,
als wilden ze weten: 'Wat is die van plan?
en wat zit hij daar zoo te verrichten?...''
En nu wilde Gillis zijn Culpa biechten,
maar hem kwamen de tranen in de oogen
lijk twee riviertjes getogen
waarin zijn arme culpa verdronk...
En 'ne puit, die 't wat hoog in zijn starre had,
zat,
lijk 'ne koning fier te pronk
boven op een boterblad;
en kraakte: raks! raks!... raks!...
en de puiten kraakten hem na: raks!...
Toen zei Franciscus: 'Hebt ge 't gehoord,
Ze roepen u 't kristelijk, heilige woord':
'Pax!...'

Het sermooon over de talenten

De parochie lag in den zonnigen Mei te bloeien, net of ze niet anders te doen had... Maar op de pastorie zat iedereen met zijn volle bezigheid. In de voorkamer stelde Mijnheer Pastoor zijn sermooon op voor toekomenden Zondag; links van Mijnheer Pastoor zat Max op zijn staart, snapte naar een vlieg, geeuwde; rechts van Mijnheer Pastoor zat Poes op haren staart, en waschte proper haar smoeltje; boven Mijnheer Pastoor frazelde de kanarie; en in de keuken was Sofie doende met den afwasch.

En iedereen zoo deed zijn bezigheid wonderwel. Alleen 't sermooon, - dat ging niet. 't Ging niet.

En toch, het onderwerp zelf was rijk genoeg en schoon genoeg; nl. getrouwheid aan de genade Gods; en al even rijk en schoon de gekozen tekst: Gratia Dei in me vacua non fuit - Gods genade is in mij niet zonder vrucht gebleven;

en ook de wil, de kordate wil om een pracht van een sermoen te schrijven, schoot niet te kort, zoo min als het vijftigjarig preekersgeduld van Mijnheer Pastoor.

Maar 't ging niet.

Want, ziet ge, één ding bleef uit; één ding bleef weg en verre; dit ééne ding, zóó absoluut van doen en absoluut onmisbaar, als ge te schrijven hebt: Inspiratie!

De spiritus, de muze, de God!...

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo.⁽¹⁾

Op dit uur, op deze parochie, bij dezen Mijnheer Pastoor, roerde de God niet; de muze broeide op porceleineiers; Pegasus stond op stal en sliep, op zijn vier pooten te gelijk...

En zoodus, 't ging niet.

Afschrijven ging evenmin. Want, op zoek achter inspiratie, had Mijnheer Pastoor uit de boekerij, achter zich, al eens Bossuet bij zijn lederen rug geschard, en Bourdaloue en Chrysologus. Maar als 't niet gaan wil, dan wordt gemis van eigen inspiratie niet goed gemaakt door inspiratie van iemand anders...

En stillekes-aan was Max gaan liggen in een kronkel en sliep; en Poes op een stoel, en sliep; en de kanarie sliep op zijn stokje; en Mijnheer Pastoor, in de stilte, dommelde in, wegjes... weg; en droomde aldra dat hij te preeken stond, in 't Fransch, met een gouden mijter op, vóór 't Hof van Lodewijk XIV, te Versailles... En plots! stond Madame de Maintenon recht, bedankte heel gentil den gewijden redenaar, - en zei:

- 'Mijnheer P'stoor'...

Mijnheer Pastoor schoot wakker; Sofie stond in de deur gekaderd, en, verbouwereerd:

- 'Mijnheer P'stoor, daar is 'ne mensch.' -

- 'ne Mensch?' -

(1) Daar zit 'ne God in ons gemoed;
en roert hij pas, wij staan in gloed.

- 'Ja, Mijnheer P'stoor... met een viool.' -

Mijnheer Pastoor lei zijn gouden mijter af, kwam in de gang; en daar stond een kerel, verwaaid en begaaid, met een verzopen gezicht, waarin een wilde snor hing, en waarboven een zwartgrijze hairbos krioelde als een tempeest, met een smerige bles over 't voorhoofd neer. In de een hand hield hij een versleten viool; en, - beleefd! - een vuil hoedje in de ander. Aan den arm hing een reepje koperdraad en wat vlechtwerk... De Pastoor, nog niet effen terug thuis van Versailles, bekeek den man; en zweeg; en de man bekeek den Pastoor; en zweeg... Een tijdje zoo.

Toen spande de man de lippen open, beet zijn tanden scherp en schrap opeen, stak grimmig zijn woest hoofd vooruit...

- 'Grrr!' - deed hij; en brutaal: 'Moet ik niet door de kalk trappen?' -

- 'Door de kalk?' -

- 'Wel! ge bekijkt me of ik hier stond met muil- en klauw-zeer... Maar zie, Mijnheer Pastoor,' verzoette de brutale stem, 'koop van mij nu 'ns een pijpekopke.' - En hij toonde zijn koperwerk.

- 'Och, vriend' glimlachte de Pastoor en loog, - 'die maak ik zelf.'

- 'Ha!'... lachte de man gul, of hij kennis ontmoette, - 'ook in Merxplas gezeten, Mijnheer Pastoor?... Maar enfin, laat me dan een concertje geven, voor een half frengeske.'

- 'k Heb geen tijd, jongen' weigerde de Pastoor, 'maar', - bezon hij zich, - 'ik zal u twee frank laten verdienen, als ge een uurtje wilt komen werken in den moestuin.'

-

De muzikant zette zijn hoedje op 't hoofd, lei langzaam viool, strijkstok, koperding op den vloer neer, haalde zijn broekriem een koppel oogjes bij, trok zijn mouwen op, spuwde in zijn handen, en, tot hooge daden beslist:

- ‘Ha zoo!... we zijn er!... de h-oplossing van 't sociale vraagstuk! de h-ekonomische kwestie van vraag en h-aanbod!... Spreek op, Mijnheer Pastoor! Wat valt er te doen in den moestuin, Mijnheer Pastoor?... Slekken jagen in den moestuin, Mijnheer Pastoor?... Kikvorschen slaan in den moestuin, Mijnheer Pastoor?’ -

Toen stroopte hij doodbedaard zijn mouwen weer af, raapte zijn vodden op:

- ‘Maar neen; ik mag de markt niet bederven... Enfin, als we dan eens 't akkoord kwamen, nopens de kwestie van invoer?’ - En hij illustreerde 't woord met een gebaar van te eten. -

- ‘Honger?’ -

- ‘Nou!’ -

- ‘Kom mee, in de keuken... Sefie! SEFIE!’...

Sefie kwam uit den tuin de keuken binnen; in haar oogen lag schrik bij 't zicht van den vreemdeling.

- ‘Sefie’ zei de Pastoor, ‘geef dezen braven man wat te eten... Snij hem een goeien brok kaas.’ -

- ‘Ja!’ beaamde de vreemdeling en greep het keukenmes vast, ‘snij dezen braven man een goeien brok kaas.’ -

- ‘Eerst bidden, als 't u belieft’ - beval de Pastoor. De man sloeg een kruisje perfekt; - hoestte eventjes zijn keel klaar, en zette Verdi's Pater noster in...

- ‘Pater noster qui es in coelis!... sanctifi... Ach neen!... Verdi is pompwater.’ -

- ‘En als ge gedaan hebt, kom dan eens bij mij, in de voorkamer.’ -

Alleen nu, met Sefie die opdiende, zat de man bij zijn prooi, at...

Eetmaal over, kwam hij de voorkamer binnen, bij Mijnheer Pastoor. Hij groette gul en opgeruimd.

- ‘t Een plezier is 't ander waard, Mijnheer Pastoor... En ik ga u een concertje spelen.’ -

Hij nam zijn viool en strijkstok op, stemde de snaren.

- 'Eerst smeren!' -

In den binnenzak van zijn versleten jas zocht hij een fleschje, goot er 'ne geut van binnen.

- 'Genever?' -

- 'Nou,' - zei de man en pinkte een oog toe, al kauwend. 'k Zou het eigenlijk best laten; 't is mijn verderf geweest, zeggen ze. Maar... 't geeft inspiratie.' -

't Fleschje zat weg; de artist stak zijn viool onder de kin, stond paraat, toog een langen toon uit zijn tuig:

- 'A propo, Mijnheer Pastoor, ge kent muziek?' -

De Pastoor knikte: 'Toch wel!' 't Was maar zijn nederigheid, die niet bekennen wilde, dat hij tijdens zijn seminarie jaren met veel succes in de musica had geliefhebberd.

- 'Goed zoo' zei de man... 'Tschaikowsky... Lied zonder woorden.' -

Zijn Stradivarius zat vast in zijn vuilen baard; de rechterhand begon te bewegen met op en neer spelende golfjes, haalde soms uit met lenigen zwier; de vingers van de linkerhand knepen en kneedden de snaren of het hun jeukte in de gewrichten; en joelend en juichend danste de melodie op in de stilte... Max stond er bot bij, opkijkend met schuinschen kop; tusschen-in piepte de kanarie, boosverbaasd om dien vreemden man en de concurrentie; Poes trok er van onder, ging muizen vangen; maar de Pastoor... wel! van af de derde maat zat de Pastoor geslagen en verslagen, luisterend met diepste zin en ziel naar dit spel, - verstomd - simpliciter verstomd! - erover, dat zoo een zuivere, zoo een levende schoonte opklonk uit zoo 'n vuil-versleten instrument, van onder de smerige vingers van dien Bohemer... En had men den Pastoor verteld, dat Paganini zelf...

Maar Tschaikowsky was uit. Paganini boog eventjes; en die beleefdheid was misschien een leste vaagje vernis van 't grootsche etiket, toen hij nog speelde in salons van aristocratie.

Minder etiketachtig, en veel instinktiever, snapte de man het fleschje uit zijn binnenzak, goot 'ne geut.

- 'Jongen toch!' - zuchtte de Pastoor zacht-verwijtend.

- 'Ja maar, man!' zei Paganini, 't Is goeie! Maar in Holland is hij beter... En whisky is nóg beter.'

- 'Veel gereisd?' -

- 'Ja wel. Mijn paviljoenen hebben zoo wat overal gestaan.'

- 'Ha! En op de groote wateren gevaren misschien?'

- 'Ja' knikte de man, - die de metafoor begreep; en de metafoor nu uittrekkend tot allegorie - 'en soms kwam er lek in 't schip, en dan ging ik in de droge dokken liggen, te Merxplas... of te Antwerpen, in de Begijnestraat... voor de kalfatering.' -

Maar 't viooltje zat alweer vast op zijn plaats; de strijkstok stond gereed.

- 'Humoreske van Dvorak.' -

't Begon...

Jeugd-illusie's huppelen en stoeien in de bloemen... gebroken tikjes en tokjes, grillig en trillerig... Een stemme waarschuwt: kindekes, let op; 't leven is ernst! -

En de Illusie's, eventjes gestoord in hun blijdschap, hooren de Stem, luisteren niet, huppelen aldoor...

Daar valt de ontgoocheling!... en de jammernis ervan!

Een laatste Illusie, die opwil, zóó melankolisch!... en uitsterft - en dood ligt; en de Stemme weeklaagt bij de doode Illusie's...

En daar hebt ge nu, zegt Dvorak, de humor van 't leven!...

- 'Wat een spel!' - bewonderde de pastoor en kletste de handen. 'Ge zijt 'ne virtuoos!...'

- 'ne Virtuoso?' vroeg de man bitter. 'Dank u!...' En hij tikte met zijn vinger op het voorhoofd, zei tragisch: 'Híer zat iets!...' En fatalistisch: 'Maar enfin... 't is nu zoo.' -

En alweer snapte hij naar 't fleschje - en goot.

- 'En nu, Mijnheer Pastoor! mijn eigen concerto!' -

Viool vast, strijkstok op de snaren, en zijn oogen, als die van een Fakir, strakstralend in de oogen van den Pastoor, als ging hij hem hypnotiseeren, zette de artist zijn spel in...

Enkele maten zacht en zoekend, maar *dan!* - *nam* hij zijn scheut! En dat werd - dat was een melodie als een hoogfeest van muziek; en uit dit arme instrument, dat vieze en vuile, broze, gebroken ding, met zijn één, monotonen klank, zong een diepe, dappere ziel souvenirs op uit alle landen, liederen van alle meesters, nu weer zot als een vastenavond, dan weer vroom als gregoriaansch, melodies van Beethoven en Mozart, leitmotieven van Wagner, wanhoopskreten van Chopin, melankolische klachten van Schubert... En dat schreide en schreeuwde, dat joelde en juichte onder die tooverroe; dat zong op alle maat, dartelde op allen rhythmus, afwisselend als de seizoenen in de natuur. En de winter sneeuwde piano, pianissimo; en de lente bloeide, zoodat die arme viool als een rijke moeder bloeien ging vol violetjes zoo teer, zoo openhartig; en de zomer stapte voort als een fanfare, als een triomf; en de herfst, opende de registers van al zijn tempeesten, huilde fortissimo!... En dat schamel tuigje zong de duizende hartstochten uit van de menschelijke ziel... den gullen breeden lach van gezeten blijdschap, de gichelende lachjes van kinderstoeten, de lage trage droefheid, die kloeg, kloeg, tot ze lossnikte in pizzicato.

Dan werd het weer zot opnieuw... En 't ging huppelen op een melimelo van dansjes, grillig en trillend, als vlinders en flikketeirs; menuet en wals, polka, mazurka, galop, wilde jaz, makabere doodendans, - de gewijde dans van David en de profane dans van Salome...

En niets bewoog in den wonderen man tenzij koortsige vibrato van de linkerhand, de tooverstrijkstok in de rechterhand: maar strak als starren stonden aldoor zijn oogen ge-

vezen in de oogen van den Pastoor... En soms zag de Pastoor in dit vlakke, strakke gelaat den ijzigen grijns van Mefistofeles, de stilstralende majesteit soms van Ste-Cecilia... En te luisteren zat hij maar te luisteren, zat er niets dan maar te zitten en te luisteren, in sublieme sferen, met al zijn zinnen, zijn oogen, zijn ooren, zijn gansche ziel; en heel die muziek viel hem nog oneindig schooner om wat ze vermoeden liet dan om wat ze te hooren schonk.

...Uit de sublieme sferen rukte hem plots het cynieke flesch-gebaar omneer tot de laagste laagte...

- 'Jongen! jongen! drink niet! Laat dat! Laat dat!' -

De man, bleek en moegespeeld, hield een oogenblik het witte fleschje halverwege zijn lippen...

- 'Dat's een goeie raad, Mijnheer Pastoor... Want dat!...' en 't klonk half scherts, half wanhoop - 't is mijn verderf geweest!...'

- 'En 't zal uw dood zijn!...'

- 'Elke slok is een nagel in mijn doodkist? 't Kan best waar zijn!' - Hij peinsde een oogenblikje, somber; daarna, luchtjes: 'Maar... als ik dan toch den hamer vastheb, zal ik er nog maar een nagel bijslaan... De nagels moeten het houwen, Mijnheer Pastoor.'

'ne Wip, 'ne geut; 't fleschje was leeg; en - weg in den binnenzak.

Plots veranderde zijn gelaat; en ernstig als een doodenmasker kwam het vooruit, vlak bij het gelaat van den Pastoor; er naast rees een smerige vinger omhoog; en zijn stemme stakte:

- 'Had ik gewild!... Had ik gewild!...' Toen stond de vinger op 't voorhoofd van 't ernstig gelaat: 'Hier - zat - iets!... Had ik gewild, sublieme Beethoven was er 'ne voddeman bij geweest!' -

Toen trok de man zijn gelaat achteruit, en droef-glimlachend:

- 'Maar...

Es wär zu schön gewesen!
Es hat nicht sollen sein!

Hij nam zijn speelgerief, koperwerk, hoedje op, groette hoofsch:

- 'Eerwaarde, ik bedank u van harte voor dien goeien maaltijd en dit heel verzettelijk uurtje!... Vaarwel!' -

Reeds stond hij half gekeerd.

- 'Mag ik uw naam weten?' - vroeg de Pastoor.

De man poseerde glorioos, stak zijn vuilen baard diep in de keel, en declameerde met schorre stem:

- 'Mijn naam zegt u niets, Mijnheer Pastoor!... maar, had ik gewild, dan stond hij nu in goud te blinken tusschen de starren!' -

Toen was hij heen...

En toen heeft Mijnheer Pastoor zitten te droomen, verloren in zijn verbeelding, luisterend met zijn geheugen naar 't heerlijke spel. De huiskamer hing nog vol melodie; in de hoeken, om de meubels sluimerden verre echo's... Max zat weer rechts van Mijnheer Pastoor, op zijn staart, en geeuwde; links zat Poes op haren staart; de kanarie frazelde opnieuw.

Sefie stak het hoofd binnen:

- 'Mijnheer P'stoor, gaat ge soupeeren?' -

Mijnheer Pastoor schoot op: 'Soupeeren! Al zoo laat!... Heere-God!... en mijn sermoon!' -

't Sermoon zou er ditmaal overschieten; want, na 't avondmaal, viel er nog wat te brevieren, wat te mediteeren; en 's anderdaags, was 't Zaterdag en biechtdag, - en zoo, dien Zondag morgen, wanneer Mijnheer Pastoor den preekstoel beklom, had hij al niets meer in 't hoofd dan wat algemeene beschouwingen over de Genade Gods en de drie titelpuntjes van alle deftig sermoon: expositio ofte uiteenzetting; applicatio ofte toepassing; adhortatio ofte aansporing...

'Gratia Dei in me vacua non fuit...

Expositio: ‘Bemide Christenen, wij zijn schepselen Gods... natuurlijke schepselen Gods... en wij zijn geschapen voor een bovennatuurlijk doel... Door onze eigene, natuurlijke krachten kunnen wij onmogelijk geraken tot dit bovennatuurlijke doeleinde... Maar God schenkt ons zijn bovennatuurlijke hulp... zijn genade!...’

Applicatio: ‘Wij hebben allemaal talenten ontvangen... natuurlijke, bovennatuurlijke: genade Gods... Wij moeten die gebruiken zoals de heiligen... 't Zij in den landbouw... 't Zij in 't klooster... op de zee... in de kunst...’

Hier rees plots vóór de verbeelding van Mijnheer Pastoor de Bohemer op... en daar blies de inspiratie!... en Mijnheer Pastoor had hem plots bij de slippen, den ‘deus in nobis’!... en los kwam de gewijde redenaar!... ‘Neem b.v. een mensch, een geboren artist... Daar zit hem iets - hier (vinger likt op voorhoofd) en hij speelt b.v. viool. Maar!... b.v. hij drinkt!... en al verdrinkt hij wel niet à zijn talent, hij verdrinkt er toch het beste deel van, helaas!... Had die man gewild... sublieme Beethoven zelf was er 'ne voddeman bij geweest!... Maar... dat fleschje, ziet ge!... die flesch!... Dàt is zijn verderf! zijn verdoemenis! de nagel... en de hamer... van zijn doodkist!... En, zegt hij, wij zullen er nog maar een nagel bijslaan, want, zegt hij, de nagels moeten het houwen!...’

Adhortatio: ‘Ja, Bemide Broeders, wij zijn allemaal muzikanten, die spelen langs de levensbaan!... De viool is onze ziel; de snaren, al onze talenten; de strijkstok, onze vrije wil; maar God geeft de melodie, de schoonheid, de heiligheid! Als wij maar wilden! als wij maar wilden!... Als wij maar wilden!... Laten wij dan ons best doen... de heiligen navolgen... onze talenten... zaligheid... in alle eeuwigheid. Amen.’

- 't Sermoon sloeg in... 't Bewijs daarvan?... 't Sloeg in bij den molenaar. Want de molenaar die tot dan toe b.v. 's Zondags rap-rap misse hoorde, lest er in, eerst eruit, en

de rest van dien heiligen dag doorbracht met duiven, borrelen, harmonica, werd van toen af een deftig christenmensch... En toen de Pastoor hem eens feliciteerde daarover, zei de molenaar:

- 'Mijnheer Pastoor, dat sermoon daar over de genade Gods, was een schooner sermoon dan ge zelf wist... Die zatte artist daar, met zijn viool, - dat pakt, Mijnheer Pastoor!... Dat pakt!' -

Een oud Sermoon

'k Herinner mij nog een oud sermoon
van onzen Heere Deken.

Die oude man, die kon wat schoon,
die kon wat heilig preêken!

- 'Beminde Christnen', sprak hij zoo,
'ik moet u rechtuit spreken,
en hoort ge 't ook misschien al noô,
ge kent den ouden Deken. -

“Tentatio diaboli”,
uit Paulus, tiende reke;
en dat wil zeggen: “Waak en zie!
De duivel zit met streken!” -

Ge weet genoeg, zoo veel ge zijt,
'ne mensch heeft veel gebreken;
dat is me nu vóór korten tijd
nog eens te meer gebleken. -

Want, kom ik in de kerke Kier,
- ik zeg, 'k zal rechtuit spreken, -
het riekt zooals bij een barbier
of lijk in de apotheken. -

'k En wete waarlijk, hoe ik peis,
wat gij op zak hebt steken;
of is 't met fleschkens van Parijs,
dat gij u hebt bestreken?

Zoo gij die reuken hebt van doen,
voor ziekte of lijfsgebreken,
dan zeg ik u met al fatsoen,
ge moet den dokter spreken. -

Maar hebt ge 't niet van doen, dan, zie!
'k beklaag uw zielsgebreken!
Tentatio diaboli!...
ge moogt die fleschkens breken!' -

En na 't sermoen, een juffer zei:
- 'Wat zaagt hij toch, de Deken!...
De mensch wordt oud ja... en daarbij,
hij heeft nooit kunnen preëken!' -

De Mystieke trappen van Mr Goedelterre

De laatste jaren van zijn leven was Pastoor Goedelterre een voorbeeld geweest van alle deugden en soorten heiligheid - met de nederigheid als speciale vakstudie. Maar 't zou gelogen zijn, te beweren dat het met Pastor Goedelterre altijd zóó en niet anders was geweest.

Elk en al, wij zijn en blijven zoo wat kind van Adam en Eva; van Eva vooral; en elk en al dragen wij in ons hart de miserie mee van dat erfschap. En elkeen heeft zijn gebrek; en wie 't anders zegt, is een schaamteloze Farizeër; en 't zijn nog de besten die op tijd en stond hun gebrek eenigszins afleggen... En jaren lang was 't gebrek van Pastor Goedelterre, zoo niet hoogmoed geweest, - dan toch iets van dit slag en familie; een soort van zelfvoldoening, laat ik zeggen; een specie eigenwaan; een manier van nog al

wijs te schatten de woorden uit zijn mond en de daden van zijn doen...

Maar op 'ne keer ging Pastor Goedelterre weer zijn retraite volgen te Mechelen; en de Pater, die ze preekte, sprak - en sprak - en zei onder meer, dat 'ne mensch en vooral 'ne priester, moet heilig worden; en dat, naarmate men vooruitgaat en opklimt in de nederigheid, - dat men naar die mate ook vooruitgaat en opklimt in de heiligheid... E contrario, zei de geleerde Pater: hoogmoed, of ook maar gebrek aan nederigheid, is altijd een dom ding, bij gelijk wat mensch, - en aartsdom in 'ne priester...

Wel, dat pakte Mr Goedelterre. En Mr Goedelterre redeneerde zoo wat op zijn eigen door. En hij dacht: 'Als het zoo is, dan zal 't zeker aartsdom zijn bij 'ne Pastor uit de hei!'... En heel klaar zag hij het in, hoe waar het was, wat de Eerw. Pater gezegd had: dat hoogmoed nl. moet afgeleerd 'agendo contra', dat is: met er tegen-in te gaan. En 't eenig middel tegen-in was de nederigheid... En de nederigheid, zei de Pater nog, kunt ge slechts verwerven langs den weg der vernederingen... Want: virtus acquiritur per actus, de deugd wordt door deugdakten verkregen... En toen was de Pater, plots! schoon in zijn vuur geschoten; en hij zei: dat de vernederingen, de opklimmingen des harten zijn, ascensiones cordis!... de mystieke trappen, ja! waarlangs de ziel omhoog gaat naar den hemel, naar de glorie, naar de apotheose!...

Ik zeg: 't roerde de goeie ziel die Pastor Goedelterre was. En hij wikte en hij woog het ding. En hij las er, bij zijn eentje, een bladzijde op na van S. Franciscus van Sales: Inleiding op het devote leven.⁽¹⁾

En allengskens ontpopte de held, die sliep in Pastor Goedelterre, - de held die slaapt in elkendeen van ons, - de

(1) Waarschijnlijk: IIIe Deel. Hst. IV - alwaar die zoete Heilige zoo vinnig het zijne zegt.

held, die zoo moeilijk wakker wordt en, helaas! nog moeilijker opstaat... En de held bad:

- 'Heer! Schenk me de nederigheid! En vermits naar het woord van St. Thomas: virtus acquiritur per actus, - stel me in vernederingen! Met Uw genade, Heer! zal ik mijn best doen. Mijn best ja! om bij elke vernedering U te danken, Heer! en te zeggen: Bonum est quia visitasti me - 't is goed dat Gij me bezocht hebt!' -

En terug weer thuis overkwam, een tijdje nadien, aan Mr Goedelterre een droom... Maar pas lag hij dien avond neer te bed... en maar pas sliep hij in... of...

...omhoog doorheen de nachtruimte, naar de miljoenen sterren toe, zweefde WIJLEN Eerw. Heer Goedelterre naar den hemel... Nog eventjes, uit de hooge diepte, vermoedde hij, ver beneden, waar zijn parochie lag, stil in den nacht en in de rust...

En al hooger steeg hij op...

En de dageraad schemerde nu - en Mr Goedelterre hoorde van uit de diepte den klank oprijzen van zijn torenklok, die zijn dood uitluidde over dorp en omtrek. En hij zag, ver, beneden en klein als mieren, de parochianen bij hoopkes op de straten staan, hij wist dat allen hun hart uitkloegen en treurden: 'Och arme! onze goeie Heer Pastoor!' ... En zijn Eerwaarde Collega's zag hij ten altaar klimmen en hij hoorde hun vromen wensch: Requiescat in pace!...

En juist op den tik van dien wensch, stond Mr Goedelterre, na zijn vlucht, vóór den hemel... Open keerde de poort, en Sint-Pieter, met zijn tiaar op het hoofd en met de sleutels aan den gordel, glimlachte hem een welkom toe vol gulhartigheid. Want met één blik had Sint-Pieter gezien met wat voor een heilige, verstorven, nederige, in 't heil der zielen afgetobde ziel hij te doen kreeg. En hij riep, blij: - 'Ha zoo! een pastoor uit de Kempen!... In de Sinai-

woestijn werd de wet gepredikt, en in de Kempenhei wordt ze onderhouden!...
Welkom, Mr Pastoor, welkom!' -

't Roerde den pastor, maar S. Pieter liet hem geen tijd om lang geroerd te zijn,
want:

- 'Mr Pastoor, kijk 'ns omhoog!' -

Mr Pastoor keek 'ns omhoog... en wat hij zag, was eenig!...

Boven hem, tot in 't oneindige, schroefde een grootsche spiraal engelen naar omhoog, - een spiraal van negen kringen, negen kringen schitterend van kleur en licht, ieder kring toch verschillend zoo van kleur als van licht; en naargelang men hooger opkeek, werden de kleuren rijker, het licht al meer en meer schitterend; en in den hoogsten top, aan 't uiteinde der spiraal, hing een gloed te glinsteren, of er een zee zilver en goud te zieden en te smelten zat...

- 'Heere! Heere!' zuchtte de Pastor.

- 'Op nu!' beval Sint-Pieter. 'Vlieg mee!' -

De pastor wilde vragen: 'Wa-blijf?' - maar hij had er den tijd niet toe; want hij voelde dat hij opging, saam met Sint-Pieter, omhoog! en de tippen van zijn toog staken uit als de vleugeltippen van een groote zwaluw... Van uit de spiraal ruischte een mysterieuze zang den pastor toe:

- 'Quia respexit humilitatem ancillae suae!' -

En S. Pieter, oorfluisterend, vertaalde:

- 'Ancilla! Mr Pastoor, dat 's uwe ziel... Kijk nu! we varen doorheen den kring der Engelen!' -

En ja! allentom reiden de engelen om Pastor Goedelterre te zien voorbijvliegen... Het was net een schouwspel als bij de processie, op de parochie, wanneer de parochianen weerszij de straat te kijken stonden. Maar hier, natuurlijk, in den hemel, was 't veel schooner, veel rijker, veel stiller en veel deftiger.

- 'Wat een glorie! wat een glorie!' - murmelde de Pastor vol schroom...

- 'En nu vliegen we nog maar doorheen het koor der

Engelen zei St. Pieter... Voort! naar de sfeer der Aartsengelen!' -

En hooger alweer ging de vlucht, naar den tweeden kring van de spiraal... En jubelend klonk de zang aldoor:

- 'Quia respexit humilitatem ancillae suae!' -

En hooger nu dan de sfeer der Aartsengelen, voort! voort naar de sfeer van de Vorstendommen!...

- 'Quia respexit...'

- 'Waar heb ik het verdiend?' zuchtte Mr Goedelterre. 'Waar heb ik het verdiend?'

-

En al voortvliegend zij aan zij, antwoordde St. Pieter:

- 'Hooger te vliegen dan de Engelen, dat hebt ge verdiend, Mr Pastoor, omdat ge steeds een echt christen mensch zijt geweest... En hooger te vliegen dan de Aartsengelen, dat hebt ge verdiend, omdat ge zóó een echt christen mensch zijt geweest... En hooger te vliegen dan de sfeer, waarin we nu zijn, namelijk de sfeer der Vorstendommen, dat hebt ge verdiend, omdat ge een echt onderpastoor zijt geweest... Voort! naar de sfeer van de Machten!...'

En 't ging voort naar de sfeer van de Machten... en hooger, ja, dan de sfeer van de Machten, omdat Mr Goedelterre zóó een echt onderpastoor was geweest... En steeds door, maar van kring tot kring al machtiger en grootscher aanzwellend, jubileerde de begeleiding: Quia respexit humilitatem ancillae suae!...

En hooger dan de kring van de Krachten omdat Mr Goedelterre een echt pastoor was geweest...

Quia respexit...

En doorheen de sfeer van de Heerschappijen, omdat Mr Goedelterre zóó een echt pastoor was geweest...

Quia respexit...

En de sfeer door van de Cherubijnen, omdat Mr Goedelterre bij elke vernedering, die hem op aarde overkwam, den Heer bedankt had: Bonum est qui visitasti me...

Quia respexit...

En eindelijk hoger nog dan de hoogste sfeer der Seraphijnen... tot vlak bij den troon van den Heer Zelf... omdat Mr Goedelterre, telkens als hij zijn gebed gebeden had: Bonum est quia visitasti me - hij het altijd had gebeden met al de rechtzinnigheid zijns harten!...

Quia respexit humilitatem ancillae suae...

En nu knielde Mr Goedelterre, in een zee van licht en kleur en klank, op de trede voor den Heer zelf...

En toen zag hij beneden zich: die spiraal met haar negen kringen vol miljoenen Engelen, die ginder heel verre, in 't oneindige perspectief, al kleiner en kleiner werden... en hij dacht nu plots aan 't woord van St Jan: 'Noch oog heeft gezien, noch oor heeft gehoord wat God voor zijn uitverkorenen bereid heeft!' - En toen opeens, terwijl Pastor Goedelterre al keek en luisterde, kwam een stralende Engel vooruit, als om een solo te zingen ter eere van de Pastor, en de Pastor hield zijn adem in en zijn ziele vast voor de schoonheid die komen ging... en...

- 'Kokorokik-koo!' -

Pastor Goedelterre schoot wakker, en hoorde, onder 't venster, 't gekraai van zijn ouwen heeschen haan... en, in plaats van de gouden spiralen vol miljoenen Engelen zag hij de witgekalkte muren zijner slaapkamer met in den hoek zelfs een spinneweb. En al de schoonheid was maar een droom geweest!... En spreek me nu nog van ontgoochelingen!...

* * *

'De minste daad van nederigheid geldt in Gods oogen meer dan de schoonste droom over de nederigheid'... De man die dit axioma in de wereld bracht, was wijs; en al even wijs was Pastor Goedelterre, toen hij zich dit axioma herinnerde en er de wijsheid van erkende... En daarom ook ging de vrome man door, in al de zuivere rechtzinnigheid

des harten, met den Heere erom te smeeken dat Hij hem, in plaats van zoo schoone droomen, toch 'ns een vernedering zenden zou... Als was 't maar 'ns om te kijken wat hij doen zou...

En op een schoonen dag moest Pastor Goedelterre naar Antwerpen voor zaken. Ik zeg daar: een schoonen dag, en dat's een manier van spreken. Feitelijk was 't geen schoone dag, want het regende, het waaide; eigenlijk zelfs, het regende kletswater en 't waaide storm. Maar zoo bang is nu toch een Kempisch Pastor niet van kletswater en van stormwind.

En hij dus - naar Antwerpen.

En hij deed er zijn zaken af, brevierde wat in een kerk - en keerde rond dien middag naar 't station voor zijn trein. - De regen was gemilderd, en de wind, buiten af en toe een scheut, was tammer gevallen. En juist was onze Pastor gekomen vóór 't Stationgebouw, op dit plekje zelf, waar ze tegenwoordig een politie-agent hebben neergesteld voor den trafiek. Die politie-agent stond er toen nog niet, zoodat niemand aan 't zatte mosselboerke, dat zijn ezelkarke voerde, zeggen wilde een straat om te rijden met zijn geurend boeltje... En juist ging de Pastor naast het boerke, en 't boerke, al te klerikaal, zei: 'Dag Mr Pastoor' - en Mr Pastoor, al te beleefd, wilde hoed-af groeten, maar de wind was hem voor, en met een snok rukte hij den tik van 't grijze hoofd, smeeet hem de lucht in, dan 't straatslijk in... en nu, letterlijk zoo rap als de wind, rolde de tik, rechtstaand op zijn boordje, weg en voort over de straat...

- 'Houd mijn ezel vast!' - riep de boer, en schrankelde achter den hoed. En Mr Pastoor instinktief, greep den ezel bij den toom - en hield hem!... 't Beestje bekeek Mr Goedelterre... en: 'I-ah!... I-ah!...' - terwijl verder op de Keyserlei, de boer achter den hoed liep, wonderbaar vireerend volgens de grillen van den wind...

I-ah! I-ah!...

De mensen bleven stilstaan bij 't schouwspel: 'ne pastor zonder hoed, en een ezel vasthoudend die balkt... En Mr Goedelterre had een gevoel nu of heel 't menschdom hem bekijken kwam: klein en groot, katholiek, liberaal, socialist... En i-ah! i-ah!...

En zelfs 'ne pastor kwam voorbij... 'ne collega!... en dit was 't eenige schepsel, dat niet naar Mr Goedelterre keek... Die wilde hem niet kennen...

En toen kwam eindelijk de mosselboer weer, met een triomfantelijken lach op zijn zatte wezen, en in de hand, een smerigen, vuilen, doornatten tik...

- 'Hier is hij, Mr Pastoor!... En ge moet niet beschaamd zijn, Mr Pastoor... Ik ben ook niet beschaamd.' -

Toen is hij in den trein geraakt... Hoe? Dat wist hij zelf niet... en pas neergezeten, dacht hij aan zijn Engelandroom!... en aan zijn gebed en vernederingen... en hij murmelde:

- 'Bonum est, Domine, quia visitasti me!'

De Toren van Antwerpen

Eeuwen geleden wilden de menschen van Antwerpen een toren bouwen; een hoogen toren, een sterken toren, een schoonen toren. Want ze waren jaloersch als haantjes op zooveel steden en zelfs op zooveel hei-dorpen die toch elk een toren hadden. Alzoo had Brussel zijn toren en Brugge zijn toren en Gent zijn toren en zelfs Oelegem had zijn toren, al was 't dan ook maar een torentje zoo op zijn Oelegemsch.

- 'En wat! riep de voorzitter van 't kerkfabriek, zal 't gezegd worden dat Antwerpen, de rijkste stad van 't land, geen toren heeft, een hoogen toren, een sterken toren, een schoonen toren, terwijl zelfs Oelegem zijn toren heeft, al is 't dan ook maar een toren op zijn Oelegemsch?' -

En ze beslisten dat ze een toren zouden bouwen, waarbij al de andere torens laag en leelijk zouden schijnen, laag als een keukenschouw en leelijk als een fabriekschouw.

En bravo voor de heeren van 't kerkfabriek! -

Drie maanden lang nu gingen ze de huizen af om aalmoezen voor den bouw van den nieuwen toren; en 't geld vloeyde saam als een waterke bij regen. En toen trokken ze naar 'n meester-metser, die er den slag van weg had om torens te bouwen, en onderwege zongen ze:

- 'Wij Sinjoren,
wij eischen een toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
alleen een toren kan droomen;
extra-hoog en supra-fijn;
zoo een toren moet er komen,
zoo een toren moet er zijn!' -

En de voorzitter sprak:

- 'Meester-metser, ge moet ons een toren bouwen, zoo sterk dat geen storm hem ooit omver smijt, en zoo hoog dat alle andere torens er keukenschouwen, en zoo fijn dat alle andere torens er fabriekschouwen naast schijnen!' -

- 'Dat's moeilijk' zei de meester.

- 'En hier zijn "de centen" - zei de voorzitter en lei een zakske goud op de tafel.

- 'Wel, moeilijk gaat ook' - zei de meester. En 't kerkfabriek trok naar huis en zong:

- 'Wij Sinjoren,
wij eischen een toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
alleen een toren kan droomen;
extra-hoog en supra-fijn;
zoo een toren moet er komen,
zoo een toren moet er zijn!' -

En drie maanden lang nu zat de meester-metser dag en nacht na te peinzen en te denken en te zoeken; en op 'ne lieven morgen, voelde hij de inspiratie komen, en hij teekende 't plan van een toren... een toren zoo in den aard

van Sint-Pieterstoren te Turnhout... Het kerkfabriek kwam 'ns naar 't plan kijken en bekeken toen malkander en ze zeiden:

- 'Neen, zoo niet! als 't u belieft, zoo niet!' -

En ze gingen naar huis - en weer zat drie maanden lang de meestermetser dag en nacht na te peinzen en te denken en te zoeken; en op 'ne lieven middag voelde hij de inspiratie komen, en hij teekende 't plan van een toren... een toren zoo in den aard van Sint-Romboutstoren te Mechelen. - En 't kerkfabriek kwam 'ns naar 't plan kijken, en bekeken toen malkander en ze zeiden:

- 'Dat's beter! maar 't en is hem dāt nog niet!' -

En ze gingen naar huis - en weer zat drie maanden lang de meester-metser dag en nacht na te peinzen en te denken en te zoeken en te bidden - ja! nu bād hij om inspiratie! - en op 'ne lieven avond voelde hij de inspiratie komen en hij teekende 't plan van een toren... een toren... een toren zoo in den aard van geen enkelen toren ter wereld. En 't kerkfabriek kwam 'ns naar 't plan kijken en bekeken toen malkander - en ze zeiden niets... Ze stonden verdonderd van bewondering - en op 't leste fluisterde de voorzitter tot den meester-metser:

- 'Dat is hem!... Vooruit nu maar - en dat O.L. Heer u zegene!'...

En ze gingen naar huis en ze zongen vol begeestering:

- 'Sinjoren,
Gij krijgt uwen toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
zelf geen toren kan droomen,
extra-hoog en supra-fijn;
en die toren, die moet er komen,
en die toren, die zal er zijn!' -

Inderdaad, 't was een toren extra-hoog, drie verdiepen hoog, en daarboven op, een steenen kroon, al te zaam meer

dan 100 meters hoog; en supra-fijn, zoo fijn als kantwerk... kantwerk, waar ge dwars doorheen den blauwen hemel te zien kreeg.

- 'En begin nu maar te bouwen' - beval de voorzitter aan den meester-metser, - 'en als het geld op is, dan is er nog.' -

En de meester-metser koos een ploeg werklie uit, die sapperdeboere 't verschil wisten tusschen een baksteen en een truweel - en eerst groeven ze meters diep in den grond voor de fundamente, want hoe hooger de spits, zegt het spreekwoord over de nederigheid, hoe dieper 't fundament...

En op de fundamente kwamen stilaan de steenlagen liggen, één voor één, en allengskens tot boven den grond en stilaan al hooger en hooger tot aan de gaanderij van 't eerste verdiep... En de menschen stonden in de straten omhoog te kijken... en sommigen onder die menschen, - de sommigen natuurlijk die alles weten en zelfs kunnen profetizeeren wat gisteren gebeurd is, - zeiden zoo onder malkander met een spotlach:

- 'Zijn die mannen van 't kerkfabriek zot?... Ge zult nog wat zien vooraleer het af is!' - Maar 't kerkfabriek dat en vlak bijstond, zong 't liedje dat nu zijn lijfliedje was geworden, en van boven, waar ze te metsen stonden, zongen de metsers mee:

- 'Op Sinjoren,
Ge krijgt uwen toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
zelf geen toren kan droomen,
extra-hoog en supra-fijn;
en die toren, die zal er komen,
en die toren, die zal er zijn!' -

En op 't eerste verdiep, begon het tweede verdiep reeds omhoog te rijzen, en de meester-metser met zijn ploeg werklie, die sapperdeboere 't verschil wisten tusschen rijstap

en mortel, sjouwden en touwden en bouwden laag na laag, altijd maar hoger en altijd maar schooner.

En beneden op 't marktpleintje, op de terras van 'n café, zaten een half dozijn drinkebroers, op lage stoeltjes, elk met een pint bier bij zijn elleboog, en met hun verdronken oogen keken ze omhoog naar de bouwers daarboven in de zonnige blauwte, en ze zeeverden hun wijsheid uit en ze zeiden:

- 'Hoengderd-vaaf-en twiengteg meiters?... Allo laa-me gerust! *Da kàn nie...* Baas, gemme nogge 'nen bock!...'

En van daarboven, waar de bouwers nu tot de gaanderij van het tweede verdiep geraakt waren, klonk het blije liedje:

- 'Op Sinjoren,
Ge krijgt uwen toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
zelf geen toren kan droomen,
extra-hoog en supra-fijn;
en die toren, die zal er komen,
en die toren, die zal er zijn!' -

En op dit tweede verdiep, begon nu het derde verdiep omhoog te rijzen, en de meester-metser met zijn ploeg werklie, die sapperdeboere 't verschil wisten tusschen 'ne winkelhaak en 'n truweel, sjouwden en touwden en bouwden laag na laag, altijd maar hoger en altijd maar schooner.

En beneden, op den oever van 't Scheld, zaten een half dozijn menschen, elk op een bakske, bezig met aan 't einde van een vischlijn 'ne pier nat te maken in 't water, en ze keken hun oogen bot op een dobberend stopke, en van tijd tot tijd draaide een van die wakkere gilde zijn oogen over zijn schouders naar den toren omhoog, en zeeverde wat wijsheidspeeksel uit en zei:

- 'Hoengderd-vaaf-en twiengteg meiters?... *Dat dààrve ze nie...* Loewiej, get beit.'

-

En van op de gaanderij nu van het derde torenverdiep klonk het geestdriftig liedje naar omneer:

- ‘Op Sinjoren,
Ge krijgt uwen toren,
zoo schoon als de Paus van Rome
zelf geen toren kan droomen,
extra-hoog en supra-fijn;
en die toren, die zal er komen,
en die toren, die zal er zijn!’ -

En op dit derde verdiep, begon nu stilaan de steenen kroon te rijzen, en de meester-metser met zijn ploeg werklie, die sapperdeboere 't verschil wisten tusschen een fabrieksschouw en een O.L. Vrouwetoren, sjouwden en touwden en bouwden... altijd maar hooger en altijd maar schooner.

En beneden, in de straat, vlak bij de Beurs, stonden een half dozijn menschen, van die profijtelijke Beurslie, met zware buiken, waarover een dikke gouden horlogieketen streepde, te gapen naar omhoog... zoo hoog als hun zware buiken toelieten hun hoofd achteruit te leggen om te kunnen kijken, en toen zei een van die zwaarbuikige gilde:

- ‘Hoengderd-vaaf-en twiengteg meiters?... *Da zoeie ze nie muige muige!*... Wa geld versmeite!’ -

Maar de kerels daarboven gingen aldoor met sjouwen en touwen en bouwen... altijd maar hooger en altijd maar schooner!... hoe hooger ja! en zoo schooner!... want de steenen kroon rees in de zonnige lucht op, met haar tipjes en torentjes en boogjes en balkonnekes, een juweel van een schoon ding, een ruiker van rare bloemen, een lied op allerhande stemmen, een stuk kantwerk, waar ge dwars doorheen het blijde blauwe licht van den hemel spelen zaagt... krek een passementrieke, maar veel grooter, en veel fijner, en veel schooner dan een passementrieke!...

En boven op 't hoogste van de kroon, stonden nu - en ze riskeerden er hun leven bij om die blijdschap! - stonden

de meester-metser en zijn brave werklie, hand in hand in den ronde en ze zongen triomfantelijk hun lied, driemaal, eerst naar den hemel op, en toen tegen malkander, en een derde maal naar beneden - en de massa's volk in de straten zongen 't lied mee:

- 'Op Sinjoren!
 hier staat uw toren,
 zoo schoon als de Paus van Rome
 zelf geenen toren kan droomen,
 extra-hoog en supra-fijn;
 en die toren is er gekomen
 want die toren moest er zijn!' -

En de drinkebroers staken beschaamd hun rooden neus in hun glazen, en de lijnvischers lieten beschaamd hun langen neus op hun dobberend stopje hangen, en de profijtelijke Beurslieden wreven beschaamd hun dikke vingers langs hun nog dikkeren neus!... En wat ze vooral deden, dat is - zwijgen!...

Nu ontbraken er op den toren nog twee dingen; nl. het haantje en het kruis. Maar Keizer Karel liet weten dat hij wel voor 't haantje zou zorgen, en zoo item schreef de Paus dat hij het kruis schenken zou. Waarvan het kerkfabriek profiteerde om hen beiden, keizer en Paus, uit te noodigen op de inzegening van den toren, in de volgende Meimaand. Waarop beiden antwoorden, Keizer en Paus, dat ze komen zouden, als ze ten minste niet belet waren... En ze waren niet belet.

En op gestelden datum kwamen ze met een groot schip te Antwerpen aangezeild, de Keizer met een stoet generaals en ministers, de Paus met een stoet kardinaals en kanonniken... En 't volk had geen oogen genoeg om te kijken naar de schoonigheid.

Op de Handschoenmarkt, vlak vóór den toren, stond een estrade getimmerd, gepaleerd en behangen met vol goud

geborduurde tapijten. En op die estrade nu stond de Paus, de Keizer, en de deken en de pastoors en 't kerkfabriek en kardinaals en generaals, en kanonniken en ministers, alsmeê de meester-metser en zijn kloeke werkluï. En eerst speelde de fanfare: 'De echte Sinjoren' een schoon muziekstukje, speciaal gecomponeerd voor de plechtigheid; en daarna nam de voorzitter van 't kerkfabriek het woord en sprak een redevoering uit, de beste wel van gansch zijn leven, om de hooge bezoekers in de Scheldestad te verwelkomen. Daarna kwam de Paus aan het woord en hij zei een paar uitgekozen, juist gepaste zinnetjes om den gevierden redenaar te bedanken, en toen ging Zijn Heiligheid voort, van den toren sprekend:

- 'Sinjoren, duurzbare zonen, ik wensch u proficiat om uwên toren, den trots en 't pronkjuweel van de Christenheid. Ge hebt gewild, gedurfd, gedaan! Het nageslacht zal, de eeuwen door, opkijken, fier en blij, naar 't ideaal, dat gij daar, honderd vijf en twintig meter hoog, in onverwoestbaren steen hebt verwezenlijkt...

Een mensch is maar waard wat zijn ideaal waard is, en 't uwe is schoon, groot en heilig geweest... Moge O.L. Heer u daarom zegenen!'

- 'Bravo!' - riep het volk.

'o! 'k Weet het wel! Als er iets volbracht wordt dat schoon is, of hoog, of heilig, dan zijn er altijd menschen te vinden, die het af te keuren hebben!... Drinkebroers, b.v., die zat en zalig bij hun pinte zeggen: Dat kàn nie!...'

- 'Awoert!' - riep het volk.

- 'Maar ik zeg, ging de H. Vader voort, met Sinjoren kan dat wél!' -

- 'Bravo!' -

- 'En dan zijn daar nog andere schepsels, laten wij ze noemen, botvisschers, die hun oogen zitten bot te kijken op een stopke, en die zeggen: 'nen Toren van hoengderd-vaaf-en-twiengteg meiters, - dat dààrve ze nie!' -

- ‘Awoert!... Awoert!’ -

- ‘Maar ik zeg: Sinjoren dààrve da wel!’ -

- ‘Bravo! Bravo!!’ -

- ‘En dan zijn daar laatst nog wezens, ging de Heilige Vader maar toe door, wezens, genaamd Beurslie, en die staan daar met hun dikken buik in 't midden van de straat, zoodat er heel de trafiek van stop en stil staat, en ze kijken ook 'ns naar den toren en ze morren: ‘Zoe 'nen toren!... Da zoe nie muige muige!’ -

- ‘Awoert!... Awoert!... Awoert!...’ -

- ‘Maar ik zeg: Sinjoren, 't moest! het moest!’ -

- ‘Bravo!... o... o... Bravo... o... oo!’ -

- ‘En om het nu kort te maken, duurbare Sinjoren, ik feliciteer u nog 'ns, en van ganscher harte, om 't hooge, schoone, heilige ideaal dat gij in uw harte droegt en dat gij nu voor eeuwen hebt verwezenlijkt... En met die gevoelens zegen ik haan en kruis, die morgen boven op den toren zullen te zegevieren staan.’ -

En driemaal sloeg hij een benedictie op het ijzeren kruis en op den gouden haan, die vóór zijn voeten lagen neergelegd.

Dapper juichte 't volk toe; en 't juichen over en uitgestorven, keerde de Paus zich tot Keizer Karel, naast hem, en vroeg zoo:

- ‘Sire, zal Uw Majesteit niet een woordje zeggen?’ - Neen, knikte de Keizer... neen... maar hij fluisterde een woord aan 't oor van een Kolonel, en deze fluisterde een woord aan 't oor van twee luitenanten, en deze fluisterden een woord aan 't oor van drie sergeanten, - en de drie sergeanten, elk tusschen twee soldaten trokken af, en twee minuten later keerde sergeant nr 1 terug met zijn twee soldaten en tusschen die twee soldaten een van de drinkebroers geboeid en gebonden; en keerde sergeant nr 2 terug met zijn twee soldaten en tusschen die twee soldaten een van de lijnvisschers geboeid en gebonden: en keerde ser-

geant nr 3 terug met een van de beurslie geboeid en gebonden tusschen zijn twee soldaten. -

- 'Timmert me seffens 'ne galg, vlak vóór den toren, beval de Keizer, 'ne galg met drie stroppen, en hangt deze drie schepsels op, hoog en droog!' -

En 't volk riep: 'Bravo! Bravo!' - en de drie schepsels sloegen bleek uit van den schrik. Maar de Paus kwam er zoetjes en vaderlijk tusschen:

- 'Sire, 't is vandaag, bij zulk een feest, de dag niet om menschen op te hangen; en laat mij daarom toe Uw Majesteit om vergiffenis te smeeken voor deze... deze drie... schepsels.' -

't Roerde den Keizer dat de Paus zelf om vergiffenis smeekte voor die drie... drie... schepsels. En hij antwoordde beleefd:

- 'Heilige Vader, ik schenk vergiffenis, niet omdat deze... deze drie... deze drie... schepsels het verdienen, maar omdat Uw Heiligheid het vraagt... Maar! - en hier schoot de Keizer plots uit zijn scharnieren - maar een les hebben ze van doen en een les zullen ze hebben! Welhoe! als menschen met een ideaal beziel, dat ideaal uitwerken en een toren bouwen, die voor eeuwen en eeuwen de trots, de roem en de glorie van gansch een volk zal zijn, dan zitten me daar zes... zes... schepsels hun buik vol te gieten met bier en ze zeeveren: "Da kàn nie!"... of zes... zes... schepsels zitten me daar in 't Scheld 'ne pier nat te maken en ze zeeveren: "Da dàarve ze nie!..." of zes... zes... schepsels staan me daar met hun zwaarbreeddikbuikigheid in volle straat en ze zeeveren: "t Zoe nie muige muige!" - achttien schepsels dus, die, als ik zoo mag zeggen, den gloriozen toren af breken vooraleer hij er staat!...' Hier hield de Keizer een stondeke op om zijn woede te laten afkoelen, en toen, kalm en stil:

- 'Kolonel, hang die drie schepsels op in effigie... in beeld' ...

En geen uur later stond me daar 'ne galg getimmerd, 'ne joujou van 'n galgske, en boven, aan den dwarsbalk, een bijou van 'n dwarsbalkske, hingen, elk aan 'n strop, 'nen amour van 'n stropke, drie schepsels te zwieren... neen toch! maar: 1°) een lange dunne stroopop met een visscherslijn er langs - en die pop was de effigie van den visscher: Da dààrve ze nie! - en 2°) een korte dikke stroopop met een pint er aan - en die pop was de effigie van den drinkebroer: Da kàn nie! - en 3°) een kortere dikkere allerdikste stroopop met een zakske papieren, acties, cheques er aan - en die pop was de effigie van den beursman: Da zoe nie muige muige!' -

En 't volk riep - 'Bravo!,... Brra-vo!' -

En 'n leste maal zongen ze nog 'ns saam: volk, ministers, kanonniken, generaals en kardinaals, Keizer en Paus:

- 'Op Sinjoren!
 daar staat nu 'n toren
 zoo schoon als de Paus van Rome
 zelf geen toren zou droomen,
 extra-hoog en supra-fijn;
 zoo een toren moest er komen,
 zoo een toren moest er zijn!' -

En toen was het feest afgelopen, en iedereen ging naar huis; maar die 't rapste thuis waren, dat was de lijnvisscher en de drinkebroer en de beursman.

Rozenhoedje...

Rozenhoedje,
weesgegroeitje op weesgegroeitje!
Keten die ons boeit en snoert,
en eerlange
vastgevangen
naar den hemel voert!...
Ave Maria...

Paus en boerke,
rijksprinsesse en bedemoêrke,
moet u bidden reis op reis,
is 't hun zake
bin te raken
in des Heeren Paradijs.
Ave Maria...

Rozenhoedje,
bij elk ruischend weesgegroeitje,

leer 'k een beetje wijsheid bij;
'k zal 't in boeken
niet gaan zoeken...
Gij, ge weet genoeg voor mij.
Ave Maria...

Al mysteries
en al ding, dat van den Heer is
ooit volleden en voldaan,
'k zie 't te gader
in den kader
van uw simpel 'tientjes' staan.
Ave Maria...

En bij tijden,
zoo de ziele weet van lijden,
en het hart van zorg en zeer, -
stil en zoetjes
weesgegroetjes,
dropt gij elk wat balsem neer.
Ave Maria...

't Zij me 't beste,
zoo gestorven op het leste,
neer ik ligge - en kil en koud,
handen samen,
dood en amen,
't ouwe Rozenhoedjen houd...
Ave Maria...

Het Hart van Petrus Beulemans

Onder de duizende uren die voorbij zijn of komen zullen, laten wij met heerlijk goud kronen dit ééne uur, dat ons de mare bracht:

HARTVERKWIKKEND

Vrijdagnamiddag, vier uur. - Tram richting Noord-Zuid. - Zusterken der Armen; jong, edel, zachte trekken, beschaafde houding, blijkbaar van zeer goede afkomst. Heeft pak bij zich, groot, heel groot, maar leelijk, zeer leelijk. Buit gemaakt, voor heur armen, bij brave mensen, en van Moeder-Overste voor één keertje, wegens zwaar en onhebbelijk pak, verlof gekregen om tram te nemen... Ontvanger komt. Ziet Zusterken worstelen tegen weerbarstige touwen van het pak, die los willen gaan (sokken en ander gebreid goed komen reeds gluren!). - Ontvanger helpt Zusterken: alles in orde! - Kijkt Zusterken vragend aan. - Zusterken begeert 'aansluiting' (kost 40 centiem), zoekt in haar grooten zak, vindt wat zij zoekt. - Ontvanger biedt haar kaartje aan; Zusterken houdt hem nickelkens voor; ontvanger

maakt weigerend gebaar, haalt uit zijn broekzak ‘eigen’ beursje te voorschijn, neemt er 40 centiemen uit, werpt ze in zijn lederen diensttasch.
- Zusterken brengt de rechterhand aan 't houten kruisje op hare borst, neigt vriendelijk-dankend het hoofd...

Hartverkwikkend!

‘Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wat gij aan de minsten van dezen (mijne broeders) zult hebben gedaan, zal ik beschouwen als aan Mij gedaan!’

Hartverkwikkend, jawel! en loven doen wij de persbladen, zoo boordevol doorgaans met misdaden, eerloos bankroet, haat en tweespalt, feuilletons en kampioenschappen en 1001 heldenfeiten, dat ze ons zóó iets te melden hadden. Intusschen, Havas, Reuter, Belga zwijgen als vermoord... Maar dat juffrouw Mistinguet zich het haar laat bobbyknippen - en heel de wereld wordt overspannen met een nieuwsjes-spinneweb.

En boete plegen wij ook voor al het kwade, dat wij dachten en zeiden van Brussel; dat is, van de Brusselaars; dat is, van Petrus Beulemans. Wat daar op die tram ‘richting Noord-Zuid’ gebeurde, verzoent ons; wij kloppen onze borst en roepen boete: Ergo erravimus!... Wij waren erneven, toen wij u zoo lichtzinnig beoordeelden, zoo lichtzinnig veroordeelden... Wij kenden u niet; wij wisten uw hart niet noch den adeldom daarvan.

'ne Kniezer kijkt over mijn schouder, waar ik schrijvende zit, en kniest: ‘En om zoo één feit, zingt ge den lof van heel Brussel?’

En ik vertel hem, Plutarchos na, het antwoord van Alexander: Alexander kon het moeilijk stellen met zijn moeder Olympias. Deze had zoo een boos en knorzelig hart! En toen nu eens zijn boezemvriend Antipater hem ophitste tegen zijn moeder: ‘Gij weet niet’ zei Alexander, ‘hoeveel kwade dingen één enkele traan van mijn moeder kan uitwisschen!’

Zoo ook één daadje van u, o Petrus! En daarom herhaal

ik het: wij kenden u niet! en wij wisten uw goedheid niet!

Wij meenden dat gij de vier Evangelies van Christus hadt af geschaft en vervangen door andere; als daar zijn:

Liberalisme met al zijn vrijdenkerij en vrijleverij;

Socialisme met al zijn haat en materialisme;

Fonctionnarisme, met al zijn initiatief-dooderij;

Franskiljonisme met al zijn oppervlakkigheid en al zijn lichtzinnigheid.

Wij meenden dat gij, zat en zalig bij uw Gueuze-Lambic, uwen tijd maar zat vol te praten over al geheim, alsof gij geboren waart uit Zeus' brein en bij erfrecht zitting hadt in den godenraad op den Olumpos.

Wij meenden, o Petrus! dat ijdele en wispelturige dingen van de wereld heel uw tijd in beslag namen - heel uw tijd en heel uw hart!

Wij meenden, dat ge, geknield op uw twee knieën, een decoratie aanbadt al de dagen uws levens!

Dat ge elke drie dagen een profeet of een princip (dat is hetzelfde) in de zee smeedt.

Dat ge sedert lang uw ziel te smelten wierpt in een roezemoes van genot en wellust, lijk Kleopatra haar perels in een beker wijn.

Dat Brussel was een Babylon, een huis zonder kinderwiegen, één bosch dor hout!

Dat Brussel nog maar gespaard bleef van de Sodomavuurverwoesting, om wille misschien van tien rechtvaardige kloosterzielen, die ergens in een van uw arme wijken, te bidden zitten en te boeten voor uw behoud.

En zoo vreezende, wij murmelen: Quid de nocte?... en we lagen met ons oor op den grond... en hoorden wij alreeds geen paardengetrappel? De vier ruiters, ja, van de Apokalypsis, die kwamen aangekletterd langs uw boulevards!

Maar nu! reffloruit cor meum! Mijn hart is weer in bloei gegaan! De paarden van St Jan blijven kalm op stal; het

dorre hout is nog zoo dor niet... want de wortel zit nog vast in goeden grond; daar ruischt nog een takje vol loover en bloeisel, met een vogeltje daarop dat lènte-lènte-lènte zingt!

Ik weet het wel: 0,40 fr., 't is weinig geld op de beurs; maar 't was genoeg voor een tramritje, nie' waar?... en de twee penningskes van de schamele weduwe golden ook zoo bitter weinig bij Sadduceërs en Phariseërs en een glas water nog heel wat min, en de Zaligmaker liet zijn harte zoo diep ontroeren, toen die moeder hem smeekte om een kruimeltje genade.

Maar inderdaad, die 40 centiemmen, was het inderdaad zoo weinig?... Wat vier, misschien wel acht reizigers u schonken als toemaatje, omdat dit zoo betaamt, of omdat ze te lui waren om het extra-betaalde terug te ontvangen - gij schonkt het ineens weg, vrijgevig als een prins, ruimschootig als een douairière...

Daarbij, 't is niet zoo zeer de som, die telt, weet ge?... C'est le geste!... 'Broekzak... eigen beursje...'

C'est le geste! De manier waarop!... Simpelweg, zonder menschelijk opzicht, en zonder te laten schallen de bazuin der publiciteit.

Die almoes moet twee blijë menschen gemaakt hebben, Petrus, - u zelf vooreerst en 't zusterke...

't Zusterke is naar huis gereden met haren 'buit... zwaar en onhebbelijk pak' - en voorzeker heeft ze bij haar medezusters haar avontuurtje niet verzwegen; en Zuster Monika sloeg aan:

- 'Och toch!' - en Zuster Pharaïlde glimlachte: - 'Chottekes toch!' - en Zuster Thecla dit, en Zuster Apollonia dat... tot Moeder Overste - centralisatie van macht en majesteit en jurisdictie - zei: 'Kom nu; de zalen schuren; en dezen avond zullen we een rozenhoedje bidden voor dien braven man...'

Die brave man - dat zijt gij, Petrus.

Maar gij vooral moet gelukkig geweest zijn; gelukkig ert blij... Trouwens, daar was hoegenaamd geen reden toe, om niet blij te zijn. Met die 40 centiem kocht ge de liefde Gods; uw daad was een zaadje... en wie zaait is blij. Al zegt Gezelle dat de landman 'gaat en gaande bidt en weent en zaait'... Maar dat is alweer gezegd om de poëzie, om wat ze noemen de antithesis...Ik heb nooit gezien dat een boer weent, wanneer hij zaait. Integendeel, hij is blij - want hij hoopt!

En Petrus, gij zijt naar huis gegaan, en te bed; en dien nacht zweefden engelen om uw hoofdkussen en om de rust van uw... kinderen...?

Refloruit cor meum!... Wij meenden dat ge verloren waart, o Petrus, en den breeden macadam op naar de helsche verdoemenis. 't En is nie' waar.

Daar leeft nog iets in u - en van het hoogste!

Daar werd een pluimke gelegd op uwe lippen; en 't pluimke roerde nog.

Daar werd een spiegeltje gehouden vóór uwen adem; en 't spiegeltje werd nog bewalmd.

Daar werd een hand gelegd op uw hart, o Petrus! en daar klopte nog iets in dit hart.

En ik zeg: Als ooit Jeremias op de trappen komt zitten van de Beurs te Brussel, en 'ne vasten predikt met zak en assche: 'Revertere! Revertere!... Keer weer! o keer weer!...' ik zeg u: Wees gerust, u ten minste zal hij veel vergeven!

Dit kleine ding - die enkele nikkeltjes, gezamenlijk de totale somme uitmakend van 0,40 fr.; zegge: veertig centiem - dat is een belofte misschien van hooge en heilige dingen, die komende zijn... 't Is een vonksken, ziet ge?... nog geen groote machtige gloed, die heel uw hart en ziel verslindt met een liefdevuur voor God en evennaaste; maar

ik gedenk: 't is nooit volle maan van af den eersten dag; en 't is op middernacht dat alle dageraad zijn oorsprong vindt.

't Is een vonk; het 'linum fumigans, de rookende vlaswiek' van den profeet. Zullen wij dit vonkske uitblusschen? niet beschutten met onze twee handen?

Ga voort, o Petrus... Ge zijt op den goeden weg.

Laat de éénen maar kletsten met filantropie en solidariteit... 't Is beter 40 centiemen weg te schenken dan 40 franken op zak te houden.

Laat de anderen maar 'sparen'... Sparen kan zoo voorzichtig zijn; en zóó heidensch.

En laat de makelaars spekuleeren... Geld bediedt zoo weinig. Zie eens: De Joden riepen Gods wraak over hun hoofden af; en de wraak is over hen neergekomen in zakken goud en finanie.

Misschien - ja, 't is zóó mogelijk - misschien zal het vlammeke, dat uit het vonkske geboren wil, bijster geslagen in de wilde winden van de grootstad; ik wil zeggen: misschien zal uw kristelijkheid nooit meer zijn dan een gegeven almoesje; en zult ge door 't leven heengaan, helaas! zonder geloof en zonder praktijk... Maar wie weet, of die 40 centiemen en dit rozenhoedje der Zusterkes - oremus pro benefactoribus nostris - u niet de genade zal bewerken, dat ondanks uw mogelijk leven zonder priester of pastor, toch een priester over uw sterfbed zal heenbuigen en u ter dood bereiden?

En dan gaat ge heen, Petrus... 't allerleste tramritje Zuid-Noord - naar den hemel.

En nog blijer zult ge zijn dan op dien Vrijdag-namiddag, vier uur...

Zoo blij en zoo gelukkig zult ge daar staan, op het schitterende mozaïek van de Paradijszalen, vertwijfeld en niets begrijpend van de zegenende woorden:

- 'Kom! o gebenedijde mijns Vaders!'...

En gij zult zeggen: ‘Heer, waar heb ik dat geluk verdiend?’

En de Heer weer: ‘Voorwaar, Ik zeg het u, wat gij aan één van de minsten der mijnen hebt gedaan, dat hebt gij aan Mij Zelf gedaan!’

Hei-Woestijn

Hier ligt de Kempenheide...
Ze ligt alwaar ik sta,
zoo wild, zoo woest, zoo wijde, -
zoo juist de Sahara.

Fantasia gaat spelen;
en vindt er bij geval
een spel van parallelen;
en plots... 't vertoovert al!

Zoo 't ginder lag voordezen,
in 't Oude Testament,
zoo ligt het hier te lezen,
zoo staat het hier geprent!

't Vertoovert al... 't glijdt over
naar patriarkenstijl;
brem wordt pompoeneloover,
't riviertje wordt de Nijl.

Eén pachthoef hier: Egypte,
met rechts een put, en links,
den staatgen, stuurgelipten
en zwaren wachthond: Sfinx.

't Vertoovert al... Die knaap is
een donkere Kushiet;
die os, die loeit, heet Apis;
die stroomijt: Pyramied...

O 't vette land van Gossen,
en wereld-al, vaarwel!
'ne Mensch, in deze bosschen,
wordt zoon van Ismaël.

Ik stap nu door de heide;
't zand brandt mij in den schoen
't zal moeite zijn te mijden
den stuivenden simoen.

'k Zie bij den lagen hemel
een ezelkarke gaan;
het beestje wordt een kemel;
de kar een karavaan.

Ze zit met stroo geladen,
en boven op den schelf
zit boerke Pol Verkade...
neen! Koning Ramses zelf!

'k Ontmoet een zeepverkoopex!
Pheniciër misschien;
'k ontmoet een ruigen strooper;
ik groet hem: Bedoeien!...

Een man, een beetje verder,
drijft, pastoraal, een geit;
't Is Abram, grijze herder,
die daar zijn kudde weidt.

Ik hoore stemmen rijzen,
zes, zeven te gelijk
met één erboven. - 'k peinze:
de vrouwe van den Sjeik...

De reiger in de lisschen,
't is Ibis op één poot;
straks met de duisternissen,
krijgt hij zijn afgods-brood.

Maar schooner dan de grijze
en ouw mythologie, -
de Kruisberg staat te rijzen, -
en dat's de Sinā!...

En lijk een frissche oaze,
Waarop na tocht en tij
de moede pelgrims azen, -
ginds bloeit de pastorij!

* * *

Zoo, tot in 't allerfijnste,
verbeelding zoekt en zint,
of ze in het allerkleinste
een paralleeltje vindt.

Tot alle kleur verkleure,
verluide alle geluid...
Al dag en al gebeuren
schuift eeuwen achteruit.

Tot langer niet de heide,
dat wild en woest gezicht,
die woeste heische heide
daar vóór mijn voeten ligt.

Maar of een tovertikken
't heelal vertooverd heeft, -
vóór mijn verbaasde blikken
heel 't Bijbelsch landschap leeft!...

De heiziel is vervlogen
zoo vlugjes, zoo subtiel...
Daar lichttrilt vóór mijn oogen
de aloude Bijbelziel!...

Geen hei meer, hei noch heden!
Maar heel en altemaal
zou oud, zoo ver verleden,
antiek, patriarkaal...

't Is plots een vol herleven,
van dingen levenloos,
van eigen daad en streven
der doode Pharao's!

Of hij zijn dynastieën
nog met zijn blik gebiedt,
zit, handen op de knieën,
vlak bij zijn pyramied,

de vorst der dynastieën,
vorst Kheops! - en hij ziet,
star, handen op de knieën,
door 't masker van graniet.

o Fantazie, verbeelding,
ge toovert en verzint
de wereld tot uw speelding,
o futslend knutslend kind!

Het frutselt met de wereld;
't vergroot, 't verdiept, 't verzielt
al wat er woelt en werrelt,
al wat er waait en wielt...

Daar zit de kleine kleuter
in 't hoekje van den haard;
't voert oorlog met zijn teuter
en zijn kartonnen paard.

En net zooals dat kindje,
met megalomanie,
zoo speelt dit ander Kindje:
de blijde Fantazie!

Laat droomers fantazeeren,
en stoort geen kinderspel!...
'k Zie gaan en komen, keeren
het zwervend Israël;

Ouw dingen, ouwe tijden.
ouw menschen, ouw fatsoen...
Verschapen ligt de heide
tot Bijbelsch vizioen!...

Ei zing, o ziel! o Kweel... o!...
Maar plots!... Snort me voorbij
'ne Pastor op 'ne velo...
en alles wordt weer hei!

Hei-liefde

In het hartje van de hei
 huist een pover paarke,
dood versleten allebei,
 moerkerken en vaarke.
Maar in 't groene mastebosch
zingt de vinke luid en los:
 zoewiet, zoewiet, zoewiet.
 Een hutteke: twee zielekes
 zitten hier te samen. Amen.

In den schaamlen, scheeven stal
 loeit hun koeike Blare,
en zijn dunne ribben al
 steken door zijn haren.
Maar in 't groene mastebosch
zingt de vinke luid en los:
 zoewiet, zoewiet, zoewiet.
 Een koeike dat twee zielekes
 leven laat te samen. Amen.

Voor hun kleinen appetijt
op de manke tafel,
staat een steenen bord bereid
met pattatenkafel.
Maar in 't groene mastebosch
zingt de vinke luid en los:
zoewiet, zoewiet, zoewiet.
Een bordeke: twee zielekes
eten 'r uit te samen. Amen.

Tusschen haard en oude kas
staat de beddestede,
met 'n harde stroomatras
voor hun stijve leden.
Maar in 't groene mastebosch
zingt de vinke luid en los:
zoewiet, zoewiet, zoewiet.
Een beddeke: twee zielekes
zeulen hier te samen. Amen.

Komt de dood eens door de hei
op haar wiel gereden,
neemt ze zeker allebei
de oude boerkes mede.
Maar in 't groene mastebosch
zingt de vinke luid en los:
zoewiet, zoewiet, zoewiet.
Een kruizeke: twee zielekes
wachten hier te zamen. Amen.

Sint-Gallen en zijn Beer

Van over zee, uit de bloeiende moederabdij van Banchuir, was Gallen, lijk zooveel van zijn monnikbroeders naar het vasteland gekomen om het geloof van Christus te prediken. Dat moet gebeurd zijn rond 580.

Van af het Moerenland tot Tongeren, van Tongeren langs de Romeinsche heirbaan naar Keulen, van Keulen langs den Rijn op naar 't Zuiden, zoo, dwars doorheen het Rijk der Franken en 't rijk der Alamanen, 't was een lange, een eenzame, doodvermoeiende tocht... En had die goeie ziel, Sint-Perpetuus, bisschop van Maastricht, hem voor de verre reis geen ezeltje geschonken, misschien was Sint-Gallen onderweg wel doodgebleven.

Dat ezeltje, ja!... Wat zullen wij er zoo al van zeggen? Toen Sint-Gallen aan 't Bisschoppelijk paleis te Maastricht aanklopte en aan Monseigneur de eerbiedige groeten⁽¹⁾

(1) Op huldigen dag: Bangor, ten O. van Belfast (Ierland).

bracht van Vader Abt te Benchuir, vroeg hem de bisschop zoo, na wat koeikens en kalfkens:

- 'En waar gaat gij nu naartoe?' -
- 'Naar 't land der Helvetiërs, Monseigneur, in 't zuiden van Alamanië.' -
- 'Hm! hm!' - humde Sint-Perpetuus. 'Dat 's een heel eind... En te voet?'
- 'Ja, Monseigneur' lachte Sint-Gallen... 'Met de paarden van de Apostelen.' -
- 'Wel' vroeg nu Sint-Peroetuus, 'wilt ge gerij hebben 'k Heb daar een ezel op stal... en hij staat er toch maar voor evenveel... Ge moogt hem hebben, ooren en pooten.' -

't Was vanwege Monseigneur een schoone daad; zeker: en gul gegeven was 't ook; maar veel was 't niet. 't Was een oud versleten ezeltje, waar sedert jaren 't beste van af was; en, teedere Lezer, gij hadt er vast compassie mee gevoeld, als gij het zoo beladen met een Iersche harp en een klein linnen zakje boeken langs den Rijnsoever hadt zien voortsukkelen, pootje voor, pootje na, en bij ieder zesde pootje eventjes stilstaan om er eens over na te peinzen, of het niet liever naar Maastricht zou weerkeeren... en telkens dan Sint-Gallen die er naast ging, deed zoo heel zoetjes: 'Wsst... Vooruit, Marten! - Dju!' -

Maar, om rapper te gaan dan Sint-Gallen met zijn ezeltje, ze kwamen dan eindelijk toch, na weken sukkelens, waar ze zijn moesten, in de bergstreek namelijk waar heden ten Zuiden van de Bodensee, het stadje Sint-Gallen ligt. Daar nu bouwde de Apostel op den oever van de kleine rivier, de Steinach, een schamele hut, met vlak er tegenaan, een stalleke voor Marten. Niet schoon, niet grootsch, maar netjes en geriefelijk, en wat niets bedierf nu de winter de valleien begon vol te sneeuwen, heel warm onder 't strooien dakje.

't Huisjen af, Sint-Gallen zat binnen bij den haard en

mijmerde bij 't schemerend oliepitje na over 't groote werk dat nu voor zijn hart en handen gereed lag: hier zoo, in de woestheid van de bergen en de woestheid van de menschen, den harden strijd uitvechten van God tegen Wotan, van Christus tegen Donar, van Maria tegen Freya, van 't Paradijs tegen 't Walhalla; - kortom, van den Hemel tegen de Hel... En hij smeekte den zegen van God over zijn arbeid; en van den wand greep hij zijn dierbare harp, stemde de snaren, sloeg lento den zang van Fingal aan...

Toen 't al meteens in 't stalleke begon te druischen, alsof Marten met al zijn pooten te gelijk 't heel gedoe afbrak... Sint-Gallen op, rukt het staldeurken open, ziet in den halven donkere een vervaarlijk wangedrocht, rechtop zijn achterste pooten, bezig den armen Marten te wurgen... grijpt wat te grijpen valt, snapt de twee ooren van den beer - want het wàs een beer - huilt: 'Los, beest!' - 't Beest lost; Marten valt dood; en Sint-Gallen en de beer bekijken malkander starvlak in de oogen! zeggen niets; maar Sint-Gallen houdt de ooren nijpnijpens vast: zoodat de beer voelt met wien hij te doen heeft...

- 'Hm! hm!' - grolde 't beest; en dat bediedde: 'Ik ben verwonnen!' - Ten minste, zoo begreep het Sint-Gallen; want nu liet deze de ooren gaan; de beer viel op de logge pooten neer, streelde met zijn ruige vacht de beenen van den man - en was getemd!

* * *

Gaat dat zoo in de berentemmerij? zult ge vragen. 'k Weet niet, maar hier ging het zoo. En daarbij, luister wat:

In 't leven van zooveel monniken en eremijten staat te lezen, hoe vertrouwelijk, hoe broederlijk die heiligen omgingen met wilde dieren. Niet alleen Sint-Hubertus met een tammen hond en Sint-Antonius met een tam zwijntje en Sint-Florens met een tammen ezel; maar ook Sint-Francis-

cus van Assisi met dien wolf van Gubbio, en Sint-Gerasimus met zijn leeuw en Sint-Karilef met zijn geweldigen buffel; en zoovele anderen.

Hoe mochten ze daarin lukken? Gingen soms die eenvoudigen des harten met tooverformulen om zooals slangenbezweerders? of te werk met geweld en zweepslagen, lijk dierentemmers in kermistenten? Toch niet; maar ik meen dat het zoo zat:

Adam ontving bij zijn schepping volmacht en heerschappij; en, om het Vader Vondel na te zingen:

De bergleeuw kwispelde hem aan met zijnen staart
En loech den meester toe... De landstier boog zijn horen
En de olifant zijn snuit; de beer vergat zijn toren...

Maar toen gebeurde de jammerlijke val; en daar kwam tusschen mensch en dier, veete en vijandschap... en daar was bloed in de oogen van de dieren.

Maar na eeuwen werd de nieuwe Adam te Bethlehem geboren, en de eerste heilige menschen, die den Meester navolgden in bidden en boete, ontvingen misschien een straal van de vroegere onschuld waarin Adam leefde vóór zijn val; en herboren in zijn kracht werd het oude woord van Jehova: - 'Gij zult heerschappij voeren over 't gedierte der aard.' -

En ook nog, het moest allicht zoo gebeuren in die oude tijden, want:

Als de eerste missionarissen bij de heidensche stammen kwamen om 't nieuwe Geloof te prediken, dan liep dit werk zoo maar niet langs een gootje; en die heidenen begrepen niet al te best de redeneeringen over de hoog-heilige dingen. Hun onbeholpen verstand en zinnelijke geest had andere argumenten van doen. En was er een klaarder en meer tastbaar argument dan een mirakel, dat onder hun oogen gebeurde? en kon er voor die heidenen, die al niets ge-

weldigere op aarde kenden dan de wilde dieren in hun bosschen, een luidersprekend mirakel bestaan dan vertrouwelijke omgang met een gehoornden buffel, een brieschenden leeuw, een razenden beer?

Zulke wonderen zijn op huidigen dag minder vereischt. Ziet ge? Zoo wild als onze voorvaderen zijn we niet meer; en wij hebben Mozes en de profeten...

Natuurlijk, en dit zit nu eens in den aard van de zaak, in menig geval is er wel een liefhebber-historicus langsom gekomen en heeft bij die wondere dingen van een Franciscus, een Gerasimus, een Karilef, een Gallen, een lapke van 't zijne gefantaseerd. Maar gaat ge den man te kwade duiden, dat hij ons de waarheid schonk met een doorslag, met een toemaatje, vooral waar hij aldus toch maar ijverde tot baat en blijdschap van de simpele en onbewimpelde zielen?...

En zoo dan, al hoeft er ook geen dood-of-levens-kwestie van gemaakt te worden, zullen wij maar stillekes aannemen, dat Sint-Karilef leefde met een buffel, en Sint-Gerasimus met een leeuw, - en Sint-Gallen met zijn beer...

* *

Van dien avond af, leefde Sint-Gallen met zijn beer... Niet als heer en knecht, maar als twee innige broers; gelukkig met malkaar. En daar zal in de vijftig jaren van hun samenleven niets gebeuren, geen avontuur, tragisch of kluchtig, geen voorval, groot of klein, - niets, dat de moeite waard is gekronijkeld te worden; tenzij juist dit simpele, alledaagsche samenleven zelf; in alle stilte, in alle wederzijdsche vertrouwen en toewijding. En dag na dag ondervond Sint-Gallen al meer en meer wat een zegen het voor hem was, dat Marten, die ouwe luierik, nu in de stille rust begraven lag, zes voet diep, en dat de Voorzienigheid hem in Ursus, den beer, zulk een dienaar had geschonken. Want,

terwijl Ursus, zoo slim en zoo verstandig en zoo bereidwillig, den last van den stoffelijken arbeid op zijn schouders droeg, zou de Apostel al zijn tijd en kracht aan zijn missiewerk mogen toewijden.

De beslommeringen om den dagelijkschen broode bleven natuurlijk niet uit. Vlak bij had Sint-Gallen een akkertje ontgonnen, en tegen de zuiderglooiing van den heuvel een wijngaardje aangelegd. Maar wie had de stammen geroeid? Wie ploeg en eg getrokken?... Ursus!

In 't najaar moest telkens gezorgd voor stookhout tijdens 't winterseizoen en werd het ouwe stalletje met turfschadden volgetast... Maar wie ging sprokkelen?... Wie schadden steken met zijn breede klauwen?... Ursus!

En als Sint-Gallen goesting had een voosje te pitsen op zijn harp, wie roerde, techniek als een keukenmeid, vlijtig en sekuur als een begijntje, - wie roerde 't pappeke? Altijd Ursus!

En wie lag, elken nacht, voor het hutteke te waken?... En toen eens een bende heidenen afkwamen om Sint-Gallen te dooden, wie... ei! spreek me van boksen!... wie sloeg daar een uppercut op een heidensch kaakbeen? een swing op een heidensch linkeroot? een rechten stomp op een heidenschen neus? een schuinschen stamp op een heidensche scheen?... En wie hield er alweer zoo braaf en zoo vroom als een missedienaar, het waterkommeke vast, waaruit Sint-Gallen de zeven heidenen die knock-out lagen, nog rap-rap in den Heere doopte...

Altijd die goeie, ouwe, trouwe Ursus...

En was het aldus in 't huishouden, zoo was het in 't Apostolaat. Nooit ging Sint-Gallen prediken, of Ursus ging mee... Moest Sint-Gallen over de beek, Ursus lei zware rotsblokken in 't water, zoodat Sint-Gallen er droogjes overheen kon; lagen de bergpaden tot manshoogte volgesneeuwd, Ursus stapte voor, recht op de achterpooten, - stapte dwars door de sneeuw, en drukte de dikke laag weerszij weg met

zijn breede, machtige borst, zoodat Sint-Gallen maar te volgen had, schoontjes tusschen twee witte muren. En als Sint-Gallen in de vallei neerkwam waar de heidenen woonden, en 't Geloof predikte, dan lag Ursus aan zijn voeten; en wanneer de Apostel sprak van de oneindigheid van God, van Christus aan het Kruis, van de onsterfelijkheid der menschelijke ziel, terwijl de ziel van een dier b.v. van Ursus daar, niet onsterfelijk was, dan luisterden de heidenen met open mond en open hart, en Ursus knorrelde van plezier, omdat Sint-Gallen ook van hem sprak...

Soms ook zorgde Ursus voor 't plezier in 't huishouden. Want eens, - hij was op sprokkelen uitgegaan - en komt hij me daar niet te huis, geel van den honig, geurend van den honig, zwijmelend-zat van den honig, en op de twee uitgestoken klauwen een gansche vracht honigraten voor zijn meester... 'Maar jonk toch' gilde Sint-Gallen, 'ge zijt zat.' En excuseerend: 'Enfin, een beest màg zat zijn'... - En hij nam zijn harp van den wand, en speelde, terwijl Ursus, zijn best deed om op zijn slappe pooten te dansen, den 'Triomf van Fingal'...

* * *

Na jaren onverpoosden arbeid mocht Sint-Gallen zich in de zekerheid verblijden dat het Apostolische zaad begon te kiemen in het hart van de heidenen; hij had een groepje christenen rond zijn hutteke wonen, en elken dag, nadat koster Ursus het klokje had geklept, vloeide zijn kapelleke vol vrome parochianen. Toen schreef hij naar Vader Abt te BENCHUIR, opdat het hem gelieven mocht enkele medewerkers te zenden... *Messis quidem multa...* De oogst is zoo groot... Eens bij getal, zouden ze saam een klooster bouwen met kerk en school... en Christus voorwaar zou den arbeid zegenen.

De medebroeders kwamen, vijf, en 't klooster werd ge-

bouwd. En bij dien bouw heeft Ursus zijn hart alweer mogen ophalen. Heer-sta-me-bij... Boomstammen tillen, joeffers aanbrenge, rotsblokken breken, - ware hij geen beer geweest met beremacht, hij had er den dood bij gehaald.

Maar was Ursus een beer met beremacht, Sint-Gallen was geen beer, had geen beremacht; en zoo oud al zijnde, heeft hij er zijn leste levenskrachten bij afgebeuld; en maar nauwelijks waaide de meistok op de scheer van den bouw, of de heilige man lag op sterven. Rond zijn bed stonden de monniken en wat christenen, biddend en weenend. In een hoek van 't kamertje zat Ursus, stil. En na de laatste H. Sacramenten en de stervensgebeden, vroeg Sint-Gallen nauw hoorbaar dat men een lied spelen zou, het oude Iersche lied: 'Zweef nu omhoog, mijn ziele'. En een medebroeder nam de harp en tokkelde 't lied, onder de tranen en 't snikken der aanwezigen...

- 'Stil valt mijn stem als ik droom van den hemel; stil mijn handen... en stiller mijn hart'...

* * *

Wat na den dood van zijn meester, aan Ursus nog overkwam, dat was zijn oude dag, zijn pensioenschap. En een schoone ouwe dag, dat was het wel. Maar lieve Lezer, had hij het niet verdiend?

Hij leefde in 't klooster, lijk een van den huize; en geen monnik, die hem in tuin of pand ontmoette, ging hem voorbij zonder zijn ruigen kop eens te streelen en te groeten: 'Dag Ursus.' -

Binnen de kerk mocht hij natuurlijk niet komen; maar nacht en dag, lag hij uren lang in 't kerkportaal te luisteren naar den koorzang. En op zijn oude sloeffen wandelde hij in den tuin, met een rozebloem in den muil; gritselde de paden soms met zijn klauwenagels; snoeide 't groen wat

met zijn tanden; verzorgde de bijkorven, waar hij alle geheim van wist en méér dan dat!... Maar zich zat slurpen aan den honig... neen! die tijd en ijdelheid was verre de baan op! De allerlaatste dagen van zijn leven zat hij meestal bij broeder kok in de keuken, waar al eens een brokje vet viel, ziet ge, en waar 't zoo goed-warm was voor zijn rhumatieke knoken.

En toen is hij gestorven.

De legende vertelt, dat Sint-Gallen aan Sint-Pieter vroeg of hij Ursus niet in den hemel wilde opnemen... maar dat Sint-Pieter weigerde en vroeg of het Paradijs soms een Ark van Noë was. Maar daarvan is het fijne niet te weten.

Wat waar is en geen legende: toen in later jaren, de Abt van Sint-Gallen in zijn kloosterkerk kleurramen liet steken met het glorierijke beeld van Sint-Gallen daarin, verscheen hem deze Heilige in een visioen, en beval dat ook Ursus in het kleurraam figureeren zou. Wat gebeurde. In 't dubbele venster, op 't koor, rechts Sint-Gallen met een kroon op 't hoofd en een kleinen kerkbouw op de handen, links Ursus met een boomstam in de klauwen. En als daar, in die duizende kleuren, de zon speelde, dan hield 'ne mensch zijn hart vast en zei zoo: - 'Heere God! wat zijn er schoone dingen op aarde!'

In later tijd, bij wat ze noemen een restauratie, is dit kleurraam verloren gegaan.

-

De Schalmeien⁽¹⁾

En opeens kreeg Grottamare zijn hart vol nieuws en vol glorie!

Sedert Grottamare daar lag, schamel dorpkje langs de zee en aan den voet van de bergen, was er nooit iets gebeurd te Grottamare... 't Was een van die dorpjes, waar nooit iets gebeurde, noch gebeurt, noch gebeuren zou... Maar opeens nu!... kwam zulk een nieuws aangedaverd, dat al de menschen, drie dagen lang, op de stoep vóór hun deur bij groepjes saam stonden en almaartoe zichzelf en malkander afvroegen: 'Maar is het dan toch waar?... En hoe is 't mo-

(1) Sixtus V, te voren Felice Pereli, geboren 13 December 1521 te Grottamare, in de mark Ancona, was in zijn jeugd schaapherder, trad in het klooster der Conventueelen te Montalto bij Grottamare, werd paus gekozen in 1585 en stierf in 1590. - Hij liet in de geschiedenis van 't Pausdom een grooten naam na. -

gelijk?...’ En de zee zelf zong het uit, joeg en sloeg en hoosde 't witte schuim tot tegen de dorpels der huizen, ruischend en bruisend van puur plezier; Paus! Paus!... En langs de helling van de bergen, in 't rijke zonnelicht, wuifden en ruischten de citroen- en oranjeboompjes; Felice! Felice! Paus! Paus!

't Was het ouwe Tistje - Battista Recca - die 't nieuws had meegebracht uit het nabijë klooster van Montalto. Tistje was zoo wat de looper van de streek - de looper en de strooper. En dien morgen, toen hij aan den Eerwaarden Vader Abt een koppel fezanten en een reesemke patrijzen bracht, had hij uit den mond van Vader Abt zelf de groote gebeurtenis vernomen; en dravende toen, - een draf van 25 kilometers, door een stikkeete zon en 't krijstof van de wegen, en op ouwe beenen - maar stroopersbeenen! - was Tistje naar Grottamare gesneld en hijgend en zweetend de pastorijs binnengevallen.

- ‘Felice Peretti!’ sloeg de Pastor aan, en lei brevier neer, bril af. ‘Felice Peretti!... Paus?... Is 't mogelijk?’ -

- ‘t Is zoo! 't is zoo!’ - verzekerde Tistje.

- ‘Ik heb Felice Peretti als kind nooit gekend’ zei de Pastor, ‘maar veel van hem hooren spreken.’ -

- ‘En ik!’ gierde Tistje, ‘ik heb hem gekend toen... toen hij nog zóó klein was!... Kristi!’ vloekte Tistje, ‘t Is altijd een snel baasje geweest, maar Paus! Paus!... Sasa! nu moest zijn vader nog eens leven, Piergentile Peretti! en zijn moeder Beatrice!... En de ouwe veldwachter!’ lachte Tistje.

- ‘Waarom de veldwachter, Tistje?’ -

- ‘k Weet niet... Zoo maar een gedachte. Maar Felice heeft den man meer dan eens 't Judasje aangedaan!... Zoo had hij 'ns...’

- ‘Sst!’ siste de Pastor, en stak een vinger op, ‘t zal best zijn daarover te zwijgen voortaan, Tistje’...

- 'Dat's waar!' oordeelde Tistje... 'Maar Kristi!... Kristi!' -

Toen sloeg Tistje plots ernstig om en, fleemend:

- 'Wat zoudt ge er van denken, Mr Pastoor?... zou ik den Paus niet kunnen gaan zien?... Dat gij hem dat 'ns vroegt, Mr Pastoor?... Dàn - mocht ik sterven.' -

- 'Tistje' zei de Pastor, 'daar moet ik 'ns op slapen.' -

Mijnheer Pastor sliep er 'ns op, trok 's anderdaags een oude veder uit een jonge gans, zocht een beste perkament uit - en riskeerde zijn brief. - En met kalligrafischen zwier over 't blad uit, schreef hij, ad pedes sanctitatis vestrae provolutus,⁽¹⁾ de smeekbede naar zijn Heiligheid 'of de genaamde Battista Recca...die... en waarvan... en wien... enz. eens naar Rome komen mocht... Daarna zou de genoemde Battista Recca... zooals patriarch Simeon... zalig en gaarne het moede hoofd neerleggen... enz.'; en de smeekbrief eindigde met de kanonieke formula: 'exosculato pede, omni qua par est devotione submissusque subscribo'...⁽²⁾

En zoo Bijbelsch en zoo kanoniek had Tistje zijn voorstel wel niet gedaan; toch, 't waren wel diezelfde gevoelens.

Tijdje nadien, kwam langs Vader Abt om, antwoord aan op de pastorij. En 'vi praesentium literarum pontificalium'⁽³⁾ werd Battista Recca, optime religione meritis,⁽⁴⁾ bij den H. Vader uitgenoodigd, en 'calamum suum agrestem adferre dignetur'⁽⁵⁾, hij mocht zijn veldschalmei niet vergeten. En in postscriptum had de Paus erbij gevoegd, dat de Pastor zelf meekomen moest.

- 'Tistje' zei de Pastor fier als een kalkoen die gevet wordt voor de bruiloft van 'ne koning, - 't is goed!' -

(1) Neergeknield vóór de voeten van Uwe Heiligheid.

(2) Ik kus uw voeten, en met alle vereischte onderdanigheid, teeken ik...

(3) Krachtens dezen pauselijken brief...

(4) Zeer verdienstelijk man in zake godsdienst. -

(5) Dat hij zich gewaardige zijn veldschalmei mee te brengen...

en tweemaal las hij Tistje den brief voor, eens vertaald, en eens in 't Latijn. 'En zoodus, Tistje, vergeet uw schalmei niet!' -

- 'Akristi! weet-ie dat nog?' - riep Tistje. Wat 'ne man!... Wat 'ne m an!... En wanneer gaan we, Mijnheer Pastoor?' -

- 'Niet te ongeduldig zijn, Tistje! 'k Zal het op zijn beste regelen.' -

De Pastor liet zich op de parochie voor enkele dagen vervangen door een pater van 't klooster. Tistje moest niet vervangen worden. En nu stonden ze klaar voor 't afscheid, gevierden: Mr Pastoor, Tistje, en twee kloeke muilezels van 't klooster met blinkende kopertuig en een klinkend snoer bellekes. En de Pastor, met nieuwen tik en toog, zat al in 't zadel, en streelde den nek van 't dier; en item zoo Tistje, geschoren, glad als een appelsien en met een frisch kieltje aan. En Tistje knikte 'ns tot den Pastor - en: 'Avanti!' zei Tistje, 'vooruit nu maar!'...

En avanti vooruit!... Langsheen de bloeiende weien, avanti! en langs de rivieren op, en de steenbergen over, waar de zon haar witte hitte tegenkletste; en avanti, de steile rotstrappen op en af over den Apennijn, met een etape bij een bron, een afspanning voor den nacht bij een pastoor of bij de boeren... En altijd maar avanti! en tweehonderd kilometer ver stapten de muilezels, geduldig aan; en op de maat van hun pooten sloegen ze met den staart naar de gonzende vliegen en schudden de ooren en de bellekes dat het klonk! En na zooveel dagen gestap en gerinkel, vielen ze op den Tiber, en nu, zei de Pastor, moesten de muilezels simpelweg hun snuit maar volgen, om te Rome te geraken. Wat ze deden; en daar nu, aan hun voeten, daar lag Rome!

- 'Ave Roma!' - bad de Pastor.

- 'Akristi!' zei Tistje, 'wat een steel!' -

- 'En nu naar 't pauselijk paleis!' - zei de Pastor.

- 'Waar is 't?' - vroeg Tistje.

- 'Kom maar op. Met vragen en beleefdheid geraakt 'ne mensch overal.' -

Daar is tot op heden in de kronijken en archieven van de Bibliotheca Pontifica geen enkel document ontdekt nopens de gulle ontvangst van den Pastor en van Tistje ten pauselijken hove... Dat's eenigszins te begrijpen. Die stukken zijn misschien verloren geraakt, zitten nog onder 't stof der schelven, of werden nooit geschreven, omdat de historici 't intieme feitje niet waard hebben geacht om op den papiere te brengen.

En nochtans!...

Nooit of nooit is door den Paus Keizer of Kardinaal, Koning of bisschop ontvangen geweest als de Pastor en Tistje!... zoo vriendelijk, zoo gemoedelijk, zoo hartelijk, zoo innig. - Eens de muilezels gestald en de bronzen poort nog maar pas opengedaan, en de Paus stond daar, Sixtus V, zegende de twee bezoekers met een benedictie uit den hoogte, vatte hun beider handen in de zijne en wenschte hun: buon giorno!...

Goeien dag!... En:

- 'Come sta lei? - Hoe is 't ermee? - En hoe verliep de reis?... en hoe gaat het zooal te Grottamare?' -

En ontroerd was de Pastor, natuurlijk; en Tistje wist niets te zeggen van al wat hij had voorbereid. En toen vroeg de Pastor, beleefd, hoe 't met Zijn Heiligheid zelf ging:

- 'Ed ella pura sta bene?' -

En toen zei Tistje dat het met hem zelf hèèl goed was! gezond en sterk; di bronzo, zei Tistje.

Maar ze zouden eerst wel een verversching nemen, meende de Paus, een opknappertje. - Maar... of er geen belet was, vroeg de Pastor. En de Paus zong: No no no no!... In 't geheel niet!... De Keizer van Duitschland was juist toegekomen, ja wel! en de koning van Spanje kon alle minuten aangemeld; maar die konden wel 'un poco' wachten; tot morgen.

- ‘Andiamo nel gabinetto... Hier, in mijn kamer.’ -

In die kamer stond op een fijn tafeltje een zilveren bordje klaar en drie glazekes en een fleschje met spinneweb over. En de Paus schonk zelf in!... En ze stonden gedrieën nu, elk met zijn glazeke omhoog; en ze tikten 'ns; en ze proefden; stillekes; aan 't boordeke.

- ‘Come lo trovate?... Wat dunkt u ervan?’ - vroeg de Paus.

- ‘Hm!’ - keurde de Pastor.

- ‘Ja!’ zei de Paus gevlaid. ‘t Is echte Lachryma...’

- ‘Akristi!’ lekte Tistje zijn lippen.

- ‘Persies, zei de Paus, lachryma Christi!’ -

Maar drinken is zoo een stoffelijk ding dat er beter over gezwegen wordt; en insgelijks zoo, beter nog, over den maaltijd, die volgde. Dit maar: als later iemand in Tistje's bijzijn, op de parochie bofte over een of ander feestmaaltijd, dan neep Tistje één oogske toe en vroeg stillekes:

- ‘En zijt ge ooit al op een feest bij den Paus geweest? Neen?... Ecco! Welnu! Ik wel! - Ik heb dat gezien... en meegeleefd!’ - En dan mocht iedereen zwijgen...

- ‘En dezen avond, besloot de Paus, en lei zijn servet neer, dezen avond gaan we saam zitten in 'n gezellig onderonsje... En ik zal enkele kardinalen uitnoodigen.’ -

En de Pastor was er zeer mee gevlaid, en Tistje, een beetje in den wind, zei:

- ‘Wel ja... hoe meer praat, hoe; meer plezier!’ -

Ja wel; 't was een gezellige kamer, waar ze dien avond, na kennismaking volgens protokool en plechtgeplogenheden, op hun rood-fluweelen zetels neerzaten: de Paus, de Pastoor, Tistje en zes kardinalen. En onder deze zes hadt ge den Vicecancellarius, en den Camerarius, en den Kardinaal poenitentiaris en den Inquisitor generalis. Een nobel Consistorium inderdaad; hoog volk! Toch, na enkele minu-

ten lag het ijs gebroken, en ze praatten gezessen vlotweg over koetjes en kalfjes als kameraden van één soort en slag ondereen. Alleen de Inquisitor stropste wat... Den Pastor leek hij wel te lijden; maar proletarisch Tistje bekeek hij soms uit hoogte van aristokratisch misprijzen. En Tistje was niet in zijn besten schik, als hij dit strakke gezicht in de motjes kreeg, en dit oog onder een borstelige wenkbrauw half toegenepen. En Tistje verdroeg veel makkelijker den strengen blik van al de veldwachters van Grottamare en omstreken. En ook de Paus had den Inquisitor in de motjes, maar - hij liet niets blijken; hield den man slechts in 't oog.

- 'Stroopt ge nog, Tistje?' - vroeg de Paus.

- 'Jawel, jawel, Heilige Vader' zei Tistje, 'en 't eerste damhertje dat ik stroop'...

De Inquisitor keek norscher; Tistje zweeg.

- 'Dank u wel, Tistje' - zei de Paus, die het toch begrepen had.

- 'En speelt ge nog schalmei?' -

Sa!... dàt was het nu juist, dàt was het nu krek en precies, wat Tistje verwacht had! Want nu wist Tistje, opeens, met één woord, dat de Paus die blije uren niet vergeten was, van over zóóvele jaren, toen ze saamzaten, de Paus nog een kind, tegen den heuvel, en schalmeiende saam, schalmeiende of 't plezier niet meer op kon!...

Tistje antwoordde niet, maar stil en langzaam, en met over zijn gelaat één glimlach van geluk, gleed hij de hand in zijn kieltje en haalde een schalmei te voorschijn!

- 'Hebt ge ze meegebracht, Tistje?... Speel eens.' -

Tistje hield triomfantelijk het instrument omhoog, bekeek Pastor en Kardinalen, en zag weer den hoogen, norschen blik van den Inquisitor. Maar 't geneerde hem niet; 't was hem genoeg te zien hoe verblijd de Paus was, en als een artist nu zette Tistje de schalmei op de lippen...

't Was een schepersliedje, dat hij kweelde; en 't liedje riep vóór de verbeelding van de luisteraars een heel landschap op met weien en blatende schapen; 't was een getoetel, eentonig en toch zoo rijk; en Tistje, al spelende, hoorde een der kardinalen iets fluisteren in 't oor van Zijn Heiligheid.

- 'Inderdaad' lachte de Paus, 'Tistje Tityre!' -

En Tistje tirelierde maar door, met de lippen vastgeprest op 't broze rietje en met twee kuilekes in de gespierde wangen van 't felle blazen, terwijl de vingers tipten en topten en dansten op de gaatjes om de melodie.

En nu moest hij eens ademen, en de luisteraars, Paus voorop, klaptten hartelijk bravo; alleen weer die sture Inquisitor - en Tistje zag het wel, en Tistje zag dat de Paus het ook zag - die sture Inquisitor zette zijn gelaat noch stuurder en roerde geen vinger voor een bravo.

- 'Tistje' zei zijn Heiligheid, 'laat mij 'ns een deuntje spelen' - en hij stak de hand al uit naar 't instrument; maar Tistje trok het weg, met een glimlach tot excuus, gleed weer de hand binnen zijn kieltje, en haalde er een tweede schalmei uit te voorschijn, - een splinternieuwe, deze een prachtschalmei, en besneden met allerhande teekeningen. En Tistje zei niets, maar buigend en met een gebaar zoo eerbiedig mogelijk reikte hij de schalmei over aan den Paus.

- 'Maar Tistje! Tistje toch!' -

De Paus beschouwde de schalmei met zijn oogen vol aandacht, doorliep ze met al zijn vingeren, bekeek het snijwerk, en zag er een schoone tiaiari in gekerfd en een groote kronkelende S - en in 't klein, van onder: B.R... En hij begreep aanstonds dat dit bediedde: Aan den grooten Paus Sixtus - geschonken door den kleinen Battista Recca...

- 'Tistje, ik dank u, Tistje' - zei Sixtus geroerd; en toen:

- 'Allo, Tistje! getweeën! Ons oud liedke!' -

En het duo klonk; Tistje spelende de melodie, de Paus de begeleiding:

En het tweespel piepte en tierelierde dat het een puur plezier was; en danste op de melodie als de vingers op de gaatjes en als schaapjes op de wei. En luisteren deed de Pastor! en luisteren de Kardinalen niet meer alleen nu met hun oogen open en hun ooren open, - maar ook in verbazing dat een Paus zóó spelen kon, op een schamele schalmey, zaten ze daar met open mond!... Alleen maar steeds die Inquisitor hield de lippen strak gespannen toe, keek met zijn norsche oogen op zijn handen, en had zijn ooren potdicht gesloten, was 't hem mogelijk geweest. Maar alweer, de Paus hield hem, tusschen 't spel in, fijnekes in 't motje...

Het deuntje uit en af, zei de Pastor:

- 'Uwe Heiligheid speelt heel wel!' -

- 'k Geloof het wel, zei de Paus... 't Is van Tistje dat ik het geleerd heb, 50-60 jaar geleden'...

En Tistje was fier om het pluimke - en om den leerling. -

En zoo ging de avond voorbij, in gezelligheid van praat en muziek...

En 's anderdaags reden Pastor en Tistje op hun muilezels terug naar Grottamare...

- 'A rivederci!... Tot weerziens!' -

En toen liet de Paus den Z. Eerw. Heer Inquisitor eens in zijn gabinetto komen.

En ditmaal was het de Paus die stuur keek!... En 't is in volgenden aard geweest, dat de Inquisitor 't pauselijk pakje meekreeg:

- 'Vijf op de zes kardinalen hadden zich gisteren avond, bij 't onder-onsje, best en deftig en kristelijk gedragen. Eén niet, - en die ééne was de Inquisitor!...

Wat had de Eerwaarde af te keuren?... Dat hij, Paus Sixtus V, zoo gemoedelijk en gezellig omging met... met een Tistje Recca? - Maar primo, Tistje was een goeie kristene, en dus ook een duurbaar kind van den Algemeenen Vader; - en secundo, Tistje was een ouwe trouwe vriend. - Dacht de Heer Inquisitor soms, dat een Paus, omdàt hij Paus is geworden, zijn ouwe vrienden, al zijn ze dan nog zoo arm, al staan ze dan sociaal nóg zoo laag, mag vergeten?...

Of nam de Heer Inquisitor het euvel op, dat de Paus schalmei had gespeeld!...

Hij, Paus Sixtus V, wist het zoo precies als de Inquisitor: het leven is ernst! maar moogt ge daarom langs den rand van de bladzijde nooit een karikatuurke teekenen? Kan, of mag de boog altijd gespannen staan? Neen! Tusschen twee dagelijksche broodjes van serieuzigheid bakt de beste bakker al 'ns 'n koekje. En waarheid is 't wel dat 'ne mensch, van te lachen, rimpels krijgt op zijn voorhoofd;

maar, Eerwaarde! van zuurzien krijgt ge er nog dieper; en niet alleen op uw voorhoofd, maar ook op uw hart.

Denkt ge waarlijk, dat O.L. Heer zóó opgezet is met zuurkijkende gezichten? - “Gaudete” zegt de Apostel. 'ne Mensch heeft zout van doen; natuurlijk zout in de soep; en geestigheid in zijn verstand; de genade in zijn ziel. Onthoud dit, Eerwaarde!

En mijn innige wensch zou het zijn, dat elke pastor b.v. een schuifrompetje bezat, om elken avond, thuis, een deuntje te blazen; - en dat ieder bisschop b.v. een scheuralmanak bezat en elken dag een lolleke te lezen kreeg. - En ik zou ze allen zegenen!

Zeg elken dag een heilig woord, Eerwaarde, en een wijs woord, Eerwaarde, en ook een zot woord, Eerwaarde. Zooniet rot de zothed in de hersens en dat's 't begin van de zinneloosheid... En doe dat simpelweg zooals een kind. Eerwaarde!...

Inderdaad, zegt O.L. Heer, wij moeten opnieuw kinderen worden!... En daar 't zóó moeilijk is opnieuw kinderen te worden, laten we dan maar best kinderen blijven...

Tot weerziens, Eerwaarde!... A rivederci!'

De Inquisitor boog eventjes - ging heen; de Paus greep zijn schalmeitje en stapte door zijn kamer, herpijpende 't overoude melodietje...

Judocus...

Twee koeikes vóór de ploege,
Judocus achteraan;
ze ploegen voor na voege
en gaan, en komen, gaan.
Ze vinden 't gaar een grappe,
maar doen 't, al doen ze 't noo...
- Sa sa, du domme Lappe,
sa sa, du domme Lo!

Ze zuigen aan de zeelen;
ze laten goedsch te moe
Judocus maar bevelen,
en gaan maar, gaan maar toe.
Ze blijven niet op stappe,
de een hooi en de ander stroo...
- Sa sa, du domme Lappe,
sa sa, du domme Lo!

De steerten gaan en wiegen
en borstlen ribbe en romp;
Lo stampt naar peerdevliegen
en Lappe steekt de tromp.
De zeelen vallen slappe;
Judocus tiert: Haro!
- Sa sa, du domme Lappe,
sa sa, du domme Lo!

Op 't einde van de geeren,
ze blijven palle staan
en peinzen: 'gaan we keeren?
gaan we in de slote gaan?'
Ze trekken, stooten, trappen
Lo zus en Lappe zoo;
- Sa sa, du domme Lappe,
sa sa, du domme Lo!

De zonne dooft haar lampe;
de dag te ruste gaat;
De koeikes staan te dampen;
ze zeevren slijmerdraad...
De vesperklokjes klappen:
't Is Godes ure!... en zoo,
naar huis toe, Lo en Lappe,
naar huis toe, Lappe en Lo!

De Droom van Tante Lie

- 'Wat ge daar juist beweerde' zei me de ouwe Pastor, toen we in 't frisch prieeltje van zijn tuin neerzaten, 'dat is waar: een droom is een geheim ding. En de psychologen weten niet hoe 't hem vastzit. 'k Heb zelf in den tijd, op filosofie, gepluisd en geploeterd in psychiatrie en droomerij, nachtmerries en hallucinatie's, slaapwandelarij en allerhande dusdanige wetenschappelijkheden; 'k heb gelezen heel de literatuur van 't vak: Pausanias en Hippocrates, Bergson en Snoeck-Ducaju; riemen papier volgeschreven met nota's en commentaren; en toen heb ik het opgegeven... Goddank! juist op tijd!... Want een van mijn kameraden, die meeploeterde, en 't niet opgaf, zit tegenwoordig in 't zothuis.

Ik zeg: wat een droom is, dat weten we niet. Daar is maar één ding, dat we nog minder kennen: en dat is: te weten wat een droom beteekent... Sedert de menschen droomen,

zijn er duizenden artsen uit hun schelp gekropen, die het eens gingen klaarmaken wat elke droom precies te beteekenen had... Vandaar de geestige conste der divinatie ende oniromancie... En lijk de Pythia uit den ouwen tijd, - ze gingen op een driepikkel zitten, boven een smoorbron, en ze orakelden:

Droomt ge van een adelaar,
 dan verliest ge vroeg uw haar;
 droomt ge van een advokaat,
 zie dat ge op uw stukken staat;
 droomt ge 's nachts van meel en gruis,
 roep den dokter dan maar thuis;
 droomt ge van een schotel pap,
 dan gebeurt er beterschap - enz.

Door den band kan droomuitleggerij niet veel kwaad; en dat 's een troost. Dom is 't wel; zooals trouwens alle bijgeloof en superstitie.

Soms kan het wél kwaad...'

Hier zweeg de Pastor; kneep zijn oogen klein, zooals 'ne mensch doet, die ver wil kijken, ver in de ruimte, of ver in den tijd, achteruit.

- 'Onze Tante Lie had ook eens een droom... 'k Heb u vroeger al gesproken van Tante Lie, nie' waar?... Ze was de zuster van mijn vader-zaliger en bestierde zoo wat het huishouden bij ons sedert de dood van moeder-zaliger, vader zijnde totaal bezig in de affaire. Zij was kapitein op 't familieschip... 'ne kapitein met zijn muts altijd scheef en 'ne groenen paraplu onder den arm. Een eigenaardig mensch was ze wel, Tante Lie; een engel, ééinig in haar soort. En heel hebbelijk was ze ook niet; altijd en in alles den strengen kant op; soms pinegelachtig, prikkeldraadachtig; en lachen kon ze niet, tenzij grijnslachen; maar ze meende 't goed, en haar intentie was zuiver; en als ze zei: wit, dan zou de veldwachter niet: zwart! gezegd hebben, of de veld-

wachterij had een kwaaien dag beleefd; de “mulier fortis”, de sterke vrouw! en een goei mensch... in den grond.’

- ‘Zes voet diep; Mijnheer Pastoor?’

- ‘Neen, neen, neen!... er boven op!... Maar - en de Pastor zei de rest stillekes, en langzaam -, daar is in haar leven, en in ons leven, een tijd geweest, dat er hoegenaamd geen rechte voor mee te ploegen viel!... Zoo een zes maand lang. Toen was ze waarlijk één rol prikkeldraad. Toen leed ze namelijk aan wat vader noemde: neurasthenie. Een vuil ding, neurasthenie; ook voor de ander. Op die zes maand zijn er op de parochie twee dokters gestorven, van h  r neurasthenie. Martelaars van hun ambacht, zal ik ze noemen. En ze had crisissen, Tante Lie... Hemel! verlos ons van de crisissen van Tante Lie!... En als een van die crisissen haar overkwam. dan schokte 't familieschip, terwijl de kapitein, muts scheef, boven op het dek stond, en met zijn paraplu kommandeerde, dat er al de passagiers, - wij! - zeeziek vielen.

En in die periode van neurasthenie en crisissen, zei de Pastor met een diepen, diepen zucht, kreeg Tante Lie een droom thuis!... Een speelzieke afgod uit het voorgeborchte der helle, zoo meen ik, roofde uit den boom, waar de droomen nestelen, een venijnig visioentje en lei het 's nachts, op het lillende hart van sluimerende Tante Lie!...

Wij zaten 's morgens aan 't ontbijt, vader, mijn twee broers, mijn zusterke en ik erbij, toen plots Tante Lie binnentrad, met haar muts nog scheever en haar paraplu nog groener dan gewoonte... We zagen het seffens: daar.zat.iets.uit.den.haak.

- ‘Goeien morgen, Lie’ - zei vader.

Tante Lie antwoordde niet. Ze vatte 'ne stoel vast, zat neer, vlak bij de kachel, liet haar paraplu vallen, haalde een rooden zakdoek v  r den dag, en begon erin te snikken... Wij bekeken vader; vader bekeek Tante Lie.

- ‘Wat is er, Lie?’

- ‘Och Pol! Och broer!’

En ze snikte maar toe. En wij zwegen, bang en verbaasd.

Toen ze, naar schatting, drie tientjes had af gesnikt en een sluizeke tranen gestort, rolde ze haar natten zakdoek op en keek naar ons met twee roodgeschreide oogen en een han gende lip... Ik bekeek ze lijk de ander, meêwarig.

- ‘Dat 's ùw schuld!’ - schoot ze los op mij.

Halfverdonderd door de plotsigheid, zag ik naar vader; en vader bekeek me, en heel juist zag ik in zijn ernstige oogen, dat hij ging vragen:

- ‘Wat is er nù weer gebeurd?’

Stout, verdroeg ik zijn blik, bezag hem vlak en strak. En streng vroeg hij:

- ‘Wat is er nù weer gebeurd?’

- ‘Nikske, vader!... 'k Weet van niks!’ - en waarachtig, 'k wist van niks...

- ‘Ha! ge weet van niks!’ gilte me Tante Lie toe, en plekte haar gelaat hikkend en snikkend neer in haar zakdoek... ‘En dan doet 'ne mensch al wat hij kan voor zoo een deugniet; en dan moet hij zoo iets beleven!’

Als een veege drenkeling, zag ik op dit oogenblik, in een vluggen film, de leste drie-vier dagen weer vóór mijn verbeelding; zoo instinctief... En, 'k had er mijn hoofd op verwed!... ik vond niets, niets, - althans dat Tante Lie toen weten kon.

- ‘Maar wat is er dan toch gebeurd, Lie?’ - vroeg vader weer, een tikje ongeduldig.

En toen begon ze 't zelf te vertellen; en wij vernamen, tusschen haar snikken en snotten en snutten in, dat ze dien nacht gedroomd had... zóó gedroomd, Pol!... en ze had gedroomd dat ze dood was, en dat ze begraven werd en dat heel de familie meeinging op de uitvaart, en dat heel de familie, broer Pol, en nichten en neven, en de pastoor en de koster, en de congregatie, en de derde regel, en de menschen op de stoep... enfin! dat héél de parochie weende,

tranen weende om 't bittere verlies... *Ik alleen! ik, de sloeber van de familie, weende niet!!!*

En zoo had ze gedroomd!... zóó een droom, Pol, snotsnikte ze, zóó een droom bedriegt nooit!...

'k Zou zeggen we zaten verstomd. Maar dit zou een leugen zijn, en verstomd is geen woord voor 't ding... Zelfs onze broer Benooi, die toch nooit van de slimsten is geweest, zag in hoe dom de redeneering van Tante Lie in mekaar stak. En Benooi nam het kordaat voor mij op en zei:

- 'Maar Tante Lie, wat kan onze Berten daaraan doen dat gij droomt?'

Tante Lie vloog op, snauwde Benooi toe:

- 'Houd uwen mond, gij, lorejas!... Maar ge spant allemaal tegen me saam, tegen uw eigen bloed!... Daarbij, jongen, met u heb ik ook een eitje te pellen... Want gij hebt gelachen... eens... twee keeren!'

- 'Ik?' vroeg Benooi bot-brutaal, - 'wanneer?'

- 'Bij mijn uitvaart!... Denkt ge soms dat ik het niet gezien heb?...'

- 'Maar Lie,' kwam er Frits nu tusschen, mijn jongste broer, en wilde 't met een lachje effen leggen, - 'ge laagt in uw doodkist!...'

- 'ne Geest ziet alles!' zei Tante Lie... 'Leer beter uw catechismus... 'ne Geest kan door de planken zien! dwars door de planken!... Maar hebt ge 't nu toch ooit beleefd?... Ze trekken allemaal partij tegen mij... Ik word overal verstooten. Waar heb ik het verdiend?...'

En ze snikte 't weeral desperaat uit in haar zakdoek. Vader siste zoo eens tegen ons: 'Ssst!... 't Is nu genoeg... 't Is een crisis...' En Marieke, 't best meenend, ging naar Tante Lie en fleemde troostend:

- 'Maar Tante Lie, dat moogt ge niet doen... Droomen uitleggen, dat 's bijgeloof.'

Maar Marieke kreeg een onverwachte snuur meê:

- 'Gij! fijn kwert!... Als gij een vogeltje hoort piepen, vooist ge ook mee, nie' waar?...'

- 'Lief gezegd, Mijnheer Pastoor!' - kwam ik er eens tusschen.

- 'Jawel, lief gezegd!' lachte de Pastor... 'En ge hadt op dit oogenblik 't gezicht moeten zien van Tante Lie: een katers-grijns op een nat wezen... Hoe is 't daar ook weer?... van Andromachee?... Ha ja!... Dakruoen gelasasa⁽¹⁾... 'ne glimlach doorheen tranen; maar op zijn verdoemdsch.'

Een poosje even; de Pastor vertelde voort:

- 'Ik zelf, natuurlijk, liet maar gaan. Zei niets. Zweeg. Bewust van mijn onschuld... En vader, zult ge zeggen, kwam er vader niet tusschen?... Wel ja, van tijd tot tijd siste hij er stillekes een sstje! tusschen; maar vader, moet ge weten, is altijd de stille kalme man geweest, zacht onder de zachten, heel contrarie van Tante Lie, zoo bedaard, zoo wijs... En als Tante Lie een booze bui kreeg dan was vader nog de eenige ziel, die haar met zijn bedaardheid kon effen leggen. Al de rest was olie op vuur; zijn woord ook was olie, maar op water, bij storm. Tante Lie afwezig, dan vergoelijkte vader haar manieren van doen, en stak het op haar schele hoofdpijn; en Tante Lie was een beetje neurastheniek, zei vader. Voor de rest, zei vader, was Tante Lie 't beste mensch van de schepping. Proficiat voor de schepping, zei Benooi. En met één droppel honing, zei vader, vangt ge meer vliegen dan met een vat azijn...

Daar is iets van.

Maar, - als ik iets uit de familie mag weggeven, - ik schat dat vader een beetje beschaamd was van zoo een zuster te hebben... Maar dat 's hem misschien te na gesproken; en, zooals ik zeg, ik wil niet uit de familie wegpraten.

Enfin, Tante Lie zat daar alweer te snikken dat haar

(1) Homeros: Ilias-Boek VI.

heele bovenlijf schokte, met van tijd tot tijd een: hoe! op een schokje. En wij aten zwijsend onze boterhams, en dierven zelfs geen ruzie maken, als er een naar den dunste tastte.

De deur ging open; de Onderpastoor kwam binnen.

- 'Goeien morgen.'

Toen hoorde hij en zag Tante Lie; brak effen-af, ondervroeg ons met zijn oogen of er iets gebeurd was; vader knikte stillekes neen. Maar Tante Lie zei:

- 'Die daar trapt op mijn hart, Mr de Onderpastoor!' De die-daar, dat was ik.

- 'Ha' zei toen de Onderpastor, met een lachje, 'als thuis bij ons in den tijd iemand iets mispeuterd had, moest hij altijd van moeder een boetepsalm bidden.'

Enkele minuten later kwam vader terug, de Onderpastoor ging heen, en Tante Lie zei stil, kalm nu als een waterke:

- 'Pol, hebt ge daar geen kerkboek liggen?'

Ze kreeg een kerkboek, snuffelde wat, en:

- 'Kom mee!' - beval ze nu, krek 'ne feldweibel... 'en vooruit!... boven!'

Ze stuwde me trap-op, naar mijn kamerke.

- 'Op uw knieën... hier, vóór uw bed!... bid de zeven Loetespalmen...'

Ze zei: spalmen!... ik zag dat het woord van den Onderpastoor voor haar een *lumen* was geweest.

Ze liet me zitten... En eerst zat ik daar bitter na te peinzen, koleirig om de miserie van 't leven... En toen dacht ik: 'k zal maar best die spalmen lezen, want straks vraagt ze me toch wat er in staat...

Boven-op stond een nota, van een zekeren Beelen:

- 'Boet-s...psalmen, waarin, met belijdenis van zonden, vergiffenis daarvan wordt afgebeden... De vier eerste zijn van Koning David;... alle zijn ze een treffende uitboezeming van de grootste droefheid en de diepste rouwmoedigheid...'

En ik las... maar rechtuit gezegd, niet met de gevoelens van Koning David... maar terwijl mijn lippen de woorden prevelden, blies mijn hart er vermaledijdingen tusschen en anarchisterijën, heet van koleire...

En 't was geen parodie, die 'k aldus maakte, absit! absit! 't Was simpelweg de toepassing, sensu accommodatitio, op mijn eigen verworpenheid.

- 'Jehova, verstoot me niet in uwe verbolgenheid... Mijne ziel is beangstigd!...

Maar Gij, Heer, hoe lang zult Gij vertoeven?...'

- Die leelijke Tante Lie!

- 'Ik ben afgemat van zuchten...

Ik besproei mijn bed met mijne tranen'...

- Echt waar!

- 'Mijn oog is verduisterd van kommer en verdriet, getaand onder de verdrukking mijner vijanden!'

- Dat 's voor haar!

- 'Dat al mijne vijanden schaamrood worden en beven: dat zij spoedig en vol schande terugwijken!'

- Goed gelapt!...

- 'Verteerd is mijn gebeente bij mijn aanhoudend schreien.

mijn levenssap verdroogd

evenals in den zomergloed...

Ik ben terneergebogen, ten diepste neergedrukt...

Ei is niets gezond meer aan mijn vleesch...

Ik ben afgemat, uitermate gebroken;

ik kerm van harteleed!...

Mijn vijanden zijn vol leven en zijn machtig; en velen haten mij zonder reden en recht...'

Het trapdeurtje ging open; iemand kwam boven. 't Was vader... Op zijn gelaat blonk een stille glimlach; ik sprong op, uit de diepte van mijn miserie, en vloog in zijn armen... 't Was me of ik me aan vaders hart plots verzoende met heel het menshdom... En toen, voorbij 't eerste lyrisme, zat

vader neer op 't ledekant; ik leunde tegen hem aan. Toen sprak hij, kalm en opbeurend:

- 'Berten-jongen, deze dag is maar slecht ingezet, nie' waar?... Dat 's niks... Laat maar gaan. zoo wordt ge 'ne man...'

Ik snikte toch 'ne keer.

'En Tante Lie slaat er wel eens neven, Berten, maar ze meent het goed. En ook, ze lijdt aan schele hoofdpijn, en is een beetje neurastheniek... En in 't leven, Berten, moet ge de baan op met alle soort menschen... Ge moet de menschen nemen zooals ze zijn. Anders hebt ge er geen... 't Is goed dat ge dit vroeg leert... En vliegt ge er ook al eens tegen, onschuldig, - patientie! Dat 's een beproeving, Berten, en beproeving maakt 'ne mensch hard en heilig. En in alle schipbreuk moet er 'ne Jonas zijn; en is 't niet beter zelf Jonas te zijn, dan Jonas in de zee te werpen?... Zeg, Berten?'

Ik zei: 'Ja, vader.'

- 'Ziet ge wel?... Zalig zijn ze die vervolging lijden om de rechtvaardigheid... Lijden onverdiend is een troost voor alle menschen, Berten; voor de; goeie menschen vooral, nie' waar?'

- 'Ja, vader.'

- 'En de andere menschen krijgen er nog een troost bij: nl. te denken (en hier keek me vader vlak en strak in mijn oogen en spelde zijn woorden!) te denken, Berten, dat, als ze al eens wat meekrijgen voor dingen, die ze niet uitstaken, zij zóó dikwijls niets meekrijgen voor dingen, die ze wèl uitstaken... Is 't niet zoo?'

Nu moest ik toch een tikje lachen, en knikte beschaamd: ja.

- 'En zoo is 't kif-kaf' - besloot vader... 'kom!'

- 'En' vroeg ik toen: 'En Tante Lie, Mijnheer Pastoor?'

- 'O, Tante Lie!' zei de Pastor en stond op. 'Nog

enkelen tijd duurde die neurasthenie voort; maar toen kregen we op de parochie een nieuwen dokter, die ook een beetje weg had van een veearts. En die probeerde met emmers koud water... En stil-aan kwam beterschap in de neurasthenie, alsmede in den toestand van 't familieschip... Stil-aan; héél stil-aan. En alles werd nu weer normaal thuis; maar, tot haren dood toe, jaren later, als haar mutske wat te scheef scheen, of haar paraplu wat te groen, dan vreesden we nog altijd een opblikseming van een ouwe crisis... Kom binnen; we gaan een tasje koffie drinken.'

Onze Zaterdag

Van af maandagmorgen tot zaterdagmiddag werd de parochie schoon gehouden door de Mannen van de Genie. Zoo een twintig ouwe brave lieden, een soort ouwe Garde, 'les vieux de la vieille'. - Uitgedienden van vele stielen, afgedankten van de maatschappij. En misschien wel liepen er onder hen, die in de levenswieg waren gelegd geweest om eens miljardair te worden, met een kansje, maar ze pakten er neven; of, om 't poeder uit te vinden, maar 't was al uitgevonden, toen ze kwamen; of, als 't maar lukken wou, prins te zijn, groothertog, koning... meer dan prins, groothertog en koning!... Keizer van 't prachtig rijk van Insulinde, dat zich daar... enz.

Maar 't menselijke leven is een beetje lijk een tombola; en niet elkeen, die een lootje meekrijgt, wint prijs. En, dood nu alle illusies - als ze die ooit gevoederd hadden - van

miljarden en Insulinde en luxe en kronen, zijn deze luidjes op hun oude jaren dan maar in de rangen gaan staan van de Stadsgenie. Wat schoon is - en fierheid ademt... Want insteê van op hun ouwen dag ander menschen lastig te vallen, wilden ze zelf hun eerlijk dagelijksch brood verdienen met hun oude versleten handen.

Voormiddags trokken ze vandaag langs deze, morgen langs gene straat. En komen deden ze, met een pijpke in den mond, zwijgend, en droegen hun schuppen en bezems over den schouder. In den aard zoo van de lictoren, met hun pijlbussels, in 't oude Rome. Als legeretros en impedimenta sleurden ze een wagentje mee; drie trokken; drie duwden; en 't ging toch. En in de straat dan, waar 't werk vóór hun voeten lag te wachten, stonde.n ze stil, praatten nog een stondeke van koetjes en kalfjes - en sloegen kalm, heel kalm, de handen aan den arbeid... Met ploegen van drie of vier, vaagden zij van afstand tot afstand, het straatvuil op hoopjes, schoten het met hun schuppen over de zijberden 't wagentje op - en dju!... een halte verder vooruit!

En die dienst werkte perfekt; daar zat inderdaad organisatie in...

Maar 's zaterdags namiddags mocht de Genie rusten. Dan namen de parochianen zelf het kuischwerk onder de handen - en dan ging het grootscheeps.

Te drie uren, hoog in een kerktorentje, klepte daar opeens een klokje... het bezemklokje! Dat klokje had in zijn gansch klokkeleven niet anders te doen dan te kleppen, 's zaterdags, te drie uren, voor 't kuischwerk van de straatgoten. 't Was zijn vak zoo sedert eeuwen; 't was er speciaal toe geschapen geweest om dan, en zóó, en dàárom te kleppen. Daar is zelfs een legende van in den loop; nl. dat dit klokje klepte van zelf, zonder dat er domweg een zeeltrekker mee gemoeid was. En de Sinjoren van Antwerpen mogen nog al stoeffen met hunnen Karolus, waar ze met

zessen hun adem moeten op afpompen, als hij brommen wil.

Dat geklep was een tooverklank over de stad. Dat klonk en klom omhoog als een vuurpijlknoop, sprong daarboven open, regende in klankgruizelementen neer op de daken en in de ooren van al de mensen. En 't klonk gebiedend. Want alsof dit geklank een tooverformuul was, zoo een 'Sesama, ga open' - open ging elke voordeur, en op elken dorpel verscheen iemand, man of vrouw, meid of knecht, met zijn kuischalaam: emmer en bezem. 't Gebeurde natuurlijk wel eens, - en dit zal niemand verwonderen, op zóó een bevolking! - dat een of ander parochiaan, of zijn vrouw, wat te lang over de koffie zat, twee minuten te laat zijn deur openstak... maar dan trad de gewapende macht handelend op. Want dit bezemklokje had ook zoo plots, bij den eersten klank, in elke straat, van tusschen de straatkasseien, een politieagent vóór den dag getooverd... En die politieagent, bespeurende een deur, die gesloten bleef, stiet ze open, riep met vervaarlijke stem den huis in: 'Goteù!...'

Dat was een heel prozaïsche vertaling, jawel, van dien poëtischen klankgruisregen van hierboven. Maar niemand mag den man dit prozaïsche kwalijk opnemen: wij huren geen politie-agenten om de poëzie van 't artikel; wél opdat ieder parochiaan, die zijn plicht durft te vergeten, eraan herinnerd worde, dat elk ding in 't leven zijn juiste tijd heeft, - zoo de emmers water als de tasjes koffie.

En elk vóór zijn gevel nu, vlak bij de straatgoot, bezems paraat, stonden de keerders, mouwen op gestroopt... op twee lange rijën, zoo lang als de straat, onafzienbaar en parallel. Een schoon vergezicht. En water nu! Water! Water! of de wereld in brand stond. En de pompen, die ouwe goeie pompen, die daar gewoonlijk zoo maar stil op de stoepen te rentenieren stonden, als puur ornament, begonnen te piepen en te zwoegen, onverpoosd en onvermoeid, en uit hun koperen toot water te gutsen, water! water!... En de kloeke burgerij

pompte maar, pompte, als desperate schipbreukelingen; en de emmers plonsden met een breeden gulp 't water uit langs de goten; - en de bezems... - ja! toen vielen de bezems aan 't werk! Gebogen over hun alaam, dat krijschte en bruiste, stonden de keerders te vagen en te schuren en te vagen uit al hun macht en mogelijkheid, duwende en stuwende de lawaaiende wateren op, de lengte langs van hun gevel, tot ginder verre, waar de riolen den vloed te slikken kregen. En al de duizenden technische manieren, waarop een goot gevaagd kan, lagen hier te leeren: van af de stijf didaktische uit, tot den hoofsch en zwier, den lyrischen zwaai.

'k Hoorde eens een werkman, papierkleurder, die 't zag en zei:

- 'De likmachientjes zijn bezig!' - Inderdaad, voor wie weet wat een likmachientje is, dat is het juist!... Een bosch likmachientjes, die de straatkasseien een glans geven als gevernist papier!

En verbeeld uzelf eens, wat een Chinees, of een Patagomër, of een Laplander, hierlangs verdoold, en getuige van zoo een zaterdag, naar huis schrijven zou aan impressie's: 'Eens per week, worden hier al de menschen zot. Zot van fanatisme. Dan wordt hun afgod, die de stad is, gewasschen en geschrobd. En al de vereerders staan met bezems en borstels in de straten en gieten 't symbolisch water over den vuilen afgod.'

Afgodisch spektakel, ja! en mythologisch... Want het had er den schattigen schijn van weg of de gansche bevolking vermetamorfoseerd was tot een waterwereld van Okeanieden, Nereïden, Sirenen, zeenimfen... met ertusschen wat straatjongens als Tritons, schuifelend, zwakdoor, op de krulschelp van een scheeve lip. En over de nattigheid heen, zweefde, als een god, politie-agent Neptunus Poseidoon, met de handen op den rug, zijn kepi in den nek, zijn drietand op de heup. Een gemoedelijke Neptunus, een loddelijke

Poseidoon, die den storm stil gebeuren zag, er van tijd tot tijd een kwinkslag tusschensloeg, of een deur openstak: ‘Goteù!... Quos ego!...’

En langs die twee parallele beken stroomde 't water maar onophoudend door, alsof hooger-op bronnen waren ontsproten, onuitputbaar, in de flanken van een berg, die heel verre lag. Water dat zwol en spoelde; een katarakte, een waterval, een wolkbreuk, een massa!

En een zondvloed ook. Zoo vet en smerig!... Want al het sociale vuil van de parochie moest mee, meegesleept door de spoelende wateren, voortgestuwd door de zweepende bezems. Twee lange, smalle Banjirs, die slijk meesleepten en papier en oranjeschellen en sigaret-eindjes, kortom, alles waar de menschen hun best mee doen om de stadsstraten te bevuilden.

Hier stond de duizendarmige Herkules kniediep in de stallen van Augias...

Bij de riolen was de aanblik doorgaans tragisch. Die konden den vloed van 't wassende water niet verduwen, niet slikken... Zoodat er een breede plas lag, gaande en zakkende als een waarachtig getij, het eenigste getij in de Kempen. En maar bij, maar bij stroomde 't water, altijd naar de riolen op, en de menschen vaagden en zweepten maar door, of er een hemel te verdienen was.

Eén ding was 's zaterdags uit den booze. Namelijk: dat er in heel de stad geen plaats meer te vinden was voor serieuze menschen. Binnen joeg men u buiten; en buiten was 't één waterplas. Geen duimbreed spatie, droog en deftig, noch om te zitten noch gaan noch staan. Vele menschen zochten dan ook een plaatske en wat troost in de herbergen. Want een herberg was, hoe paradoxaal dan ook, 's zaterdags nog de droogste plaats op de wereld.

En eindelijk dan, was het werk over. Het kuischalaam zat weggeruimd, de goten leeggevloed en de riolen hadden slijk en water geslokken en vervoerd. Politie gedemobili-

seerd. Parochie schoon en zuiver. Boeddha geschuurd en stralend in de zon.

En de mensen, vagers, keerders, schuurders, knapten zich thuis nu wat op. 't Was verdiend; 't was vooral nodig.

En daarna begon de geestelijke kuisch. Want na de straten van de stad, gingen ze vroom en devoot de straten schuren van hun ziel - in de biecht. En in de kerken, op twee parallelle rijen bij de biechtstoelen, zaten ze geknield, elk in zijn binnenste bezig, en met bezems van genade de goten schurend van zijn geweten. Elk zoo langs zijn eigen gevel. En slijk en zondeschorremorrie zweepten ze voort en voort, op de stroomende waters van berouw, naar het alverslindend en al-verslikkend riool, dat de biecht is...

En vroom zat er, hier en daar, ook een politie-agent tusschen... Want een engel, meen ik, had de voordeur van hun hart opengestoken en, in de gang het noodwoord geroepen: 'Goteù!'

En 's anderdaags, hield Koning Zondag zijn intree! Dàt waren zondagen in dien tijd. Ge denkt eraan met weemoed en heimwee... Heel de parochie lag uit als een frisch en blij paradijs vol zon en zuiverte! En de mensen zelf! Zondagsche kleeren, zondagsche blijheid, zondagsche centen, zondagsche zielen; en de vrouwen met hun volangs en passementrieke, en de kinderen met hun zeepgezichtjes en reukhairtjes, en de mannen, glimmig geschoren, stijf in de stessel, of ze versch uit de waschbleekerij kwamen!... En de beiaard rammelde en zong; en wat verder-op draaide een Italiaan zijn cigeltje, met een aapjen op. En zoo blij, in zin en ziel, waren de menschen, dat ze instinktief 't melodieke mee neurieden:

- 'Dieu que ma voix implore,
Faites-moi bientôt mourir;
C'est trop longtemps, c'est trop longtemps souffrir,
Adieu! Adieu!
Eléonore, adieu! Adieu!' -

En al ontbrak op 't kamrad van 't orgeltje wel meer dan één tandje, zoodat Verdi zijn Miserere nog miserabeler had gevonden, - toch, de menschen namen dat niet kwalijk op... Ze zaten 's zondags, na zulk een zaterdag, te vol blijdschap, te vol optimisme, te vol zaligheid!

Heipad

Bij zomertijde poedergoud,
gesmolten goud bij lente,
de paden gloeien onder 't woud
en over d'heigewenten.
Ze liggen uit zooals een ster,
gestraald alom den toren,
en lijk de sterren ook, ze leiden veel en ver -
en nooit verloren.

O! 't Nobel werk! Laat ons het werk
van onze vaders vieren,
die uit den dorpel van de kerk
dees paden lijk rivieren
deên springen, dat zij uit dit hart
vol levens eens aan 't vloeien,
voortvloeien zouden - en gestraald en uitgesterd,
heel 't land besproeien!

Ze vloeien en ze varen voort
 langs heivlak en gehilte;
 en roerloos ligt en ongestoord
 hun zand en gouden stilte;
 maar zelve stil en ongeroerd,
 doorheen de duizend dagen,
 wat voeten hebben ze al! wat wielen rondgevoerd
 en voortgedragen!

De voeten, 't slommer en 't gespan
 van 't leven; met de raders
 en duizende gebaren van
 den arbeid: moede spaders
 en zaaiers met den zoeten plicht;
 ofwel de gilde aan 't teren,
 de School, de Meie-stoet, de Pastor met het licht
 en met ons Heere!

Maar is daarvan wel ooit een spoor,
 één spoor in 't zand gebleven?
 Zoo doop als uitvaart kwamen door
 de heide - en nauw geschreven
 heeft daar een voet, een spoor gestaan,
 of 't eeuwig zand en zavel
 is eeuwig toegevloed; - en 't spoorsel was verdaan
 en doodbegraven...

Geen spoor meer, maar de zonnegloor
 alleen op de eenzaam paden...
 Zoo blijft de Richting; niet het spoor
 van onze gaande daden.
 Dat is des Levens ijdelheid:
 In gloor van Gods genade,
 we gaan de Richting op, die naar Zijn dorpel leidt,
 - langs heidepaden. -

Laus Pastoris⁽¹⁾

't Was op dien tweeden Paaschdag een hemelsch weer, en als we zoo een ganschen zomer kregen, dan spaarden wij elke week een dokter uit.

En langs de zonnevelden, rolde de trein voort, rommelde, schommelde, trommelde, - vooral: bommelde.

Bij een halte in 't Hageland ergens, twee vrouwkes stapten op; zoo iets van 65 winters elk; opgekleed in deftig dorpszwart; elk een valiesje.

- Goeien dag.

- Goeien dag, Mijnheer Pastoor.

Daar is in 't leven al weinig zóó interessant als mensen te bekijken, wanneer ze niet vermoeden dat ze bekeken worden. Zoo, ik bekeek ze...

(1) De lof van den Herder.

De eene zat stijf op in haar zwarte kleederen en zwart mutske, met een straf gespannen trek op de lippen; zóó officieel. De andere was lossier, haar mutske liet een lok grijs hair glippen, vernegligeerd; zóó loddelijk.

Ik speelde zoo wat op mijn eentje Sherlock Holmes, en vischte naar detectief-deducties. En ik deduceerde:

1) 't Waren menschen niet uit deze streek. Waarom anders pakjes en valiesjes?

2) Menschen, die niet veel reisden. Want ze bestudeerden 't compartiment, de hangnetten, 't barbaarsche plaatje: 'Verboden te spuwen'. En als ik ze niet bekeek, bekeken ze mij.

3) Menschen op bedevaart naar Scherpenheuvel; want tweede Paaschdag, en vooral, te Sichem zouden ze uitstappen.

Toen ik ze fijn bekeken had, dacht ik zoo: 'ne mensch heeft meer aan te luisteren dan te praten. Zoo, ik zweeg.

Tusschen 't rommelen in en 't schommelen, trommelen en bommelen van den trein, kon ik van tijd tot tijd brokjes dialoog snappen; en na enkele brokjes, viel me 't verbazend op, hoe oude moederkes zoo natuurlijk en gemakkelijk op de hoogste toppen zweven van de allergewichtigste vraagstukken; en deze twee, latende hun verstand en verbeelding maar gaan naar gelieven, sprongen van godsdienst naar opvoeding, van staathuishoudkunde naar keukenschap, enz. enz. En ik kan niet beter doen dan het u bij brokken vertellen, en tusschen de brokjes in, die puntjes en streepjes... wel, daarmee heeft de drukker 't rommelen van den trein gesymboliseerd, en 't schommelen, en 't bommelen...

De loddelijke: 'Echt schoon weer!'

De officieele: 'precht.'

_____

De loddelijke: 'Maar aannemen zooals 't komt, mijn goei!'

De officieele: 'Dat 's waar.'

De loddelijke: 'Nog maar acht dagen van den troep thuis... Zoo 'ne struische jongen!'

De officieele: 'Typhus is een vreeselijk ding.' -

De loddelijke: 'Ik zeg: maar aannemen zooals 't komt.'

De officieele: 'Onze-Lieve-Heer weet het best...'

De loddelijke: 'Hij weet het best.'

___ ... ___ ___ .. ___ .. ___ ..

De officieele: 'Ja, twee schoon vitrienen.'

De loddelijke: 't Witgoed heeft altijd trek.'

De officieele: 'precht.'

... .. ___ ... ___

De officieele: 'Die toegeven zijn bedrogen.'

De loddelijke: 'De strengen zijn de beste.'

De officieele: 'Absoluut.'

De loddelijke: 'Ze was te goed, het mensch!'

De officieele: 'k Heb het haar honderd keers gezegd.'

De loddelijke: 'k Zal er de hand wel over houden, over de mijn.'

De officieele: 'En of ge gelijk hebt!'

___ .. ___ ___ ..

De loddelijke: 'En ge weet niet van waar al 't geld komt.'

De officieele: 'De commerce gaat goed.'

De loddelijke: 'Ja, wie commerce kan doen, den dag van vandaag, is er bovenop.'

De officieele: 'precht.'

___ .. ___ ___ ..

De loddelijke: 'Maar onze parochie is nog goed.'

De officieele: 't Mag gezegd.'

De loddelijke: 'En deugdelaik.'

De officieele: 'precht.'

De loddelijke: 'Maar onze ouwe pastoor doet er ook wat voor!'

___ ___ Een statie!... rrt... Halte!...

- 'Dat 's Sichem?'

- 'Ja.'

Ze stonden op.

- Dag, Mijnheer Pastoor.

- Goeien dag.

Ik zat weer alleen en bommelde, ik droomde zoo wat over den Pastor van die twee vrouwkens, - dien Pastor, 'die er zooveel voor deed!'

Wie was die Pastor? 'k En wete...

Maar ik fantaseerde me zijn 'species': misschien een ouwe man, ouwe bril, ouwe toog; alles oud, - 't hart alleen nog jong; vuur in de assche; en komt er de Geest over geblazen, 't schiet al in vlam.

Ik fantaseerde me zijn pastorij: misschien een wit, simpel huis in spaansch groen; wilde wingerd tegen den gevel; vensters open, lijk een jong hart, lijk een milde hand. Een versleten dorpel, waarlangs zooveel bedroefden binnenkwamen, zooveel getroosten buitengingen. Welkom, al wat God zendt!

Ik fantaseerde me zijn kerk en toren: misschien baksteen en schalie; klein en devoot, en 's Zondags vol menschen. 't Haantje stond er op te blinken, dat het kraaien zou van plezier, - als 't kon.

Ik fantaseerde me zijn parochie: misschien half veld, half hei. Geen makadam, maar zandwegen. Huizen en hoeven uitgeworpen naar fantasie; niet, zooals in steden, op twee lange rijen lijk een garde-civiek. En kleine huizen, maar elke familie in 't hare, lijk een prins, lijk een vogel in zijn nest. Geen rumoer, maar stilte; geen gegalonneerde politie, maar een veldwachter, te oud om pensioen te krijgen. Geen muziek; maar driemaal daags, een Angelus. En over die rust en vrede koepelt een firmament, 's morgens zilver, 's middags blauw, 's avonds goud.

Ik fantaseerde me...

Al misschienigheden!

Maar dit was geen misschienigheid: ‘hij doet er wat voor!’

Dat is, vooreerst: hij laat er wat voor!

Een cinema kent hij niet; sport leest hij niet, reizen doet hij niet. Tenzij van tijd tot tijd eens naar Mechelen, naar een retraite; en dan nog, blijft de helft van zijn harte thuis, op zijn parochie. Brussel bezocht hij sedert dertig, veertig jaren niet meer; nooit de Floralties. Zijn gansche parochie is een Floralie, - een Floralie zonder officieel gedoe en gezeever. Hij blijft bij de zijnen, al zijn ze simpel; op het zijn, al is het hei. Hier heeft hij geur en keur en fleur en kleur van de vier seizoenen; en hij houdt het bij de simpliciteit van Thomas a Kempis: Quid potes alibi videre, quod hic non vides? Ecce coelum, et terra, et omnia elementa; nam ex istis omnia sunt facta.⁽¹⁾

En hij werkt er voor!

Met open handen en open hart staat hij te midden zijn volk; mild en menig deelt hij uit het woord en de waarheid van Christus, de vergiffenis van Christus, het Lichaam van Christus. Geen ding of dag, die telt in 't leven van zijn parochianen, of hij staat er naast met een zegen Gods. Een mensch wordt geboren: ‘Ik doop u...!’ - Een mensch knielt in den biechtstoel: ‘Ik vergeef u...!’ - Knielt op de communiebank: ‘Ziehier het Lam Gods!’ - Trouwt: ‘Ik vereenig u.’ - Ligt te bedde: ‘Door deze heilige zalving...’ - Ligt in doodstrijd: ‘Vertrek, christene ziel...!’ - Wordt te uitvaart gedragen; ‘Mogen de Engelen u in 't Paradijs binnenvoeren...!’ - Een dreigement komt varen over de parochie, en alweer komt de man vooruit: ‘Parce, Domine, parere populo tuo! Spaar, o spaar uw volk, Heer!’ - Daar jubelt een feest: ‘Te Deum laudamus! Wij loven u, Heer!’

(1) Wat valt er elders te zien, dat ge hier niet te zien krijgt? Ziehier hemel en aarde en alle hoofdstoffen, en daaruit is toch alles gekomen (Nav. Chr. I, 20.)

En de Heer heeft zijn doen en laten gezegend, want: de parochie is nog goed; 't mag gezegd, officieel gezegd; zij is deugdelaik, 'precht.

En zoo, te midden die deugdelijkheid, woont en werkt die ouwe Pastor, - latend, doende, biddend, zegenend! Ongekend. Maar wat geeft het hem dat de Fama uitblijft? Wat geeft het hem, dat de Roem geen gouden trompet zet op klinkende lippen en niet zijn glorie blaast en bazuïnt met volgezwollen kaken?... 't Is al voor den Heer gedaan, voor de zielen!

Eens zal de dood komen; veel zal ze niet vinden. Wat rhumatieke beenderen met wat versleten vel erover, om 't ding bijeen te houden. Dat krijgt ze, - en nog maar voor een tijdje!

Maar ik zie den ouwen Pastor stralen in 't Oordeel, met zijn valen toog als een schitterende oriflam, zijn verganen hoed als een mijter vol smaragden, zijn brevier een juweel, dat de Engelen blind flikkert...

In afwachting, stellen we 't gaarne met den lof, die uit de lippen viel van die twee ouwe vrouwkes:

De loddelijke: 'Onze ouwe pastoor doet er wat voor!'

De officieele: 'precht!'

Het Kruiske

- *‘Een Cruysken is een recht houtjen en een dweers houtjen, die maeken een Cruysken te zaemen...’* -
(P. Poirters.)

Al is 't van hout, al is 't van goud,
al is het rijk of pover,
't is altijd een rechtstaande bout
met eentje dweers er over.

En zoo bestaande, is 't in het klein
zoals het menschenleven,
waar immer door de blijdschap heen
wat droefheid ligt geweven...

Zoo: vischt ge met een buigzaam riet,
dat is het rechte houtje;
maar ei! de botjes bijten niet...
Dat is het dweerse houtje...

Zoo: zit ge warm en droog getrouwd,
 dat is het rechte houtje;
 maar... 't vrouwken is precies geen goud,
 dat is het dweerse houtje...

Zoo: brengt ge lieve kinders op,
 dat is het rechte houtje;
 maar... koorts en mazelkes en krop...
 dat is het dweerse houtje!...

Toch, daarom niet te veel geklaagd;
 want zie, de heele zaak is,
 of 't kruiske, dat ge in 't leven draagt,
 gemeten juist en haak is.

En kruiske na en kruiske voor,
 en kruiske in hart en oogen,
 ga moedig zoo het leven door...
 God ziet u uit den Hooge!

En komt ge eens aan des Hemels deur,
 dan treedt op 't belgerinkel
 St Pieter met St Jozef veur, -
 St Jozef met een winkel.

Die keurt uw kruiske rap en ras,
 en zoo 't niet haak en juist is,
 dan vraagt hij, of het daarom was,
 dat onze Heer gekruist is...

Maar zit het juist, Sint Jozef zegt:
 - 'Uw kruisken is van mate!...
 Sint Pieter, 't ding zit recht op recht...
 Ge kunt hem binnenlaten.' -

De Lijkbidder

Dat is een heel mysterieus wezen, 'ne Lijkbidder. Ten minste, de lijkbidder, dien ik vroeger heb gekend, op onze parochie. Die scheen me zoo mysterieus als de dood zelf, zijn meester...

Hij droeg een zwartvalen hoogen hoed, en daaronder een geelbleek gezicht. En een aschvale jas, en een aschvale broek. En heel de man was een verschijnsel aschvaalzwart; en versleten, en gerafeld. En mysterieus.

Lachen deed hij nooit. Misschien omdat hij niet kon. En als hij stapte, mankte hij aan den linkervoet. Alsof hij bij elken overhanden stap in een nagel trapte.

Hij woonde vlak bij 't kerkhof, zijn door al de seizoenen floreerend domein; en van uit het opkamerke van zijn huis zag hij de kruisen; en zijn zwarte kater had 's nachts maar over 't muurtje te kruipen, om te gaan sabbath vieren, tusschen de graftomben, in den maneschijn...

Bij kinderen vooral, en ook wel bij andere serieuze mensen, boezemde die lijkbidder, als hij door de straten pootmankte, schroom en ontzag in. Want op die straten, zoo volgevoeid met modegepraal, karnavalgebral, alledaagsch gedoe, geslis en geslommer, was hij de eenige verschijning, die van dood en uitersten sprak. Hem zoo maar te zien, - dat werkte zoo diep in op de ziel, als een missiesermoen over de ijdelheid der dingen. En ik zeg u, als gij hem ontmoette op de stoep, ge gingt er twee stappen voor uit den weg. Want die man was zoo machtig. Elken morgen van zijn leven ging hij regelmatig op het bureau van den Dood zijn dienstorders halen, voerde ze overdag streng en stipt uit, bracht 's avonds rapport in... Misschien, wie weet? had hij een woordje mee te zeggen in den raad zelf van den Dood, stem te spreken wie sterven zou, en waar, en wanneer, en hoe... Hij had u kunnen zeggen, als hij maar wilde, hoe lang ge nog te leven hadt. 't Stond allemaal op zijn boekske!... Maar hij zweeg. Professioneel geheim, zie-je? En hij liet u maar gaan, en begaan, en betijen, met uw illusies, met uw ambities, met uw ijdelheden. En plots dan, sloeg hij uw illusies, uw ambities, uw ijdelheden en u zelf dood.

Zoo machtig, en zoo mysterieus was hij, - hij is de lijkbidder, factotum, koerier, slisse-tout, afgezant, baljuw, volmachtdrager van den Dood. En als hij op straat geen zeisen droeg en geen zandlooper, dan was 't maar omdat het hem geneeren zou...

En als, op school, onze meester de Gewijde Geschiedenis te beste schonk, en vertelde van den Engel Gods die zweefde over het slapende leger van Sennacherib, van den Engel Gods, die in elk huis van Egypte den eerstgeborene doodsloeg, dan begon voorwaar onze verbeelding te werken en illustreerde ze 't ouwe verhaal met het figuur van den lijkbidder, die zwart en zwijgend langs de huizen van de parochie hinkepootte...

In den voormiddag droeg hij de lijken; in den namiddag bad hij de lijken. En lijkenbiddend, stiet hij de eene na de andere deur open, en met traag en diepgaande stem, ‘nil mortale sonans’⁽¹⁾ en zwaardragend als de ‘tuba mirum spargens sonum’⁽²⁾, riep hij den huize in:

- ‘Gij wordt verzocht op den lijkdienst van...’ en dan noemde hij persies, met man en paard, wie begraven moest...

Dat klonk zoo somber door den huis, in de stilte:

- ‘Gij wordt verzocht... enz.’

Ge waart zoo bezig, stil-weg, met uw alledaagsche dingen, spel of werk, en werelden ver van dood en lijk met uw verbeelding en uw gedachten, - en plots:

- ‘Gij wordt verzocht... enz.’

En in onze eigene buurt heeft onze lijkbidder eens met die nare woorden een effect gehaald, dat als een succes gelden mag en Hans Holbein een prachtig plaatje geïnspireerd zou hebben voor zijn Doodendans. 't Was zoo:

Daar was een bruiloftbanket aan den lyrischen gang; en in de versierde huiskamer spoten de feestfonteynen, kriezelde de schuimwijn. En iemand stond recht juist, stak een toast af op bruid en bruidegom, met al de goeie beste wenschen, waarmee ge menschen, die 't riskeeren, zoo al van wal afzendt - en de zee in!... De zee in, ja, op een wiegelend bootje, met een groot zeil dat zwelt vol blijde hoop, met een rozeruikertje tegen den mast, met een wit broodje in de sloopschapraai. En de feestvierenden zaten te luisteren, serieus; en de bruidegom keek plechtig en de bruid, die van Gent was, bloosdege. Kortom, alles zooals 't wezen moest... En plots, klinkt daar uit de kier van de opengaande deur:

- ‘Gij wordt verzocht op den lijkdienst van...’ En in de kier bleekte 't lange, gele gelaat van den lijkbidder!

(1) Waarin niets menscheijks klonk. (Virg. VI.)

(2) Bazuin, een wonderbaren klank verspreidend. (Dies irae.)

't Brak de stemming. Kun-je geloovent. En een, - schoonbroer van een politieagent, - zei dat ze dat, snotver!, moesten verbieden, zoo brutaal... Maar, - zoo zijn de menschen. De waarheid is niet altijd welkom; en ze leven liever in flauw-blauw romantisme; terwijl de goeie, deugdelijke waarheid hem toch eigenlijk zit in kloek, gezond realisme. En de waarheid alleen zal ons verlossen!...

En kijk eens naar de ouwe Egyptenaren... Die dierven de waarheid wel. Die mochten dat realisme wel. Zij, bij den taptoe van hun feestbanketten, lieten door de zaal, op de armen van twee slaven, een verschimmelde mommie paradeeren, terwijl van uit een spleet in den muurwand een basstem spookte: 'Wat *die* is, zult *gij* zijn; wat *gij* zijt, is *die* geweest!'

En weel! zei Pharao, wee den man, - schoonbroer of niet van een politieagent, - die protesteeren durft...

Onder de doodenmis stond onze lijkbidder, met zijn vijf kameraden in de gilde, - paraat. Ze stonden paraat; en zoo nauwlijks was het leste 'requiescat in pace' uitgegalmd, of ze tilden de lijkkist op de schouders; hij waarschuwde: op stap! - en zoo, schoonekes en deftig op stap, hij wat hinkepootend, - naar 't kerkhof.

Want ja, toen werden de afgestorvenen naar de rust gedragen; en dit was echte Karitaat! Gedragen, broederlijk en kristelijk op schouders van kristene broeders; niet zooals op heden, weggevoerd in praalkorbillards en verzilverde Fordjes. Heere! wat hebben de menschen ook de heiligste dingen ver-amerika-mekaniseerd! Als nu onze duurzame dooden worden te grave geleid, dan ratelt de uitvaart van metaal, ze riekt naar benzien, ze vliegt als 'ne vloek. En we vloeken wel op Chicago, maar wij leven zelf al een beetje op zijn Chicagoosch...

Geef me de lijkbidder en lijkdragers van vroeger! Die waren zoo stil, zoo statig; droegen een soort eerbiedwaardig-

heid voor zich uit; stonden daar vóór ons, als de levende persoonlijkheid der Kristene Karitaat, die de gevangenen bezoekt, de hongerigen voedt, de dorstigen laait, de dooden begraaft. En een lijkdrager ziende, wij zien Adam die met eigen handen Abel bestelt; en Tobias; en Jozef van Arimathea... al lijkbidder en lijkdragers die het lijk droegen van medemenschen, van Ons-Heer zelf, op handen van eerbied, schouders van barmhartigheid...

En op den doodenakker, bij den open kuil, stond de lijkbidder roerloos, in stijl, roerloos bij de welsprekendheid der lijkredenaars, bij de tranen, bij de heele tragedie. Had hij geen hart? Vond hij het banaal? Meende hij misschien dat tranen zelf maar ijdelheid zijn?... Maar in zijn roerloosheid lag hooge plecht; op zijn strakgespannen, bleekgele gelaat, in zijn schijnbare onverschilligheid weerstraalde iets van den majestatischen Dood zelf..

Nu is hij dood. Vaarwel. Hij scheen nochtans onsterfelijk. En wij meenden, dat hij, moest hij dan al heen, zooals Elias zou ten hemel heengenomen op een vurigen wagen. Maar neen, hij is simpelweg gestorven; den dood gestorven zoo maar van een doodgewoon mensch. Maar zachter; en heiliger.

En een jonger gildebroeder erfde, lijk Elizeus, den aschvalen mantel van Elias, ging de straten langs, stiet de deuren open, blies den tuba met den wonderen klank: - 'Gij wordt verzocht op den lijkdienst van broeder Elias... enz.'

En even simpel als zijn leven, als zijn dood, gebeurde zijn uitvaart. Dat hoorde zoo... Duizende malen had hij zelf, glorioze, eerste-klas-begrafenissen begeleid - de ijdelheid ervan beleefd, alsmede de vaniteit van de levenden op den lesten tocht van de dooden... En kronen zien bloeien op de balustrade van den korbillard, zien verslensen na enkele uren op het graf.

Maar zijn uitvaart is simpel geweest...

Een collega sprak de lijkrede uit, een welsprekende lijkrede. Want een lijkrede, uitgesproken door een lijkbidder op het graf van een lijkbidder, daar vermoed ik veel stof te zitten voor welsprekendheid.

En voor de rest: requiescat in pace! Moge de brave man rusten in Gods zaligen vrede, in dien zelfden zaligen, onsterfelijken vrede, dien hij zelf, zoo duizende malen, heeft toegewenscht aan de zoovelen, die hem met hun kalandizie vereeren wilden - moesten.

Jan Salomon en Piet Job

Het leven is een schouwtooneel,
de wereld een theater;
elk krijgt zijn rol, elk krijgt zijn deel,
de een vroeger, de ander later...
maar al die rollen zijn niet heel
van één en 't zelfde water...

Jan werd in een verguld paleis
gewonnen en geboren;
sliep in een wiegske van Parijs,
kreeg porcelein teljoren,
en liet hij maar den kleinsten krijsch,
daar kwamen drie doctoren.

Maar Pieter mocht van eerst af aan
in drama medespelen;
hij kreeg een wiegske zonder paan,

at schel van schorsonelen,
 en kreeg hij melk, hij moest de zaan
 met zeven broerkes deelen.

Jan met een kroon en wereldbol,
 zat op een gouden kussen;
 Piet kreeg van bucht zijn handen vol,
 en vond hij ondertusschen
 ook al een uurke blijde lol,
 't kon vliegen lijk de musschen!...

En viel 't gordijn op Jan zijn werk
 en Pieter zijn geslommer,
 zij voeren beiden naar de kerk
 en... naar den diepen lommer...
 Jan werd begraven met een zerk
 en Pieter met een nommer.

Naspel:

- 'Wie belt daar' - en Sint-Petrus stiet
 de deur eens op een spleetje.
- 'ne Vorst!' - riep Jan. - 'nen Duts!' - zei Piet. -
 Sint-Petrus: 'Wacht een beetje!...
 Zegt, jongens!... Titels tellen niet!...
 Alleen uw zielen!... weet-je?' -

**Brief aan Mevrouw Sapyra
(die in de Armenschaal, tijdens het Lof, een valsch stukje van 0,25
fr. needei)**

Hoogedelachtbare Mevrouw,

't Was helaas! geen vergissing; 't was wel zóó gewikt en zóó gewild: U hebt een valsch stukje in de schaal gelegd 'voor den Arme'; en helaas! zeg ik... Ik zeg: helaas over den Arme!

Maar driemaal helaas! over U.

Zeg me niet: 't is niet waar!... Want ik weet het zóó allerbest, Mevrouw. Ik heb het zóó juist gezien; en 'k heb het zóó precies gehoord...

U foeffelde, toen de kerkmeester tusschen de stoelen naderstruikelde, - U foeffelde in uw reticuletje; U foeffelde achter uw geldbeugel; U foeffelde achter 't valsche muntstukje; en, foeffelend, U bespiedde me schuins; al zoo schuins als ik zelf U schuins bespiedde...

En ik dacht: die dame gaat een valsch geldstukje in de schaal leggen; en U legde een valsch geldstukje in de schaal; - want het klonk zóó dof!...

Een looden geldstukje van 0,25, dat neervalt in een houten schaal, klinkt zóó dof!

Op dien doffen klank, plots, U verschrokt - en bekeekt me... en wij bekeken malkaar - en U bloosde!

En ziet U, Mevrouw?... Te kunnen blozen verraadt soms een schoone ziel; te moeten blozen verraadt een leelijke ziel.

En U ondervondt dat een mensch tragische oogenblikken beleven kan.

Kom, zeg niet dat ik me bedroog in de klank-interpretatie van dit... uw muntstukje... Dit dof geluid sprak zoo klaar! En uit ondervinding die ik opdeed, zou ik, onder een miljoen doffe geluiden, het dof geluid herkennen van een valsch 25 centiemen-stukje dat in een schaal valt.

Luister.

Eens ging ik naar een Te Deum; met een vriend. Maar ik had mijn geldbeurs vergeten; en zoo, toen de koster met de schaal rondkwam en de metalen stukjes daarin met zuiver geluid neertjangeden, ik wist er geen ander raad op dan mijn vriend eens aan den elleboog te stooten en duim over wijsvinger te schuiven... Mijn vriend begreep mijn nood en schoof me een stukje voor van 0,25 fr.; en 'k lei dit vroom en ruimgevend in de schaal. En toen, - maar toen eerst! - hoorde ik, aan den looddoffen klank, dat mijn stukje valsch was... En 'k hoorde tweedens, dat de koster, met in zijn wensch al 't humour en sarkasme waarvoor een koster vatbaar is, me zei: 'God moge 't u loonen!'

Ik bekeek mijn vriend; mijn vriend bekeek mij; en U zult begrijpen, niet waar, dat er een wereld pathos trilde in onze wederzijdsche bekijking. Nu nog soms, als ik eens heel naar en tragisch droomen wil, hoef ik maar eventjes

mij dien doffen klank te herinneren met dien sarkastieken optatief: ‘God moge 't u loonen!’

En ik herhaal het: onder een miljoen doffe geluiden zal ik het dof geluid herkennen van een valsch 25 centiemenstukje dat in een schaal valt!

Bij nadere beredeneering, heb ik echter over mijn daad geen verdere schaamte gevoeld. Immers, mijn aalmoes-inientie was zuiver genoeg geweest; maar 't geld van mijn vriend, was valsch.

Maar ùw aalmoes-geld, Mevrouw, was valsch; en ùw aalmoes-intentie was nog oneindig valscher.

Wij moeten het natuurlijk niet al te tragisch opnemen; en 't is maar wijsheid de dagelijksche dingen van 't leven als komedie te beschouwen, zoolang wij er het tragische kunnen buiten houden. En nochtans, uw geval is wel trapisch.

Want zie nu! hier treffen wij dus een dame, een dame die rijk is en rijk doen wil - en ze geeft dat!...

Apropo, Mevrouw, laast U Handelingen der Apostelen, Hst. V?... O Sapyra, ‘waarom heeft de Satan uw hart vervuld, zoodat gij gelogen hebt tegen den H. Geest?... Bleef uw geld niet het uwe zoolang het u bleef?’

En Sapyra viel dood.

Blijf leven, Mevrouw, en denk na...

En alweer, luister eens.

God heeft alles geschapen, marmer, zilver, goud... Maar ei! in zoovele kletskerken wordt plaaster vervalscht tot marmer, ijzer vervalscht tot zilver, koper vervalscht tot goud. En het echt zilver, het echt goud hangt in de ooren en aan den hals van de menschen... en God zelf, van uit Zijn eigen tabernakel, moet die vervalsching aanzien, en dat die vervalsching gebeurt met vermindering van zijn glorie.

't Zelfde Mevrouw, als U de heilige liefdadigheid vervalscht...

En iets anders nog.

Valsche munt geven; met valsch geld spelen, dat is omtrent al een oerzonde, een erfzonde. Niet alleen dus een aanranding op de openbare trouw, een schokken aan een zuil, waarop de solidariteit van de maatschappij rust, maar inderdaad 't is het leven van 't menschdom, voor zoover die mogelijkheid bij u ligt, onmogelijk maken. Geijkte munt vervalschen, wetens en willens valsche munt uitgeven, - zij het dan ook maar in de schaal 'voor den Arme', - 't is omtrent al een misdaad als bij de oude volken, 't vuur van den stam te stelen; in de middeleeuwen, de bronnen te vergifigen; en tegenwoordig, nagelen te strooien langs de makadams.

En dit valsche stukje werd 'den Arme' geschonken! En van overouds moest de aalmoes van den Arme zoo een heiligheid wezen. Bij oeroude volken reeds werd belasting geheven op den rijkdom ten bate van den behoeftige; en de Joden hadden roerende wetten over de tienden: het 1e tiende was voor den Heer; het 2e voor de bediening van den Tempel; het 3e voor den Arme. En de aren, die schamele Ruth lezen mocht op den akker van gegoeden Booz, waren geen dor ijl stroo, maar volle en voedzame aren. En Christus heeft zoo eens gezegd: 'Wat gij aan één van deze mijn broeders hebt gedaan, dat hebt gij aan Mij gedaan.' Hum hum!...

Het schandaal, dat U aan mij hebt berokkend, vergeef ik U. Ik wensch voorwaar niet, dat rondom uw décolletage een molensteen worde gestrikt... U weet wel, dat 's de straf voor hen die schandaal verwekken aan kinderen.

Want het is, me dunkt, zoo al erg genoeg.

U ziet, wij zijn tot hooge beschouwingen gestegen.

Hoog, ja! en tragisch.

Maar het meest tragische van al is dit: De koster zei: 'God zal 't U loonen!'

Die koster is een virtuoos van 't sarkasme; en mijn vrome hoop is, Mevrouw, dat God het U niet en nooit moge loonen.

'k Heb vroeger een anderen koster gekend, Stoffe-Peter, ook sarkastiek; maar naast ùw koster was Stoffe-Peter een sarkastiek wezen op zoet-water. Daar werd een omhaling gehouden, in de kerk, ten bate van de Congoleesche missies. En een dame (nicht van U?) lei heel profijtelijk een witten knop in de schaal... Maar Stoffe-Peter, die 't spel in de gaatjes had, nam den knop uit de schaal, schonk hem oven profijtelijk aan de dame weer en zei zoo: 'Madame, in Congo dragen ze nog geen bretels.'

Maar dit woord is zoet-water naast den wensch van ùw koster... 'God zal u vinden!'

Tragisch, niet waar?... En 't is voorwaar geen troost, dat het nóg tragischer kan.

Heeft uw linkerhand de daad gezien van uw rechterhand? Laten wij nu maar best veronderstellen van neen...

Maar ja dan of neen, en wat er van weze, ga die daad biechten en betichten, Mevrouw... Ik zeg U: ga het biechten en trek niet op naar 't leste Oordeel, met dit valsche muntstukje op uw geweten.

Want ik herinner mij een woord uit den ouwen Dies Irac en dat woord luidt:

Liber scriptus proferetur: het geschreven boek zal voor den dag worden gebracht...

En een ander woord:

Quidquid latet apparebit: Al wat nu verborgen is, zal dan aan 't licht komen...

Nil inultum remanebit: Niets zal ongewroken blijven...

Dien geweldigen dag houd ik U in 't oog; maar ik hoon dat U dan niet zult te blozen hebben.

En wilt U dien dag niet blozen, ga - en biecht. En bid om vergiffenis bij den Heer, - bij dien Heer, die de armen zóó vaderlijk bemint...

Allo, Mevrouw, op de knieën, armen omhoog, en zeg me na:

- 'Heer! vergiffenis!

'Arme broer! vergiffenis!

'En gij, onnoozel maar valsch, dom maar venijnig loodstukje, sta niet op tegen mij
in 't leste Oordeel - en getuig niet tegen mijn hart!'

En mediteer daar wat over, Mevrouw.

Ter eere van den Heiligen Joannes Berchmans

Driemaal gegroet, Joannes! om
uw driemaal hoogen adeldom:
- 'Een heilige, jonge Vlaming.' -
Al taal en titel valle stom
en dood voor die benaming.

Gij zijt een kind - het schoonste kind
van moeder Vlaandren; en gij mint
uw glorierijke moeder;
en alle knapen zijn u vriend,
en Vlaming is u broeder.

Gij mint het simpel diet,
En vast! ge sluit uw harte niet
zoo een der Vlaamsche menschen
in simpel Vlaamsch zijn nood bediedt
zijn weedom en zijn wenschen.

Zoo daar een grijsaard, witgebaard,
naar Scherpenheuvel bedevaart,
al biddend onderwege,
ik weet! ge zegent en ge staart
hem met een glimlach tegen.

Zoo daar een bibbrend moeike zit
en prevelt met haar oud gebit
gegroetje op wees-gegroetje,
ik zegge dat ge medebidt
uw duurbaar rozenhoedje.

En dat de knapen fier en fel,
vol lust en leven, 't luide spel
doet wervlen en rumoeren,
o 'k peinze en wete! 't moet u wel
het hart met hoop vervoeren!

* * *

Schutsengel van de Vlaamsche Jeugd,
streck' hun de glorie van uw deugd
tot wachtwoord, schild en wapen
En zinge uw vroomheid en uw vreugd
in 't hart van onze knapen!

Lijk zij belichaamd en bezield,
Gij hebt in bidde' en boet vernield
al gisting uit den kwade,
terwijl ge uw ziel te blaken hielt
aan 't vuur van Gods genade.

Het oog vol zon, de ziel vol zangs,
ge voerde uw stille treden langs
het pad des Evangelies,
met in uw hand den witten glans
en bloei van open lelies.

Een lelie zelf gij, die met goud
 van dauw en dageraad bedauwd,
 in stilte en eenvoud groeide,
 en, eerlang blad en bos ontvouwd,
 ontplooid en openblooid!...

Maar eer venijn en najaar kwam
 en uwe glorie doofde en vlam,
 daar daalde een hand, gebogen, -
 en buigend, plukte u van den stam
 weg voor al menschlijke oogen.

O Lelie-Knaap, zoo vroom, zoo rein,
 zoo heilig!... mocht de helle schijn
 van uwe deugde' en daden,
 een steeds gereede lampe zijn,
 een licht op onze paden!

* * *

o Kind van moeder Vlaandren!... waar
 ge woont nu, waak met uw gebaar
 en blikken en gebeden
 op Vlaanderesse en Vlaanderaar,
 op heide en hoeve en steden.

Rijs op onze altaars! en gewin
 in alle Vlaamsche huisgezin,
 bij kruis en Lieve-Vrouwe,
 een pleksken u, een plaatsken in,
 op de oude Vlaamsche schouwe.

En feestdaags, wen de beiaard belt,
 en 't volk gelijnd staat en gesteld
 de stoepe langs en lane,
 rijs op in 't vendelende veld
 der gaande gildevanen!

Rijs op! - Geleid door dag en ding
het hart van allen jongeling.

Geleid het vast en veilig!
't Nieuw leven, dat aan 't roeren ging,
gij, maak het hoog en heilig!

Maak zin en ziele teer en sterk!
En leer ons hart op lichte vlerk
en idealen zweven
en zwoegen over 't bezig werk...
Werk is muziek in 't leven!

En streve 't gansche knapendom
als blijde kampioenen, om
de glorende benaming,
die om uw hoofd en voorhoofd glom;
- 'Een heilge, jonge Vlaming!'

De Politie-agent

In alle parochie, die deftig wezen wil, is orde van doen, - orde en tucht; en daar Mijnheer Pastoor het niet alleen kan houden liggen, heeft de gebiedende macht, naast elken pastor, een politie-agent gesteld. Dat's gezond verstand. Als 't niet gaat met goedheid en zoetheid van pastors, dan moet het maar gaan met macht en majesteit van politie-agenten.

Politie-agenten of gewapende liê simili-dusdanig; als daar zijn b.v. gardevils, veldwachters, sjampetters, nachtwakers, schouten, hannuiten, kortom, de verscheidene categorieën van de gansche gilde, vanoudsher gelast ermee 'te executeeren ende volbrynghen de justitie tot laste van de kwaeddoeners'.

Ieder van deze categorieën is des beschouwens waard! Aldus de veldwachters!...

De veldwachter, ofte sjampetter, is de schamele broer

van den gardevil; zijn lijverde broek maakt hem rustiek; zijn blauwe kiel, bukoliek; zijn knoestige stok, pastoraal. Alleen zijn kepi met dat roode biesje errond verraadt zijn militarisme.

En de nachtwakers! Lijk de uilen en de filosofen en de starrekijkers, ze slapen overdag, doen hun werk 's nachts... Een passend postje voor misanthropen. Ge wandelt maar langs de stille stomme straten. Ge ziet niemand; en ziet ge al iemand, dien schart ge vast. Meê!... Vroeger hiet hij hannuit. Die trok uit op wacht en wake met een zwarten hond; zoo een soort pedigree van onderwege Groenendael; en met een hellebaard en een lantaarn en een ratel. Bij elk uur klokslag ratelde hij de menschen wakker en wenschte 't hun toe:

- ‘Menschen, slaapt gerust!... 't Is dit of dat uur!’ Pater Poirters laat zijn hannuit aldus eigen glorie kraaien:

‘Als ieder is in huis, en als de zon is slapen,
 Dan ben ik op de been, dan ben ik in de wapen;
 Als 't rondom is in rust, als 't overal is stil,
 Dan doe ik mijnen toer, dan ben ik op den dril.
 Dan roep ik: “Vlammen-uit! de klok heeft één geslagen!”
 Mijn honden lei ik mee; want zie, ik moet gaan jagen;
 En met mijn hellebaard stoot ik op ieders deur;
 Ik zie of daar het slot is met de grendels veur.
 Enz...’

Maar laten wij terugkeeren tot het echte specifieke artikel *ut sic*: den politie-agent.

Zijn gansche leven staat in den dienst van de tucht. Hij is het oog van de justitie, hij is de arm van de justitie, hij is de vuist van de justitie.

Hij is de rustbewaarder van 't gemeenebest. Zijn wapen, sabel of gummistok, slaat harmonie in den wilden baaierd van maatschappij en menschedom.

Hij draagt een uniform, van kop tot teen. Niet zooals de

sjampetter een pover kepieke alleen, maar een totaal uniform, lijk de soldaten. En, jawel, 't kleed maakt den man niet; toch, het kleedt den man; 't geeft hem een air. Wat een uniform doet, dat kunt ge pas leeren, als ge per kans een politie-agent te zien krijgt, in burger gestoken. 't Is vanwege de grondwet heel psychologisch dat zij aan haar agenten een uniform schenkt met koperen knoppen, en een kepi opzet met zilveren bandjes, een galonneke stikt langs broeksnaad, en een sabel hangt, bezijen.

De gardevil noemt zich diender. Dat moet ge persies niet zóó opnemen. 't Woord is een louter euphemisme ofte verbloensel. Ongeveer zooals zijn Heiligheid de Paus zich noemt: servus servorum, - aller dienaren dienaar. Dat 's zijn nederigheid. Feitelijk staat de gardevil erop dat hij alles te zeggen hebbe. Hij alleen voert macht... Trouwens, ge moet hem maar bezien... Ge komt de stad binnen; bij den ingang reeds, daar staat hij, op wacht lijk het kolossale beeld van de vrijheid bij den ingang van de haven te New-York. Zóó kolossaal wel niet. Bezie me die martiale pose: een jacob van Artevelde, een Godfried van Bouillon; zonder paard. Bezie me die martiale snor. Dat's geen hooi. Dat's natuur. Bezie me dit martiale gebaar, als het hem gelieft een gebaar te zetten. En hoor me dit martiale woord, wanneer hij zich gewaardigt te spreken. En kijk hem eens martiaal optreden, en zijn man staan, stout en stralend, als er iets verkeerd ligt, brutaliteit gebeurt, een opstootje woelt... Dan is hij de man, over tweeduizend jaar uit latijnsch graniet gekapt door Virgilius:

...si forte virum quem,
Conspexere, silent!...⁽¹⁾

Hij werkt zoo kalmeerend, als olie op een stormende zee...

(1) Krijgen zij 'ne man te zien, zwijgen doen zij, één voor tien! (Aeneis I, 151-2.)

Maar, wilt gij hem zijn hoogsten troef en triomf zien vieren, beschouw den man, staande op het kruispunt van de stad, waaruit de straten schieten als stralen uit een starre. Hij in de kern ervan! Pal!...

Plat proza gesproken, hij regelt den trafiek. Maar in der waarheid, voert hij zijn almachtig imperium uit. En dit met een simpel gebaar van zijn arm, van zijn hand; met een simpel knikje van zijn hoofd. Nu staat hij Noord gekeerd, heft een hand - en de gansche beweging Noord-Zuid ligt stil; hij draait kalmpjes half-rechtsom-keer naar 't West, - en de gansche trafiek West-Oost ligt lam,

voor 't heffen van zijn hand en heldren helm!...

En met een macht, met een macht, met een almacht, kalm als Zeus, naar gelang zijn hand daalt, zijn hand rijst, richt en regelt hij alle gerij en gerots, alsof hij uit zijn mouwen auto's, paarden, kruiwagens schamoteert, en ze, uit een ongeziene boog, de straten in schiet.

Natuurlijk, volmaakt is hij niet. Hij kan zoo vervelend zijn. Maar, dat is zijn plicht; en daarvoor wordt hij betaald... Tegen elken derden boom van de lei nagelt hij een plankje: verboden dit - verboden dat. Op de schilderachtigste paadjes van 't park schildert hij: verboden doorgang. Rijdt ge rap, dat's gevaarlijk. Rijdt ge langzaam, 't stopt den trafiek... Als ge den kerel aan zijn instinct over liet, ware 't leven een desperaat iets. Ge zoudt niet meer weten waaruit, waarlangs, waarheen... En 'k begrijp best, dat er zooveel menschen zijn, die zelfs zijn foto niet kunnen verdragen.

Maar, zooals ik zei, 't is zijn plicht. Hij staat in voor de orde. Hij is de sleutelsteen in 't gewelf van de maatschappij. En geneert hij soms den enkeling, 't is ten bate van 't heeal; en onverbiddelijk past hij het principie toe der solidariteit: wat goed is voor de parochie, is goed voor den parochiaan; wat nuttig is aan de bij, is nuttig aan den korf.

En bewust van zijn grootheid en gewichtigheid, is hij bewust van zijn majesteit. Als u 't leven lief is, schend die niet... Want aan smaad heeft hij den gloeiigen smoor; en smaad verdraagt hij niet. Vooral niet in de uitoefening van zijn ambt. Gebeurt dit, dan treedt hij dadelijk handelend op. Met den zwaarde, als 't moet; met de boeikes, eer dan ge denkt. En hij vat u vast, zegt: artikel zooveel van 't strafwetboek. En hij haalt zijn boekje vóór den dag, vraagt naam en adres. En als hij u naam en adres vraagt, geef geen valsche dingen op; hij ziet direkt in uw oogen, dat ge liegt.

Zijn hoogste troost, en trots, en glorie is een medalie, een dekkoratie, een eerekrui. Liever voor heldenmoed dan voor jaren dienst. Perekwatie is hem ook welkom, 'ne Mensch moet leven.

Uitgediend wordt hij op pensioen gesteld. Dan trekt hem de burgemeester, figuurlijk gesproken, een pluim uit den staart en steekt hem die op den hoed. Dat noemen ze: otium cum dignitate, - pensioen en vrije tijd.

Later sterft hij. Zijn uitvaart wordt begeleid van een cohors wapenmakers in de spitsbroederij; en op stap, links-rechts, wiegelen ze langzaam weg-en-weer op den langzamen trombonenrhythmus van Chopin's doodenmarsch... En een lijkrede klinkt bij het gapende, kille graf, met in de peroratie; vaarwel, vriend, tot in een betere wereld...

Waar is het wel, dat al eentjes gelachen wordt met gardeviles. Maar aan die spotters zullen we zeggen: 'Weest voorzichtig! Let op! Ziet uit uw oogen!' - Want 'ne politie-agent heeft het spoedig in de mot; - en smaad wordt streng gestraft. 'ne Vrederechter is zoo wat van dezelfde gilde als een gardevil. En daarbij, wat valt er te spotten?... Spot is goedkoop; maar, op 't scheien van de markt, zijn 't de spotters die 't werk zullen doen van een gardevil? Zijn 't de spotters, die de dieven zullen snappen? de rust bewaren? razende honden weren? heldendaden

begaan langs de wegen? Hij is te fier zult ge zeggen; maar inderdaad, daar is niets op de wereld zoo schoon, als een mensch die zijn dagelijkschen plicht volbrengt, tenzij 'ne mensch die zijn dagelijkschen plicht volbrengt met een vonkje trots in zijn hart en een straaltje fierheid in zijn oog. -

En, wat den heelen boom vaagt, wij kunnen het niet stellen zonder politie-agenten. Ze zijn broodnoodig; meer dan ooit. Den dag van vandaag, waar zouden we naartoe zonder politie-agenten?... Wat ware de wereld zonder hen?... Wat ware uw ziel zonder pastoors?... Zonder gardevil en pastoor is 't anarchie, sovjetisme, bolsjewisme. Zonder hen brak de beest los. Zij zijn de steunpilaren van de maatschappij. Natuurlijk moesten wij een van de twee missen, dan gaven we den politie-agent prijs. Dan smeten we de gardevils overboord. Maar 't zit hem nu eenmaal zoo, dat we ze allebei van doen hebben. Den gardevil om ons lichaam en onzen wereldschen gang in de richt te houden; den pastor om onze ziel en onzen hemelschen gang. In Chicago ondervinden de menschen reeds de waarheid van 't oud, kempisch spreekwoord: - 'hoe minder pastoors, hoe meer politie-agenten!' - En nu ziet ge tevens ook de waarheid van dit andere spreekwoord: 'Alles zit in alles.' - En in een gardevil zit zelfs een zedeles.

De Kater van Tante Lie

- 'nen Arme sukkelaar!' - zuchtte de Pastor, meewarig, toen hij de huiskamer weer binnenkwam, nadat hij een bedelaar had uitgelaten met den troost van een aalmoes.

'Zoudt ge willen gelooven dat die man sedert gisteren niet meer geëten had?' -

Ik zei: 'Nee, Mr Pastoor, dat geloof ik niet.' -

- 'Wat!' bulderde hij me toe uit de steile hoogte, waarmee hij naast me optorende.

'Ge gelooft dat niet?... Dan moest ge zijn gezicht eens zien, zoo uitgeleefd, zoo afgeteerd! zijn stem hooren'...

Zoo juist zag ik het venster uit, over 't dorpspleintje heen en:

- 'Kijk 'ns, Mijnheer Pastoor!' -

Mr Pastoor keek uit, zweeg... ik zweeg, keek uit... en beiden zagen we nu, dat de uitgeleefde, afgeteerde bedelaar 'Den Bonten Os' binnenpikkelde.

- 'Pristi!' - zei de Pastor; en die basterdvloek was

een zielekreet van ontgoocheling. Een poosje nog stond hij met zijn nieuwsgierig gelaat tegen 't venster, met zijn toegenepen oogen op 'Den Bonten Os' gemikt: maar 't pleintje lag doodsch in den zonneshijn open, en wij konden enkel vermoeden wat er in 'Den Bonten Os' zelf gebeurde...

- 'Enfin!' zuchtte de oude fatalistisch. 'Ik heb mijn aalmoes geschonken met een goede intentie; en, maakt hij er misbruik van, - dat staat niet op mijn rekening.' -

Toen zat hij neer in zijn antieken zetel, zweeg nog een stondeke... En zoo deed ik item, uit eerbied voor dit eerbiedwaardige ding dat ze noemen: een illusie, die weg is. Toen stak hij een sigaar op; en, al zuigende:

- 'Dat's me eigenlijk nóg zoo gebeurd' - sprak hij luchtjes; zoo luchtjes of het hem troostte dat het hem eigenlijk nóg zoo gebeurd was.

- 'Ja, Mr Pastoor?' -

- 'Ja.' -

- 't Is uit mijn prilste jeugd. En als ik het niet mis voor heb, dan vertelde ik u vroeger al eens van Tante Lie. Welnu, Tante Lie had een kater; 'nen amour van 'ne kater. En op 'ne keer was die kater verdwenen: sedert drie dagen. En Tante Lie zat in den treure, zak en assche. En ze zei: "Ik gaf wel honderd frank, als Moorke terugkwam!" - Dat was oratorisch-deklamatorisch gezegd; maar wij - dat is: mijn broer Benooi, en ik zelf, en mijn broer Cyriel, en mijn zusje Marieke -, wij meenden dat groote menschen alleen spreken om iets te zeggen; en zoo, wij namen dat woord ernstig op en, na overleg, ik ging naar Nolleke Tikkes.

Nolleke was bezig in zijn geitestal, waar hij een heel volk konijnen had zitten en twee fretten. Hij had maar één oog, maar een vinnig, en Nolleke was strooper primo-cartellobrevet van heel de streek; en dat is, in zake strooperije, en in zake die streek, héél veel gezegd. Maar dat zal ik u later vertellen. En ik zei dan zoo aan Nolleke, dat er honderd

frank te verdienen was, als hij den zwarten kater van Tante Lie kon terugbrengen. En naïef had ik gemeend, dat Nolleke zou opspringen tot tegen 't stroodak van zijn stalleke; maar Nolleke bleef positief staan, in zijn holleblokken, op de geitemest; en schoot me, van onder de vuile klep van zijn scheef klakske, een vuurpijl af uit zijn één oog; en, vroeg Nolleke:

- “Katten, jonge heer?... katten vangen?”... vroeg Nolleke.

Ik zei: “Ja, Nolleke!... En honderd frank!” -

- “En waar zit die kater?” - vroeg Nolleke.

Ik zei: “Ik weet niet, Nolleke... En Tante Lie belooft honderd frank!” -

- “Jonge heer” zei Nolleke, “ge moet aan Tante Lie niet zeggen, dat ze kan gestolen worden. Ik heb maar één oog; en 't mensch is altijd niet even kalm... Goeien dag, jonge heer.” -

En Nolleke spuwde in zijn handen - en werkte voort.’ -

Hier stak de pastoor een korte pooze in zijn verhaal en zei me toen weer, op beslisten toon:

- ‘Nu moet ge me niet gelooven, als ge niet wenscht me te gelooven... Maar als ge me niet gelooft, spreek op en we praten van wat anders.’ -

- ‘Ga maar op, Mijnheer Pastoor.’ -

- ‘Wel dan, 's anderendaags stond Nolleke op den haard van Tante Lie, met een zak op den rug - en in dien zak, den kater!... 't Is niet mogelijk, zult ge zeggen. En ik zeg: “Ab esse ad posse valet illatio”, - wat is, dat kan... En vraag me nu niet hoe de zaak in mekaar zat. Ik weet het niet. Nolleke wist het, natuurlijk... En later hebben wij het hem zesmaal gevraagd, maar zesmaal heeft Nolleke ons wat anders wijsgemaakt. En de zevende maal had hij ons misschien de waarheid verteld. Misschien.

Maar zoo was het... Nolleke stond daar met 'ne zak - en

in dien zak: den zwarten kater Moor! En spreek me nu van verloren zonen, die thuis komen! Met dat Tante Lie eens in den zak piepte, haalt ze den kater schoonekes vóór den dag, en beziet hem met twee paradijs-oogen, en omhelst hem, en heet hem welkom met een overvloed van zoete wordekes, die onze dichters zouden beschaamd maken... En te peinzen dat diezelfde Tante Lie, toen ik vroeger eens, vier-vijf jaar oud, een halven dag in de bosschen was verloren geloopt, en, wanhopig en natbeschreid alsof ik mijn ziel had verloren, 's avonds door den boschwachter werd thuisbesteld, - te peinzen, zeg ik, dat diezelfde Tante Lie mij... Maar... dat zijn familiezaken.

De eerste ontboezemingen over, en Moor in de keuken een schoteltje melk aan 't slobberen, zei Tante Lie, heel lief:

- "Nolleke Tikkes, ik bedank u hartelijk, zulle..."

- "Merci, Juffra" zei Nolleke beleefd, en..."

- 'En... wat?' -

- 'Die honderd frank, Juffra?' -

- 'Honderd frank?' - vroeg Tante verbaasd.

Ik, die er bijstond met Benooi en Cyriel en Marieke, ik zag seffens dat er misverstand heerschte, en wilde 't opklaren, en ik zei... en ik had beter gezwegen:

- 'Ja, Tante Lie, gij hebt honderd frank beloofd aan wie...'

- 'Zwijg!' beet ze me af. 'Laat groote menschen spreken!' -

Toen vuurde ze af op Nolleke, vroeg bitsig:

- 'Nolleke Tikkes, waar hebt ge Moor gevangen?' -

- 'Thuis, Juffra' zei Nolleke; hij kwam bij mij thuis binnengeloopt.' -

- 'Da's nie' waar, Nolleke Tikkes!!' vlamde Tante los, dat doet Moor niet!... En trek er maar van onder... Nu krijgt ge niks! niks!... Ik wilde u wat geven voor uw moeite; maar nu ge liegt, krijgt ge niks!... Weg!' -

En ze wees Nolleke de deur uit. En Nolleke ging, maar bleef toch 'ns op den dorpel staan, in de open deur, en met een vinger op, en een kooltje vuur in zijn één oog:

- 'Juffra, ik zal 't eens rechthout zeggen: die kater is bij mij binnengekomen, en hij heeft vergiffenis gevraagd op zijn vier knieën en gesmeekt dat ik hem zou terugbrengen, in een zak... dezen zak!... En nu zeg ik niets meer, Juffra, - niks!... Maar ik zeg: zie dat ge dien kater voortaan binnenhoudt, juffra, dien lompen, leelijken, smerigen, smottigen...'

Tante Lie sloeg de deur toe...

En toen wilde ze nog 'ns grijnslachen tegen Nolleke dat al weg was, maar heur gezicht schoof uit, en ze keek naar ons; en:

- 'Gij, alle vier in den hof!... En ziet dat ik u niet hoor!' -

Gevieren zaten wij in 't prieeltje; en toen Benooi zei hoe schandalig het was, dat Tante Lie niks! niks! aan Nolleke had gegeven, toen vond Marieke - want Marieke was zoo fijngevoelig! - ineens een goeie gedachte:

- 'Willen wij aan Nolleke onze spaarpotten geven?' -

't Woord klonk als een scheppingsformuul; en starren rezen op in ons gemoed: starren van edelmoedigheid en gelukmakerij!... En Benooi ging akkoord, ik ging akkoord, en Marieke ging akkoord, natuurlijk. Maar Cyriel zei neen. 'Neen' zei Cyriel, 'Nolleke zal mijn centen niet opdrinken.' -

En na wat geharrewar en broederlijke discussie, zouden wij het doen met ons gedrieën, en we gaven aan Cyriel een brevet van leelijken gierigaard. Waar hij hoegenaamd niet om beschaamd was.

En een uurtje later, in een uithoekje van den tuin, op een houtblok, zaten drie steenen chineesche afgodjes, met de beenen gekruist en een grooten lachenden mond van oor

tot oor gespleten; en dat waren de spaarpotjes van Benooi, van Marieke en van uwen edelen dienaar... En Cyriel, cyniek, stond er ook bij te kijken. En Benooi greep een boonstaak, stond vlak vóór de afgodjes... paf!... En dien dag was het Cyriel zijn stroohoedje, dat Cyriel zijn leven redde... want die stok, ziet ge, was aan één eind langer dan Benooi meende... en dit eind was het juist dat paf! neerkwam op dat stroohoedje!... En open ging Cyriel, dat hij gilde! Maar Benooi nam het heel kalm op; en zei: 'Dat's juist goed!' - alsof er 'justice immanente' mee gemoeid was.

En de ikonoklasterije ging voort; en om Cyriel wat te troosten, mocht hij meetellen, en tusschen de scherven van Benooi's afgod vonden we 24 centen; en tusschen de scherven van Marieke's afgod vonden we 6 fr. en 16 centen; en tusschen de scherven van mijn afgod vonden we 31 centen... Wat bij de natelling een totaal bleek te wezen, schat ik, van 6 fr. en 71 centen; dat is; 7 fr. en 21 centen... En de 21 centen schonken we aan Marieke weer - en gevierden droegen we de 7 fr. naar Nolleke Tikkes.

Nolleke was met zijn konijnen bezig, weigerde eerst de centen. Maar als 't ons dan zóó'n plezier deed, zou Nolleke ze toch maar aannemen; en hij zei wat een goed hart wij hadden, alle vier... En Cyriel ook stak het pluimpje op zijn hoed. En Nolleke zei nog, dat hij een ekster houden wist op zeven eiers, en hij zou ze rooven voor ons, als de jongskes fel genoeg waren. Laat me getuigen, dat Nolleke zoo goed is geweest als zijn woord.

Toen gingen we naar huis...

En hier nu komt de zedeles...

Nooit heb ik meer plezier, meer deugd beleefd dan van de centen die we Nolleke schonken. Den eigen nacht erop heb ik, in mijn droom, een vizioen gehad van engelen, die me kwamen kronen met een wit kroontje van wijs-zijn terwijl ze zongen: 'Hier is dat brave kind, de goede Samari-

taan in 't klein, die een aalmoes schonk aan een arm man, en alzo olie goot in een menschelijk hart!...'

En zelfs, toen Cyriel 's anderdaags vertellen kwam dat hij juist Nolleke had gezien, zat als 'ne populier in den wind, en door den veldwachter weggeleid, omdat hij een pint naar 't hoofd van den herbergier had gesmeten... zelfs toen, zeg ik, gevoelde ik niet de minste spijt, al voegde Cyriel er driemaal bij, met klimmend sarcasme, dat het ónze spaarpotten waren, die Nolleke had leeggedronken. Want zoo klaar voelde ik in mijn hart, dat die centen waren gegeven geweest met de zuiverste intentie; en dat wij het niet op ons stokje te kerven hadden, als Nolleke misbruik pleegde... En Marieke zei het wat schoonekes aan Cyriel, met een groot verwijt in haar stemmeke: 'CYRIEL, ALS O.L. HEER ZOO HAD GEREDENEERD, DAN WAS HIJ NOOIT VOOR DE MENSCHEN GESTORVEN.' - En dat's waar!... En alle drie, de jongens, voelden wij ons zelf een stondeke verdonderd door dat woord van Marieke'!...

Weer zweeg de Pastor; staarde met twee verdwaasde oogen vóór zich uit, alsof hij opnieuw een stondeke verdonderd zat, en met heel zijn verbeelding en heel zijn ziel weg, ver-weg in theologische sferen... En ik zweeg, en zei toen: 'Ja, 't is toch waar'...

Toen ging hij voort:

- 'Benooi nam het op, filosofisch-fatalistisch; en constateerde: "t Kan me niet bommen! 'k Ben mijn centen nu toch kwijt! 't Is de schuld van Tante Lie!" - En dat was ook waar!... Schande over Tante Lie!...

En toen het, twee maanden later, kermis was op 't dorp, toen stonden Benooi en ik en Marieke schamelschooi te kijken op de markt, terwijl Cyriel paardjesmolen reed lijk 'ne prins: maar terwijl hij draaide en zong, en draaide en lachte, zagen wij wel dat hij niet gelukkig was; ik wil zeggen; niet echt gelukkig.

Natuurlijk... want 'ne mensch blijft toch altijd mensch... hadden we de; zaak van de spaarpotten aan vader blootgelegd, met een stille hoop op vaders goeigevigheid; maar we kwamen terecht op vaders wijsheid; en hij ze i: “Kinders, als 't goed is wat ge deedt, dan wil ik het niet bederven; en is het niet goed, dat moet ge er maar voor boeten.” - En hij kocht voor elk van ons gedrieën, een nieuwen spaarpot. Ik zeg: vader was een wijs man.’ -

Ik vroeg:

- ‘En die kater, Mr Pastoor?... Wat is er van dien kater geworden?’ -

- ‘Ja, die kater!’ lachte de Pastor, zwarte Moor!... Natuurlijk, Tante Lie hield hem voortaan zorgvuldig binnenshuis. Maar na acht dagen viel 't beestje ziek, en dan liep het soms in de kamer rap-rap-rond als 'ne cirk op zijn eigen. En Tante Lie liet den veearts komen, die 't geval onderzocht, en zei dat die kater versche lucht van doen had, en de vrije natuur. Maar Tante Lie vertelde toen van Nolleke Tikkes en van de bedreiging van Nolleke Tikkes... En toen zei de veearts, die Nolleke kende, dat, alles wel ingezien, versche lucht voor sommige katers heel ongezond is, en dat sommige katers langer leven zonder versche lucht.

En Moor stierf van verveling, rijk aan dagen - en stampen, van ons gedrieën. -

- ‘Gedrieën?’ -

- ‘Ja; niet van Marieke.’ -

Lievenscantate

I.

O Vlaamsche jeugd, hier toegesneld
met wapprende banieren,
om weer een broeder Christi-held
met hart en ziel te vieren!
Banieren, rijst! en gij, klaroenen, klinkt!
Verbiest, De Smet en Damiaan,
hier rijst hun jongste broeder,
en fier wij in hun stralen staan:
al zoons van ééne moeder!
Banieren, rijst! en gij, klaroenen, klinkt!
Waar leeft een volk, dat zonen kweekt
als milde moeder Vlaanderen?
het volk dat naar de krone steekt,
de kroon van moeder Vlaanderen?
Banieren, rijst! en gij, klaroenen, klinkt!

II.

In deze groene velden,
 hier groeide en bloeide hij
 in stille deugd en vreugde,
 een knaapje zooals wij!

Maar als hij de oogen gaan liet op dit landschap,
 zoo breed, zoo groen, en met de zon op 't hoogst,
 daar bloeide een ander landschap in zijn ziele,
 een veld dat wijd en wit stond van den oogst.
 Dan ging zijn droom naar verre vreemde landen,
 en naar dit droomland, heel zijn hart ging mee!
 Het was het land der millioenen zielen,
 de millioenen zielen overzee!

Ridder toen der kruisbaniere,
 gloeide zijn harte van de vlam,
 gilde zijn harte de ouwe leuze:
 Ad majorem Dei gloriam!
 Excelsior!

III.

‘Daar ligt een schip en spant en touwt
 den kabel die 't gebonden houdt;
 in rep en in roere staat alles aan boord,
 en hoog in de vlagge daar brandt het woord:

Excelsior!’⁽¹⁾

Een jong man staat en slaat: vaarwel!
 aan zijn huis en zijn ouders en al: vaarwel!
 een vaarwel aan Verriest! aan Berten: vaarwel!
 de torens en tinnen van Vlaanderen: vaarwel!
 En rood in de vlagge waait het woord,
 wit op de baren zwaait het woord,
 een vliegende blauwvoet kraait het woord,
 en heet in zijn borste laait het woord:
 Excelsior!

(1) Uit Gezelle's *Excelsior*, een navolging van Longfellow's gedicht.

Excelsior! het hooge woord,
dat hooge zielen spant en spoort,
al hooger steeds en hooger voort:

Excelsior!

Dat zwakken sterk stelt, kleinen groot,
dat al wat laag is, dor en dood,
met beide voeten stampst en stoot:

Excelsior!

Dat lacht met zon- en zee geweld,
dat voert naar 't verre vreemde veld,
waar 't licht van de idealen zwelt:

Excelsior!

Dat straalt in 't oog; dat trilt in 't bloed;
dat sterven doet, wat sterven moet;
dat sterven doet; dat leven doet:

Excelsior! Excelsior!

Excelsior!

IV.

En overzee gekomen
in 't hoogland van zijn droomen,
hij ging zijn gang
en zong den zielezang:

Nu rijze 't licht, de dageraad!
Ik ga en strooie 't heilig zaad;
O! mocht voor ieder zaad gezaaid
een eeuwge Christenziel gemaaid!
Heer! zegen het zaad!

Dit is voor Indië 't heilig uur!
Ik sla de vonk en wekke 't vuur;
O! dat dit oude heerlijk land
als één vlam voor uw altaar brand!
Heer zegen het vuur!

Ziehier mijn zweet, ziehier mijn bloed
de liefde schenkt met overvloed;
wat geeft het dat ik sterve en stort,
als Chota-Nagpur christen wordt?
Heer zegen dit bloed!

Zoo zong hij over 't groote land,
 stak zoo dit groote land in brand,
 tot afgezwoegd en afgejaagd,
 dit alverslindend vlamgeweld
 zijn eigen hart heeft neergeveld...

Banieren buigt! en gij, karoenen, klaagt!

V.

Banieren, rijst! en gij, klaroenen, klinkt!

Daar is geen sterven voor wie sterft
 en stervend, 't hoogste leven erft!

Excelsior!

Laat storten al wat storten wil;
 het kleine leven staat maar stil!

Excelsior!

Het groote leven gaat zijn gang
 en zingt zijn eeuwgen zegezang:

Excelsior!

Die lesse leer ons, wonder man!
 leer ons de hooge lesse van

Excelsior!

Rijs in ons midden hier te paard,
 en hijsch het kruis ten hemelwaart!

Excelsior!

Waar gij in 't hart van Vlaanderen staat,
 leer ons den durf, de heilige daad:

Excelsior!

Wijl triomfeerend 's meesters lied
 Naar u toe tot de sterren schiet:

VI.

'O Vlaamsche held, die honderden⁽¹⁾
 geheiligd door uw hand,
 met ons hiet evenkersten zijn
 in 't verre en vreemde land.

(1) Deze slotverzen zijn, behoudens verplaatsing van een strophe, het bekende gedicht van Gezelle op P. Lievens.

Refrein:

Blijft werken nog, en wekt in ons
een vonkske van de vlam,
die 't heidendom in brande stak,
die u het leven nam!

O Vlaming, die ter dood getrouw,
aan God, aan zede en taal,
uw eigen volk liet de erfenis
van uwen zegepraal.

Refrein:

Blijft werken nog, en won den loon
uw nooit vermoeide hand,
zij werve en wende er meer van ons
naar 't vreemde en verre land!

Slotzang:

Dan blijft het dierbaar plekske grond
dat zulke mannen droeg,
zijn waarlijk vlaamsche kinderen
toch immer groot genoeg!

De Woede van Paddy Maguire

De woede van Achilleus staat gekronijkeld in de Ilias; de woede van Roeland staat gekronijkeld in den Orlando Furioso; de woede van Paddy Maguire staat gekronijkeld in 't geheugen van half Ierland. Uit dit geheugen schrijf ik ze over...

De woede van Paddy Maguire weze niet zoo dichterlijk als de woede van Achilleus, noch zoo fantastisch als de woede van Roeland; maar de woede van Paddy Maguire is echt gebeurd als een stuk historie; en historiciteit geldt minstens zooveel als dichterlijkheid en fantasie.

De woede van Paddy Maguire was een speciale woede, een speciale koleire; geen koleire die enkel lawaai maakt, als loos poeder, als een blazende kat; de koleire van Paddy Maguire was poeder geladen met schroot en kogel; 't was een kater die, comparatief van kat, ook boozier is dan een

kat, en u in 't gezicht vliegt, als hij koleirig schiet. Als Paddy Maguire koleirig schoot, dan spuwde hij eerst tweemaal op den grond, eens rechts, eens links, smeed zijn hoedjen af, speelde zijn jaske weg, stak zijn vuisten boksens voor zich uit, en vloekte: 'Kom af! Kom af, bagorrha, als ge dan toch uw leven moe zijt!... Een match in tien ronden!'

Leelijk was het zeker, meer dan 't moest; heel de parochie zei dat het leelijk was, en de parochie had gelijk; en Father Dooley, die 't zoo wel meende met zijn parochianen, waarschuwde Paddy Maguire meer dan eens, en zei hem onder ander dit: dat er eens ongelukken zouden gebeuren, maar dat hij, Father Dooley, die Paddy Maguire zóó liefhad, toch niet voor Paddy Maguire zou gaan slingeren aan de galg... 'Want, dreigde Father Dooley, hangen zult ge, booze Paddy Maguire!'

't Was heel voorzichtig vanwege Father Dooley, seffens zijn gang maar voort te zetten, want Paddy Maguire spuwde al op den grond, rechts.

Maar de waarheid eischt haar recht op: en de koleire van Paddy Maguire, en dus ook de leelijkheid van die koleire, mag Paddy Maguire maar half aangerekend. Want die koleire van Paddy Maguire, die woede, die temperatuur was hem ingeboren; 't was een erfenis; 't zat in zijn bloed; en, wat veel effen streek, zijn moeder was van Tipperary.

'k Heb m den tijd eens gesproken met Nora o'Flanagan, de vrouw van Paddy Maguire. En 'k vroeg;

- 'Is 't waar, Nora o'Flanagan, wat zoo al verteld wordt van Paddy Maguire? - Dat hij zóó koleirig kan zijn?'

- 'Ik wil niet zeggen: ja, zei Nora o'Flanagan, maar 'k zou liegen als ik zei: neen. Maar 't zit in zijn bloed; 't is hem ingeboren; zijn moeder was van Tipperary. Paddy Maguire was altijd zoo... Paddy Maguire was nog maar

z ven maand oud, en lag in de wieg, en moest slapen; en zijn moeder zei: slaap nu, Paddy Maguire! - maar Paddy Maguire stampte de dekens van zijn voeten, - want stampen kon hij heel vroeg, - en hij zei, - want praten kon hij nog vroeger: Ik verslaap mijn leven niet meer! - En toen hem zijn moeder ergens toetakelde om er wat goeie manieren in te krijgen... weet ge wat Paddy Maguire dierf zeggen tegen zijn moeder?... Onze-Lieve-Heer vergeve 't hem!... tegen zijn eigen moeder!... “Bagorrha!” riep Paddy Maguire tegen zijn moeder, die hem sloeg, “wacht tot ik tot de jaren van verstand gekomen ben!...” Tegen zijn eigen moeder!... Waar gaan we zoo iets schrijven?’

Ik zweeg; ik wist niet waar we zoo iets gingen schrijven; maar toen, - voorzichtig, want... ijs van ééne nacht, - vroeg ik:

- ‘Hoe komt het dan toch Nora o'Flanagan dat ge...?’

- ‘Dat ik met Paddy Maguire trouwde?’ - beet ze me af.

Ik knikte, blij dat ze voorop ging, op 't ijs van ééne nacht.

- ‘Hoe komt zoo iets!’... vroeg ze me zelf; ‘Nie' wijs zijn, nie' waar! Zot!... Paddy Maguire kwam bij mij, thuis; ik zat te naaien, hij nam 'ne stoel, zat neer, en zei geen woord. En ik zei ook geen woord... En 't een woord bracht het ander mee; en zoo is 't gekomen...’

- ‘Toch geen spijt, Nora o'Flanagan?’

- ‘Hoegenaamd niet!... Waarom spijt?... Nooit zou ik beter man hebben getroffen. Niemand is volmaakt; vooral de mannen niet. En Paddy Maguire is nog een van de besten. Paddy Maguire drinkt stillekes; Paddy Maguire vloekt zoetebes; en zijn kristelijke plichten doet hij heel goed. Alleen die koleire... dat zit hem scheef, heel scheef... Maar, Goddank! geen mensch in heel Ierland kan zoo plezant zijn als Paddy Maguire!... Paddy Maguire is een cirk op zijn

eigen; zoo zot... Paddy Maguire, - dat zijn eigenlijk twee mensen; één, zot, en één, bot; één komiek en één, krikkel; één, duivel, en één, engel. Daar wonen twee mensen onder zijn dak, niet te zaam; maar ze huren zijn huis beurt om beurt, nu de duivel, dan de engel, en dan weer de duivel.'

- 'En wie woont er 't meest, Nora o'Flanagan?'

- 'De duivel natuurlijk; maar nadien komt de engel weeral binnen, de duivel vliegt weeral buiten, en dan is 't weeral zooveel te plezanter!'

En, ge ziet, zoo wist Nora o'Flanagan de woede van raddy Maguire niet al te tragisch op te nemen en altijd in de beste plooi te vouwen...

Dit jaar nu, op den zondag van Quinquagesima, hield Father Dooley een fijn sermoontje over de woorden van den Apostel: 'zonder de liefde ben ik gelijk aan een klinkend metaal of een geluidmakende schel.' - En hij deed al de soorten mensen uitéén, die leven zonder liefde... b.v. ruziemakers en vechtersbazen. En met een oogje van tijd tot tijd naar Paddy Maguire, die daar devotekes onder den preekstoel zat, viel Father Dooley met een vervaarlijke wel sprekendheid uit tegen diegenen, wier bloed ontploffend petroleum is... Maar in dit petroleum zullen ze, lijk een wiek, zei Father Dooley, branden voor alle eeuwigheid!...

't Pakte Paddy Maguire; Paddy Maguire zat te krielen op zijn stoel; en Father Dooley, die 't fijntjes in de gaten had, stond hoog-op, braveerde zijn auditorium met zijn oogen, en sprak: 'Beminde Broeders, als er onder u zich één man bevindt, die verslaafd is aan de gewoonte van ruzie te stoken en te vechten, aan dien man vraag ik: gij hebt moed genoeg en durf genoeg om te vechten tegen uwen evennaaste, maar durft ge vechten tegen uw eigen zelf, tegen uw hoofdgebrek, tegen uw koleire?... Neen?... Dan zijt ge 'ne lafaard!'

Klets zoo! dat was vlak in Paddy zijn gelaat... En tot het

einde van de Mis zat Paddy te prakkezeeren over de lafaardij die de zijne was; en na de Mis, kordaat, ging Paddy naar de sakristij, en:

- 'Eerwaarde Vader, - zei Paddy Maguire, wat aarzelend, - 't is om eens terug te komen... op die lafaardij... uit uw sermoon.'

- 'Ha zoo, Paddy.'

- 'Ja, - zei Paddy, beslister, - en 't is om u te zeggen, dat ik ga vechten tegen mijn eigen zelf, tegen mijn hoofdgebrek, tegen mijn koleire.'

- 'Proficiat, Paddy' zei Father Dooley nog al droogjes, - 'en, Paddy, hoe lang gaat ge 't volhouden?...'

Dit puntje had Paddy nog niet bedacht; en voorzichtig:

- 'Ik zal eens zien, Eerwaarde Vader,' - zei Paddy.

- 'Paddy Maguire, luister eens, - en Father Dooley gaf hem een brokje ascetisme ten beste, - een hoofdgebrek leert ge af met langen, geduldigen strijd of met één schok! Maar zoo één schok eischt mannenmoed. Kies nu zelf... Maar in ieder geval, moogt ge maar hopen op victorie, als ge van den beginne af beslist staat en overwinnen wilt... Niet zeggen dus: we zullen eens zien - maar 't zal!'

- 'Wel bagorrh!' zei Paddy Maguire, 't zal!'

- 'Voor goed?' - vroeg Father Dooley geestdriftig. Paddy ging antwoorden: 'Ja bag...' maar hij zweeg juist op tijd... en peinsde na, half-luid: 'Voor goed?... voor goed?' - En toen:

- 'Eerwaarde Vader, 'k zal eens beginnen met de vasten...'

- 'Ge valt me tegen, Paddy Maguire' zei Father Dooley minder geestdriftig. 'Maar enfin, probeer dan... tot Paschen, nie' waar?'

- 'Paaschdag erbij natuurlijk... Eerwaarde Vader.'

- 'Goed, goed,.. De zegen van Onzen-Lieven-Heer, Paddy Maguire!'

En gezalfd en gezegend, keerde Paddy Maguire naar huis, met in zijn hart die vaste beslissing dat hij gedurende den ganschen vastentijd, Paaschdag inbegrepen, geen ruzie meer maken zou, niet meer vechten...

Den derden dag daarna, op Aschwoensdag, ging Paddy zijn kruiske halen naar de parochiekerk; en, was 't nu om 't kruiske op zijn voorhoofd, of om 't schoone weer, Paddy voelde zijn hart zoo blij!... De engel blonk op zijn wezen, woonde in zijn hart... En blij, en komiek, en zot, ziet hij me daar plots op den hoek, bij de herberg van Jim Hennessy, een koeike staan, - 't koeike van Micky Murphy, - 't magerste koeike van Ierland, een schande van een koeike, een bankroet van een koeike, een doodzonde van een koeike, een stekkerig geraamte met wat armzalig vel eromheen om 't stekkerig geraamte saam te houden... bullen en beenen!... en van bezijen, weerskanten, ribbelden de ribben onder 't vel op, juist zooals 't ribbelzink, daar, op 't afdak van Hennessy's geitenstal .. Maar een maledictie en een vermaledijding. dat waren vooral die twee heupen, die op 't achterlijf van 't koeike uitstaken, hard, mager, puntig.

Micky Murphy zelf zat binnen bij Hennessy, zalig bij zijn whisky, en hield één oog, door de open deur, op zijn koeike, en één, 't beste op zijn whisky.

Dat zicht van dat koeike dreef Paddy Maguire, juist al zoo komiek gezind, nog komieker; en 't koeike naderend, en op zijn allerkomiekst, nam hij zijn hoedjen af en hing dit op de heup van 't beestje... En nu stond hij te lachen, terwijl 't koeike serieus omkeek om te zien wie daar dit smerig hoedje op zijn heup had gehangen. Maar Micky Murphy, van op zijn stoel, heeft het spel verderfelijk in de gaten, wipt zijn whisky binnen, vliegt op als een heete bliksem, springt woest te voorschijn en wil bagorrha! weten waarom Paddy Maguire... 'Paddy Maguire! laat mijn koe gerust!' huilt Micky.

- 'Koe! koe! zegt Paddy Maguire zotverbaasd - o!

't is een koe!... Ik meende dat het een kapstok was, Micky Murphy!'

- 'ne Kapstok?'... briescht Micky, wiens peetje ook van Tipperary was - 'ne kapstok?... Dààr dan, Engelschman!...' En Micky's vuist op Paddy's kinnebakken!... Paddy verschiet... weg de engel! de duivel binnen!... En Paddy wil knarsetanden; 't gaat niet; zijn tanden staan te los. Maar bleek en trillend van koleire, hij spuwt 'ns rechts, spuwt 'ns links, speelt zijn jasken uit, steekt zijn vuisten voor zich uit, en vloekt:

- 'Kom af, Micky Murphy! Kom af, bagorrha!... als ge dan toch uw leven moe zijt!... Een match van tien ronden! - Jim Hennessy, tel gij de punten.'

Hennessy, op den dorpel, trekt zijn uurwerk uit. Micky Murphy schuift zijn koeike wat op zij, om scha te beletten, spuwt in zijn handen, staat slagvaardig.

- 'Eerste ronde! zegt Hennessy, - up!'

Ze gaan!...

- 'Halt!' roept nu plots Paddy, en steekt de handen op.

- 'Vooruit!' - brult Micky.

- 'Vooruit!' - zegt Hennessy.

- 'Nee! zegt Paddy beslist, - ik vecht niet!'

Micky staat stom; Hennessy verliest er schoon sport bij.

- 'Micky Murhpy, luister' zegt Paddy zoo kalm als 't kan, - 'Micky Murphy, ge duwt me daar een vuist op mijn kinnebakken; en dat vergeef ik; want dat 's uw koleire, Micky; dat 's uw koleire, Micky Murphy. En de koleire, Micky, dat 's uw hoofdgebrek. Ge moet die koleire afleeren, Micky Murphy... En ge maakt me daar uit voor een Engelschman; en dat vergeef ik u ook, Micky Murphy, want dat ook is uw koleire, en uw peetje was van Tipperary... Maar, Micky, doe me één plezier, één plezierke, Micky Murphy! namelijk en te weten dit: kom eens bij mij thuis, na de vasten, op tweeden Paaschdag; niet op Paaschdag zelf, maar

op tweeden Paaschdag; asjeblief, Micky Murphy, kom dan eens; en dan moet ge me niet eens op mijn gezicht slaan; zeg me dan maar simpelweg: Engelschman! Asjeblief, Micky! Micky Murphy, *asjeblief!*...

- ‘En wat zal dat?...’ vroeg Micky Murphy, met een braveerenden linkerschouder tegen Paddy zijn borst. Wat zal dat?’

- ‘Dat weet ik nog niet heel precies’ - zei Paddy Maguire. - ‘Maar wat ik weet, gij komt; op tweeden Paaschdag; en gij zegt tegen mij, zoo stillekes als ge wilt: Engelschman! En... dan krijgt gij van mij een vet zwijntje!’

- ‘Ha ha!’ grinnikte Micky Murphy.

- ‘Micky Murphy, ging Paddy Maguire even kalmpjes voort, gij grinnikt ha! ha!... En ik zeg niets; ik zeg maar: Micky Murphy, kom bij mij, op tweeden Paaschdag, asjeblief! en zeg dan tegen mij: Engelschman! *asjeblief! ASJEBLIEF!*... en... (en hier wees Paddy Maguire met een vinger op het asschekruisje van zijn voorhoofd) en... ik zweer het u bij dit kruiske, Micky Murphy, en Jim Hennessy is er getuige van, gij krijgt van mij een vet-zwijntje!... Geen kapstok van een zwijntje, maar vet, vet, vet.’

- ‘Kom binnen, Jim Hennessy’ - zei Micky Murphy, boos, ‘en schenk me 'ne whisky... En gij, Paddy Maguire, trek er van onder!... Ge maakt me ziek!’

Micky en Hennessy keerden binnen; Paddy raapte hoedje en jassen op en trok naar huis.

Van af dit uur tot tweeden Paaschdag, gebeurde niets.

Op tweeden Paaschdag zat Paddy Maguire met zijn vrouw Nora o'Flanagan aan 't morgenontbijt; en Paddy zat zóó hoog op zijn zotste paardje, dat Nora gichelde en pijn had in de kinnebaksbeenderen van 't schiere lachen; - opeens werd de deur opengestoken en 't gelaat van Micky Murphy spookte in de kier...

- ‘Engelschman!’ - zei Micky Murphy - en kwam totaal binnen, kordaat.

Paddy verschiet; engel weg! duivel in!... Hij vliegt op; spuwt 'ns rechts, spuwt 'ns links... en:

- 'Kom af, bagorrha! Micky Murphy!'

- 'Paddy Maguire, bagorrha, kom op!... Kom buiten!' -

Als twee kamphaantjes staan ze tegenover malkander; de vuisten boksens gereed...

- 'Halt!' zegt Paddy plots en treedt achteruit. 'Micky Murphy, halt!'

Paddy gaat buiten; Micky Murphy en Nora o'Flanagan bekijken malkander.

- 'Wat is dat nu?' - vraagt Micky.

- 'Hij is zot!' - zegt Nora.

Paddy Maguire komt terug binnen; draagt een vet zwijntje op zijn armen; een rozig-blinkend ding, en zijn oogskens zaten te splieten in zijn volle vet.

- 'Micky Murphy, pak aan!' - Micky aarzelt, pakt aan.

- 'Geeft ge nu zoo maar vette zwijntjes weg?' - vraagt verbaasd Nora o'Flanagan.

- 'Nora o'Flanagan' vraagt Paddy Maguire kalm en kristelijk, 'is de ziel van uwen echtgenoot geen vet zwijntje waard?... Micky Murphy, ik bedank u, Micky... Gij hebt me 'ne goeien schok gegeven... En bij de eerste gelegenheid, zal ik u ook 'ne schok geven; dan kunt ge misschien, met dien éénen schok, uw koleire afleeren... Kom op, Micky!'

Naar Hennessy.

- 'Jim, twee whisky's!'

Hennessy schonk.

Paddy Maguire hief zijn borreltje hoog-op; zoo deed Micky Murphy; en ze tikten op de verzoening; en toen gebeurde daar zoo iets groot en grootsch grandioos... in den aard van de verzoening tusschen Brutus en Cassius in Shakespeare's Julius-Caesar:

Paddy-Brutus:

Micky hierin begraaf ik mijn koleire! (Hij drinkt.)

Micky-Cassius:

Van Paddy's liefde drink ik nooit te veel! (Hij drinkt.)

En Paddy Maguire en Micky Murphy leefden nog lange jaren als beste vrienden...
En toen een van de twee stierf en werd begraven, ging de ander van de twee heel
bedroefd mee in de uitvaart.

De hulde van de torens⁽¹⁾

I.

Uit de torens over 't bisdom
luien klokken zwart en zwaar,
want de herder van het bisdom
ligt gedoodlijkt op de baar.⁽²⁾
En de klokken over 't bisdom
galmen luide en galmen groot,
roepen over 't gansche bisdom,
roepen rouw en klagen nood...
Treurt, o schapen! treur, o bisdom!
Onze kardinaal is dood!
En de schokken van de klokken
weg en weer en weg getrokken,
luien met hun bronzen taal,
luien om den hooggeleerden,

(1) Aan Zijn Eminentie Kardinaal Van Roey, bij zijn benoeming als Aartsbisschop van Mechelen.
(2) Zijn Eminentie Kardinaal Mercier.

diepvereerden,
 afgeteerden
 Kardinaal!
 luien met hun zware taal,
 luien weg- en wederhaal
 om den herder-pastoraal,
 om den met zoo'n plecht genoemden,
 wijdgeroemden,
 uitgebloomden
 Kardinaal!

II.

Maar de Kerk moet eeuwig leven;
 en waar al ding draait en drijft,
 zij is altoos pal gebleven...
 Gaat de mensch; de bisschop blijft!
 Wat 's een kudde zonder herder?...
 Dus, de torens dachten verder;
 en ze keken Noord en Zuid,
 keken Oost en Westen uit,
 om te zien wat sterveling
 nu de mijter spannen ging!
 om te kijken uit wat gouw,
 stede, dorp, parochieschap,
 de uitgekoorne komen zou,
 die Rumoldus' ouwe trap
 en Rumoldus' waardigheden,
 hooggemijterd, goudgestaafd,
 zou betreden en bekleeden?...
 Heertjes! nooit wel in 't verleden
 is er dus met vele reden,
 goede reden, kwade reden,
 driftigheid en hitsigheden,
 door de torens gekonklaafd,
 geconcilied, kerkvergaderd;
 gecenakeld, kerkgevaderd...
 nagegist, gekonjectuurd,
 duimgezogen, uitgepuurd -
 ende gekandidatuurd!

Kandidaten! kandidaten!...
't Zij 'ne zwarte, 't zij 'ne witte,
ieder had den zijne zitten;
in al de ander vond hij graten
en de zijne alleen was troef!
Koster, suisse, pater, priester,
deputee en staatsminister,
stad en dorp, kasteel en hoof,
domkanonnik, deken, pastor,
kerkfabriek en stoeltjeszetter,
derde regel en sjampetter,
ieder tikt hem! telt en tast er
naar zijn troeven in het spel;
ieder speelt den Daniël;
profeteert wat in 't geval
vast de Paus beslissen zal;
wat benoeming van uit Rome
over 't Mechelsche gaat komen!
op wat toren en wat vaantje
't liefst en zekerst waaien zal;
en wat uitgekoren haantje
koning-boven kraaien zal!

III.

Op een morgen, door den blauwe,
kwam een ooievaar gevlogen,
spiraleerde nauw en nauwe,
al met nauw en nauwer boge,
spiraleerde zeven keer,
viel toen op Sint-Rombouts neer,
vouwde roeier, vouwde repper,
vouwde staart en vleugels toe:
en hij klepte met zijn klepper
luid en lange en blij te moe:

- 'Ik ben de spierwitte Maraboe;
ik ben de heilige Jariboe,

die de kindekes brengt en 't goei nieuws-âl!
 Ik ben de rappe, de rappige boô;
 de heilige Vader zei me zoo:
 "Sursum! omhoog! en vlieg van stal!...
 Smeer uwe vleuglen! spaar ze niet!
 en waar ge dan eindelijk Mechelen ziet,
 meld hun het nieuws - met mijn benedictie!... Dixi!..."
 En zoo nu ziet ge me, waar ik zit...
 En hier is 't nieuws nu, kristene menschen,
 en wie 't nog anders zou durven wenschen,
 dien treffe de bliksem... Anathema sit!...
 Zwiert en zwaait nu, al de vaantjes!
 Kraait nu koning, al de haantjes!
 En mits er dan ook muziek moet zijn,
 Speel den beiaard, Jef Denijn!...
 Zingt, de torens!...
 Hangt 'n wimpel op uw horens!
 Heide, bloei!
 Dat uw hart nu grooter groei!...
 Zingt, de torens!
 Zingt van zon en zegeningen;
 Vorskelaer mag solo zingen!
 Leve Monseigneur Van Roey!

IV.

Waar zal dit nu neergeschreven?
 Wie van al die 't mocht beleven
 zal ook maar een staaltje geven
 van de blijdschap en de vreugde,
 die 't heel bisdom plots verheugde,
 toen dit nieuws kwam in het land? -
 Ja zoo! toen ze dit vernamen,
 hoog fatsoen en lage trant,
 boerenbond en middenstand,
 burger, werker, hupsche damen,
 Brussel zelf en platteland,
 rijk en arm en dorp en steê,
 adeldom, verguld op sneê, -

kortom, met één woord gemeld,
 al de menschen juist geteld!
 en de menschen niet alleen,
 maar het land zelf, - de natuur!
 lijk bij kans en avontuur
 zij daar ligt met veen en steen,
 hei en klei en boom en bosch,
 en de torens!... 't al brak los
 uit één hart en uit één gorgel!
 Heel het bisdom was één ziel.
 en vermits die zingend viel,
 was heel 't bisdom klaar een orgel.
 Orgel, spelende alle wijs
 naar der blijdschap éenen eisch,
 martiale plots, piano,
 nu weer kweelende soprano,
 sostenuto, largo, trio,
 forte, dolce, lento, brio,
 fluitjes, obo en bombarde,
 klarinet, trompet, nasarde,
 tempo, tremolo, bassoen,
 allegretto, bombardoen,
 en 't gestreel der vox coelestis,
 als de koster op zijn best is, -
 en de bosschen sloegen bas!...
 Maar het allerschoonste was
 de éénheid en het één akkoord,
 dat in 't loflied werd gehoord,
 met geen minsten toon ertusschen,
 om de schoonheid te verklussen...
 'k Zeg het nog eens, onder eede:
 Al de menschen zongen mede:
 al de torens deden meê:
 - 'Leve Monseigneur! Hoezee!' -
 En de meest jaloersche toren,
 die zijn kandidaat te voren,
 pertinax en opinjater,
 hoog omhoog hield boven water,
 liet hem schieten... heeft gejuicht

met zijn blij en diepst gemoed;
 en gemompeld, overtuigd:
 - 'Als 't *den deên* is, dan is 't goed!'

V.

Goeie lezer! wil bezinnen
 en verbeeld u eens te binnen
 al wat schoon en solemneel is...
 Lijk het vlammeende gebloos
 van een groote roode roos
 tusschen witte en lange lelies,
 stond de nieuwe bisschop daar,
 rozerood en plechtig-stil,
 midden de ongetelde schaar
 van zijn torens, in 't getril
 en het schitterend gestraal
 van den ééne feestartist,
 van den grooten rubricist,
 festivaal, imperiaal:
 Ceremoniemeester Zon!
 En het vrome feest begon...

Trad nu de alleroudste toren
 van het aartsbisdom naar voren;
 boog met zijnen strammen rug,
 sprak toen met 'nen ouwen kuch:
 - 'Monseigneur! Ik ben 't verleden,
 de ouw traditie, de ouwe zeden,
 al wat vroegertijds geschiedde! -
 en ik kom U hulde bieden!...
 Wees gehuldigd en geloofd!
 Zegen op mijn suffend hoofd
 al wat in uw bisdom grijs is,
 al wat oud is, al wat wijs is!' -

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruis hem tot 'ne zegen.

Trad nu de allerjongste toren
 van het aartsbisdom naar voren:
 - 'Ik, Hoogwaarde Monseigneur,
 ben de jonge Benjamin,
 die maar pas mijn dag begin!
 Heel mijn ziel nog staat in fleur!
 en mijn hart is één geluid
 van de blijde, hooge dingen,
 idealen, die er zingen
 om al hooger - en vooruit!
 Wees gehuldigd en geloofd!
 Leg een zegen op mijn hoofd,
 dat ik op het spoor der ouden
 oog en hart - en stap mag houden!'

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruis hem tot 'ne zegen.

Trad nu de allerhoogste toren
 van het aartsbisdom naar voren:
 - 'Monseigneur, Hoogwaardigheid,
 mij is de opperste eer beschoren,
 de opperste eer en majesteit,
 van, het hoogste door de wolken,
 met den vinger van mijn spil,
 's menschen wenschen te vertolken,
 's menschen wensch en Godes wil!
 Wees gehuldigd en geloofd!
 Leg een zegen op mijn hoofd,
 dat ik nooit den bliksem trek,
 in mijn hart geen hoogmoed wek!'

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruis hem tot 'ne zegen.

Trad nu de allerlaagste toren
 van het aartsbisdom naar voren:
 - 'Monseigneur, wees hooggelooft
 door den kleinsten ook van allen!...

En laat ook gij op mijn hoofd,
 'n kruiske, een kruimelkruiske vallen...
 'k Weet het, 'k ben een kakelnest;
 maar, enfin, ik doe mijn best;
 en ja, beter dan zijn best,
 dat kan niemand... ook Ons-Heer niet!...
 En als gij eens op me neerziet,
 en me zegent met de vijf,
 'k weet nie' waar ik 't nederschrijf,
 waar met mijn geluk ik blijf.' ...

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruisken tot 'ne zegen.

Trad nu de allerschoonste toren
 van het aartsbisdom naar voren:
 - 'Monseigneur, 't is pure glorie,
 die hier voor u staat en rijst;
 'k ben de levende memorie,
 die aan heel de wereld wijst
 wat de vaadren eens aan schoonte
 denken dierven, dierven doen!
 Maar naar heilige gewoonte
 en naar eeuwenoud fatsoen,
 Monseigneur, schenk mij uw zegen!...
 Aan de rest is 't min gelegen;
 want mijn schoonheid, want mijn faam,
 want mijn diepe doctoraten
 en geleerdheid al te zaam,
 't zal me, peins ik, weinig baten,
 als ik in mijn overvloed,
 lijk 't 'ne looze ketter doet,
 uwen zegen missen moet' ...

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruisken tot 'ne zegen.

Trad de afschuwelijkste toren
 van het bisdom nu naar voren...

Ook op zijn manier een wonder!
 want van boven-af tot onder,
 langs zijn leelijke gestalte,
 al te lomp, te lomp en al te
 leelijk om te helpen dondren
 in het heischte van de hei...
 Schande van de gansche gilde!
 Toch, hij kwam vooruit en zei:
 - 'Monseigneur, geloof me, 'k wilde
 met zoo'n lompigheid van lijve
 eerst van hier maar verre blijven,
 maar zoo zei Mijnheer Pastoor:
 "Ga maar, jonk!... u niet sjeneeren;
 zit ge armoedig in de kleeren,
 armen hebben eentje vóór
 bij den Bisschop - als hierboven"...
 'k Wilde 't simpelweg gelooven;
 en daarbij nog, 'k heb bevonden,
 leelijk, lomp en leelijk zijn,
 't is misschien maar loutre schijn,
 en voorzeker, 't is geen zonde!...
 En alweer, het is 'ne leur,
 schuim! al wat de menschen roemen,
 rijk en schoon en nobel noemen...
 Schenk me uw zegen, Monseigneur;
 'k Vraag niet anders; krijg ik dat,
 'k Zing alom magnificat;
 en heb ik dit bloemboekeêke
 op mijn torenhoedje steken,
 'k keere zalig naar mijn streke,
 waar, ja-wel, nog biesen groeien,
 maar ook schoone zielen bloeien...'

Monseigneur toen, zoetgenegen,
 sloeg een kruis hem tot 'ne zegen.

Zeg me, Muze! wat voor toren
 op zijn beurt nu trad naar voren...
 Ei! 't Was die van Vosselaer!

Recht-op lijk 'ne Kempenaar,
 simpel en patriarkaal,
 stak zijn spits hij hoog-omhoog,
 daar zijn uurplaat lijk een oog
 glinsterde in een zonnestraal.
 En de torens al te maal
 trilden, daar hij martiaal
 stappend uit den horizont,
 stil vóór Monseigneur nu stond...
 Sprak hij:

- 'Monseigneur, 'k en wete
 hoe mij op mijn ouwen dag
 dit geluk gebeuren mag;
 hoe mij, grijs en doodversleten
 die genade mag ontmoeten
 Uw Doorluchtigheid te groeten,
 op Rumoldus' hoogen troon
 met dien staf en mijterkroon...
 'k Heb u van uw prilste jaren
 als mijn eigen kind gekend;
 en zoo klaar, zoo levendklare
 staat het me op de ziel geprent...
 Langs mijn nederig portaal
 werdt gij eens ten doop gedragen;
 gingt gij om het vormsel vragen;
 gingt voor de allereerste maal
 vroom gij in den biechtstoel knielen;
 gingt gij 't Heilig Brood der zielen
 uit des priesters hand verlangen!...
 En 'k heb nog geheugenis,
 hoe ik bij uw eerste Mis
 liet mijn klokken klingelklagen!
 Maar ik zweeg ze eerbiedig dood
 op den stond, zoo hoog, zoo groot,
 toen gij aan uw ouders, 't Brood,
 't Brood der Englen liet ontvangen
 uit uw priesterlijke handen!...
 Heere-God! Dat was een dag!
 Feest en blijheid en beslag,

dat het in uw ziele spande
 van de glorie, den bonheur!...
 Meer dan nu nog, Monseigneur?...
 Is 't nie' waar?... Mijn hart verschiet,
 en de menschen weten niet
 wat wij saam aan zaligheden
 eens beleefden in 't verleden!...
 Is 't niet zoo?

'k Schat, al te gader,
 'k was voor u een tweede vader,
 zoo 'n soort bisschop, lijk gij nu...
 Juist zoo ja; want waar gij sliept,
 stondt en gingt, ik waakte op u;
 waar gij langs de heide liept,
 (kinderspel heeft jonge beenen
 en de bosschen, heide en venen
 zijn zoo groot, zoo diep, zoo wijd!)
 weeral stond uw oude toren
 uit te kijken wijd en zijd,
 waakzaam dat ge niet somtijd
 in de bosschen liept verloren...
 'k Sloeg den tijd u, voor en na,
 nooit te vroeg en nooit te spa,
 tijd en stonde voor de kerk,
 tijd en stonde voor het werk,
 studie, spel... en tcetera...
 zoodat ik wel zeggen mag,
 dat ik van den eersten dag
 ook een rol speelde in uw leven...
 Nu is mij het loon gegeven,
 meer en meer ja! dan genoeg!
 meer natuurlijk dan ik vroeg,
 meer dan ik verwachten kón!
 En lijk de ouwe Simeon,
 'k heb nu goesting om te bidden:
 Hemel! neem mij uit het midden
 van de torens!... Laat me gaan;
 'k heb al lang genoeg gestaan!...
 Zend mij, Heer, al naar uw woord,

zend uw dienaar nu maar voort;
want hij heeft het heil gezien,
't hoogste, dat hem kon geschiên.' ...

Heeft de Vorsselaersche toren
toen een stondeke gezwegen;
van ontroering wel misschien;
en toen sprak hij stille weer:
- 'Monseigneur, schenk mij uw zegen!...
'k Wensch u op uw grootsche wegen
allen zegen van den Heer!' ...

Monseigneur toen, diep bewogen,
met een stillen traan in de oogen,
sloeg op d'ouwen, trouwen toren,
sloeg een zegen, sloeg een kruis,
nog veel schooner dan te voren...

VI.

k

En zoo plots, een grootsch gebruis
barstte los uit al de torens,
lijk in 't bisdom nooit te vorens
werd gehoord; - nooit zal gehoord!
Oost en Westen, Zuid en Noord,
jubelde de feestkantaat,
klonk de klankapotheose,
lijk wanneer een waterhooze
langs de bosschen zweepen gaat...
En daartusschen, klokken sloegen
dat de schokken verre droegen;
en de beiaards, ouwe gilde,
trippeltrilden en quadrilden...
wijn in al dat klankgewemel,
goudgescepterd lijk een vorst,
mijter steil-op naar den hemel,
rechterhand schoon op de borst,
Monseigneur te luisteren staat...

En zoo zingt de feestkantaat:

- 'Kristen volk, uit volle borst
 vier den nieuwgekroonden vorst!
 Dat uw liefde in vollen gloei
 langs zijn hart en ziele vloeit
 lijk de olie nederwaart
 vloeit allangs den langen baard,
 langs den baard van Aron, ja!...
 Steun de Heer hem met gena!
 Gij, - met wenschen en gebed!
 Sic nos Deus adiuvet!
 Alleluia!

Vier den staf, Doorluchtigheid!
 door den Heer u toegeleid,
 als een teeken van de macht,
 waarmee waakzaam op de wacht
 herdersplichte moet vervuld!
 Wolf en woê gij weren zult,
 daar gij trouw de kudde hoedt,
 met Gods woord en werken voedt
 en op al hun stappen let!
 Sic te Deus adiuvet!
 Alleluia!

Toon den ring, den peerlobijn!
 Dat hij gloeie en schitterschijn'
 als de zegel op den eed,
 dien gij aan de Kerke deedt,
 hooge en uitverkoren Bruid!
 als het teeken van 't besluit
 dat gij tegen ramp en roof
 't kristen onbesmet geloof
 zult bewaren onbesmet!
 Sic te Deus adiuvet!
 Alleluia!

Stap nu op den hoogen troon!
 Zetel met de mijterkroon!

mijter met den dubblen hoorn:
Mozes, die in trots en toorn
voor de waarheid staat en strijdt;
Aron, die levieten wijdt
voor altijd en eeuwigheid!...
Glorie, macht en majesteit,
't is uw recht, - en 't is de wet!
Sic te Deus adiuvet!
Alleluia!